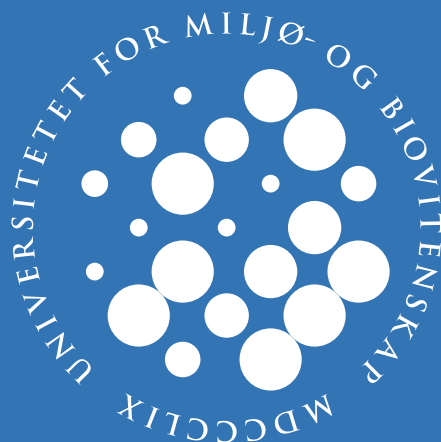

Strid om faglig forankring

Ansatte ved Universitetet i Stavanger kritiserer ledelsen for å operere på egen hånd. Etableringen av et nytt forskningssenter har aktualisert universitetsdemokratiet.

Side 12-17

150 ÅR
1859 - 2009

JUBILEUMSKONFERANSEN MAT 2009 Ås, 28. MAI

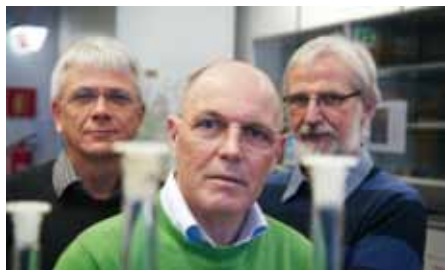
Jubileumskonferansen er ett av høydepunktene under Universitetet for miljø- og biovitenskaps 150-års jubileum.

Velkommen til en spennende faglig dag på Ås.
For mer informasjon og påmelding: www.umb.no/mat2009

Et samarbeid mellom UMB, NOFIMA, BIOFORSK og Norsk institutt for Skog og Landskap

KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN 2009

12: – Et godt regissert kupp

Ved UiS har både fagforeninger og professorer fått blod på tann. Opprettingen av Senter for bærekraftig energi har utløst debatt om universitetsdemokrati.

20: Samtalen

– Jeg kan ikke skjønne at det kan finnes en mer interessant universitetspolitisk stilling enn den jeg har, sier Nokut-styreleder Petter Aaslestad.

30: Sikter mot stjernene

Observatoriet ved Solli plass i Oslo er den eldste bygningen som er reist av et norsk universitet til vitenskapelige formål. Nå skal det restaureres.

4: Nei til innstegstillinger

Er innstegstillinger eller *tenure track* et skritt fram eller tilbake for forutsigbarheten i forskerkarrieren? Den nye forskningsmeldingen fraråder stillingstypen.

5: Universitet innen 2010?

Universitetet i Nordland kan snart være en realitet. – I så fall vil det bli Norges fjerde hybrid-universitet, mener Steinar Stjernø. Men han ser ingen grunn til å moralisere.

6: – Sjokkerte over nytt system

– Modellene som ligger på forhandlingsbordet vil innebære en rasing av dagens offentlige tjenestepensjon, sier Stein Stugu i De Facto Kunnskapssenter for fagorganiserte.

7: Fast ansatt uten å vite det

Helt siden opprettelsen i 1993 har Universitetssenteret på Svalbard systematisk brutt loven, hevder Forskerforbundets jurist Hildur N. Nilssen.

8: Stillingsbetegnelsene florerer

Norge har verken enhetlige regler for opprykk eller retningslinjer for kompetansevurdering av vitenskapelig ansatte i instituttsektoren. Forskjellene instituttene imellom er store.

9: Små museer nedprioriteres

Museumsreformen skulle føre til faglig styrking, og små museum skulle nyte godt av større fagmiljø. I virkeligheten har mange museumsansatte nok med den daglige driften.

FASTE SIDER

24: Feltrapport

28: Historiske bilder

35: Leder

36: Kronikk

38: Bøker

40: Debatt

41: Gjesteskrubenten

45: Informasjon fra Forskerforbundet

Forskerforum

Nr. 5/2009 – 41. årgang

Fagblad om forskning og høyere utdanning. Forskerforum blir redigert etter redaktørplakaten og er medlem i Fagpressen.

UTCIVER: Forskerforbundet, Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo, Telefon: 21 02 34 00/Telefaks: 21 02 34 01

ANSVARLIG REDAKTØR: KJETIL A. BROTTVEIT, kjetil.brottveit@forskerforum.no

REDAKSJONSSEKRETÆR: ELIN H. REKDAL, elin.rekdal@forskerforum.no

JOURNALIST: JOHANNE LANDSVERK, johanne.landsverk@forskerforum.no

KONTAKT REDAKSJONEN: redaksjonen@forskerforum.no

REDAKSJONSRÅD: Martin Eide, professor UiB, Helge Salvesen, bibliotekdirektør UiT, Reidun Høydal, Møreforskning/Høgskulen i Volda

ANNONSER: Arne Aardalsbakke, Telefon: 64 87 67 90, Telefaks: 64 87 67 91, E-post: annonser@forskerforum.no

For fortløpende oppdatering: www.forskerforum.no

Design: Concorde Design. Forsideillustrasjon: Kari Stai/Patron. Trykk: Askim Grafiske Senter, avd. Trinfo Unique

ISSN 0800-1715. Opplag: 18 000

Innstegstillingar lagde på is:

Nei frå regjeringa, varsamt ja frå Forskerforbundet

Forskerforbundet har tvilt seg fram til eit ja til innstegstillingar – med ei rekkje atterhald. Men den nye forskingsmeldinga seier nei.

Mange hadde venta at forskingsmeldinga som vart lagt fram 24. april, ville varsle innføring av såkalla innstegstillingar eller *tenure track* ved norske universitet og høgskular. Men slik vart det ikkje. I meldinga heiter det: «Hvis institusjonene skulle øke bruken av denne typen tilsetninger på bekostning av faste stillinger, vil det totalt sett bli enda lengre vei fram til fast tilsetning. Dette kunne på sikt gjøre at forskningssektoren framstår som mindre attraktiv.»

Regjeringa ser fleksibiliteten i dagens stillingsstruktur som tilstrekkeleg for å rekruttere gode kandidatar, og oppfordrar institusjonane til å bruke det handlingsrommet dei har til å gje folk meir føreseielege karriereløp.

Innstegstillingar skal vere ei form for tilsetjing som liknar ei lang prøvetid: Forskarar skal kunne kvalifisere seg til stilling som professor eller førsteamanuensis gjennom eit fastlagt løp på opptil sju år.

Vil delta i debatten

Dette har vore ei vanskeleg sak å handtere for Forskerforbundet. Hovudstyret vedtok 23. april – altså dagen før forskingsmeldinga vart lagt fram – å stille seg varsamt positivt til ei slik ordning. Føresetnaden for slik støtte er at ei eventuell innstegsordning oppfyller ei liste på

ti kriterium, mellom anna desse: Åremålet skal vere på seks år, og kan ikkje forlengast. Hovudføremålet skal vere å kvalifisere folk til stilling som professor. Innstegstillingane skal tildelast over statsbudsjettet, og bruken av postdoktorstillingar må strammast inn. Forbundet kan ikkje godta forslag om ei innstegstilling som avvik vesentleg frå desse kriteria, heiter det i vedtaket. Styret presiserer at Forskerforbundet ynskjer å delta i debatten om innstegstillingar etter at forskingsmeldinga er lagt fram.

– Feil av forbundet

Mange yngre forskarar, til dømes representerte ved Lausungeaksjonen, meiner slike stillingar ville vere eit framsteg frå dagens ordning, medan ein god del tillitsvalde i Forskerforbundet har vore skeptiske.

– At Forskerforbundet sjølv skal gå inn for enda ei form for mellombelse stillingar, synest eg ikkje er rett, seier Kjell Erik Skaug, førstelektor og hovudtillitsvald i lokallaget til Forskerforbundet ved Universitetet i Agder. Skaug uttalte seg til Forskerforum før dei endelege formuleringane frå hovudstyret var kjende.

– Eg synest ikkje ei fagforeining skal arbeide for slikt. Eg er generelt skeptisk til mellombelse tilsetjingar, og fryktar at dette berre blir ein ny variant av dette. Om ordninga skal vere ein garanti for fast tilsetjing på enden av løpet, burde ein vel vere så sikker på folk at ein kunne tilsett dei før.

Skaug vedgår at han ikkje har fullt oversyn over haldningane til innstegstillingar ved sin eigen institusjon, men han har registrert at fleire forbundsmedlemmer ved UiA deler skepsisen hans.

– Men mellom anna Lausungeaksjonen har vore positiv til innstegstillingar?

– Eg er klar over det. Men om ein skal endre systemet, bør ein heller gå inn for faste tilsetjingar. Det er ikkje bra at folk skal bli over 40 år før dei får ein fast jobb. Eg er redd ei ordning som dette vil bite seg fast, i staden for å bli eit steg på vegen til eit betre system, seier Skaug.

– Det er mogleg eg kjempar mot strau-men her. Eg veit at dette er positivt motteke av mange, men sjølv er eg altså skeptisk.

«Ikkje fleksibelt nok»

Temaet innstegstillingar vart teke opp i fleire av innspela som Kunnskapsdepartementet fekk i forkant av forskingsmeldinga. Leiinga ved Universitetet i Oslo skreiv at dagens stillingsstruktur ikkje gjev nok fleksibilitet til å ivareta yngre forskarar, og oppmodar departementet til å greie ut om korleis eit *tenure track*-system kan innførast. Ivrigast var likevel Noregs Handelshøgskule (NHH), som brukte heile innspelet sitt til å tale for ei ordning med 7-årige kvalifiseringsløp for å «legge forholdene til rette for bedre karriereplanlegging og økt internasjonal rekruttering».

Forskerforum kjenner til at dette innspelet har vekt ein del reaksjonar blant fagleg tilsette

FOTO: LINDA BOURNANE ENGELBERTH

Regjeringa og forskingsminister Tora Aasland argumenterer mot innføring av innstegstillingar.

FOTO: NHH

– Innstegstillingar er eit tilbod ein skal kunne gje til nokon ein har stor tru på, seier forskingskoordinator Bjarte Grønner ved NHH.

ved NHH, fordi det ikkje vart drøfta med organisasjonane eller tok med nokon alternative synspunkt på ei ordning med innstegstillingar. Kritiske røyster ved skulen meiner at ei slik ordning kan føre til meir, ikkje mindre bruk av mellombels tilsetjing.

– Meir føreseieleg

Forskningskoordinator Bjarte Grønner ved NHH meiner innstegstillingar ikkje ville vere ei ny form for mellombels stilling.

– Dei som får tilbod om innstegstilling, vil få ein meir føreseieleg situasjon enn til dømes ei postdoktorstilling gjev i dag. Ei innstegstilling gjev lovnad om ei fast stilling ved endt løp, om folk oppfyller visse krav, seier Grønner.

– I NHH-innspelet til forskningsmeldinga står det at fire år i postdoktorstilling ikkje gjev nok grunnlag til å evaluere rekruttar tilfredsstillande. Det kan lyde litt rart?

– Det er ikkje lenge nok om ein skal ha høve til å vurdere folk skikkeleg. I løpet av den tida rekk ikkje folk å publisere mykje, i alle fall ikkje internasjonalt. Forsking tek tid, og å få publisert i dei beste tidsskrifta tek nokre år. Men innstegstilling er ikkje noko som skal brukast på alle, eller noko som skal erstatte alle eksisterande verkemiddel. Det er eit tilbod ein skal kunne gje til nokon ein har stor tru på. Eg meiner dette er eit attraktivt tilbod til unge forskarar, meir enn ei utholing av tilsetjingsordningane.

– Men ikkje alle ved din eigen institusjon er like positive?

– Eg veit meiningane er delte, og eg veit at det finst ein god del skepsis til mellombelse stillingar. Men eg trur ikkje folk vil vere direkte negative til innstegstillingar. Vi ser det som ei karrierestilling på vegen til å bli ein topp forskar, og eg har inntrykk av at stemninga til dette stort sett er positiv i fagmiljøa, seier Bjarte Grønner.

AV PER ANDERS TODAL

Forskningsmeldinga kom rett før Forskerforum gjekk i trykken, og intervjuet med Kjell Erik Skaug og Bjarte Grønner var gjorde før innhaldet i meldinga var kjend. Dei kunne difor ikkje kommentere konklusjonen i meldinga.

Innstegstilling

- Også kjend som *tenure track*.
- Vanleg ordning i mellom anna USA.
- Mellombels stilling som let forskarar kvalifisere seg til professor- eller førsteamanuensisstilling.
- Skal fungere som eit løp på opptil sju år, der forskaren skal evaluereast undervegs etter visse kriterium.
- Ordninga har støtte frå mellom anna UHR, UiO og NHH.
- Forskerforbundet gav 23. april varsam støtte til å innføre innstegstillingar.
- Forskningsmeldinga som kom 24. april, opnar ikkje for ei slik ordning.

Snart universitet i Nordland:

– Eit stort gjennombrutt

– Vi har alt starta arbeidet med universitetssøknaden, seier rektor Pål Pedersen ved Høgskolen i Bodø.

I slutten av mars godkjende Nokut det fjerde doktorgradsstudiet ved Høgskolen i Bodø (HiBo). Dermed er høgskulen nærare universitetsstatus enn nokon gong.

– Dette er eit stort gjennombrutt for Universitetet i Nordland. No søker vi Nokut om akkreditering som universitet, og søknaden skal opp i styret ved høgskolen 10. juni. Deretter skal Nokut kvalitetssikre heile institusjonen, både det faglege og det administrative. Om Nokut gjev godkjenning, går saka vidare til Kunnskapsdepartementet, fortel rektor Pål Pedersen ved HiBo.

– Kan departementet stikke kjeppar i hjula?

– Etter dei signala eg har fått, trur eg ikkje det. Vi har tidlegare hatt tre tilsvarende universitetssøknader i Norge, og då gjorde ikkje statsråden noko anna enn å godkjenne dei.

– Kor lang tid kan prosessen ta?

– Eg vonar vi kan vere i mål i løpet av neste studieår, slik at vi kan vere universitet ved semesterstart i 2010, seier Pedersen.

– Har endelig fått det til

Alt i 1997 begynte HiBo å samarbeide med Universitetet i Stavanger og Universitetet i Agder om universitetsplanane.

– HiBo er ein mindre høgskole enn Agder og Stavanger var. Det har teke tid, men endeleg har også vi fått det til, seier rektor.

HiBo har no doktorgradsutdanningar i bedriftsøkonomi, sosiologi, profesjonspraksis og akvakultur.

– Innanfor akvakultur har vi kanskje det fremste forskingsmiljøet i landet, med ei rekkje oppdrag for fiskeri- og havbruksnæringa. Og handelshøgskolemiljøet har jobba internasjonalt sidan 1991, og samarbeider mellom anna tett med utdanningsinstitusjonar i Russland.

– Vil universitetet bli økonomisk avhengig av næringsliv og fylkeskommunar?

– Høgskolen har eit tett samarbeid med arbeidsliv og næringsliv i Nordland. Så finansielt trur eg vi skal klare det. Eg trur også vi kan konkurrere om ein større del av forskingsmidlane frå Forskringsrådet og andre, fordi vi har greidd å bygge opp sterke fagmiljø, seier Pedersen.

– Får fire hybriduniversitet

– Når vi først har den ordninga vi har, er det berre å gratulere Høgskolen i Bodø, seier professor Steinar Stjernø ved Høgskolen i Oslo. Han

FOTO: HIBO

– Eg vonar vi kan vere universitet ved semesterstart i 2010, seier rektor Pål Pedersen ved HiBo.

var leiar for Stjernø-utvalet, som i fjor kom med ei innstilling om strukturen i høgare utdanning. Stjernø var då kritisk til at stadig nye høgskular ønskjer å bli universitet.

– I Stjernø-utvalet var vi lite glade for det systemet vi har i dag, men når regjeringa ikkje har gjort endringar, er det ingen grunn til å moralisere. Dette er eit teikn på at universitetsomgrepet er i endring, seier Stjernø.

– Du har kalla dei nye universiteta for hybriduniversitet. Får vi no endå eit hybriduniversitet i Noreg?

– Ja, vi vil få fire hybriduniversitet. Dei er som «gamle» universitet på nokre område, men på andre område er dei som høgskular. Både innanfor dei korte profesjonsutdanningane og disiplinlaga er det endå mindre forskning enn på «gamle» universitet. På mange felt driv universiteta i Stavanger og Agder ikkje med meir forskning enn til dømes Høgskolen i Oslo.

– Trur du Nordland er i hamn med universitetet sitt no?

– Nokut skal sjå til at nye universitet følgjer kvalitetskrava etter lova. Det er vanskeleg å tenkje seg at ei godkjenning vert omgjort i departementet, slik reglementet er i dag, seier Stjernø.

AV JOHANNE LANDSVERK

– Fullt mulig å presse regjeringen

Regjeringen er ikke i posisjon til å gjennomføre pensjonskutt like i ansiktet på en halv million fagorganiserte – rett før valget, mener pensjonseksperter.

– Folk er sjokkerte over hvor dramatisk det nye pensjonssystemet blir for dem som må gå av tidlig, forteller Stein Stugu i De Facto Kunnskaps-senter for fagorganiserte. I april kom Stugu med ferske beregninger av pensjon for flere yrkes-grupper, basert på forslagene fra det offentlige pensjonsutvalget.

– Modellene som ligger på forhandlingsbor-det, vil innebære en rasing av dagens offentlige tjenestepensjon, sier Stugu.

Beregninger basert på en modifisert brut-toordning, som er det offentlige pensjonsutval-gets gunstigste modell for arbeidstakerne, viser at en professor som går av ved fylte 62 år, umid-delbart får en pensjon som er høyere enn med dagens AFP-ordning. Det nye pensjonsnivået er imidlertid flatt, slik at professoren taper vesent-lige beløp ved 65 og 67 år i forhold til dagens ordning. Avgang ved 65 år innebærer også store årlige tap, mens avgang ved fylte 67 år kan gi en gevinst på 12.000 kroner i året i forhold til dagens ordning.

– For å komme ut på omtrent det samme nivået som i dag, ser det ut som om man må jobbe til man er 67 pluss-minus, avhengig av hvilken modell man velger, sier Stein Stugu. Han viser til at de som i dag er i starten av yrkes-karrieren, må jobbe til de er 68–69 år for å få to tredjedeler av lønnen i pensjon.

– Rent lureri

I april leverte de fire hovedsammenslutningene LO, YS, Unio og Akademikerne felles krav til pensjon for nærmere en halv million arbeidsta-kere i staten og kommunene. Kravene er fleksibel brutto tjenestepensjon på 66 prosent av sluttlønn fra 65 år, full opptjening etter 30 år, videreføring av dagens AFP-nivå ved tidligpensjon, samt sik-ring av rettene ved særaldersgrenser. I skrivende stund tydet mye på at partene går til mekling hos riksmeklingsmannen, med frist i slutten av mai. Deretter kan konflikt være et faktum.

– Jeg tror det er politisk umulig for hovedsam-menslutningene å komme ut med et resultat som medlemmene ikke er fornøyd med. Den politiske situasjonen med valget i september gjør det realistisk å presse regjeringen. Men dette kre-ver aktivitet i alle typer forbund, for å bedømme hvilke resultater som kommer ut, sier Stugu.

– Det er på en måte nå eller aldri, sier Stugu. Han viser til fjorårets AFP-løsning hvor regjerin-gen kjøpte seg ut ved å gi tilleggsbevilgninger til de første åtte-ni årskullene som går av. LO og YS satte som forutsetning at de valgte løsningene skulle evalueres i 2017, slik at det kan åpnes for omkamp. Ved årets offentlige tjenestepensjon vil

FOTO: HILBØRG BJØRKÅS

Forskere som ønsker dagens tidligpensjonsnivå, må regne med å jobbe til de er minst 67, har Stein Stugu i De Facto regnet ut.

partene legge på plass en måte å beregne pen-sjon på i overskuelig framtid, da man snakker om opptjente rettigheter over lang tid.

– Dette er i beste fall en uhyre vanskelig løs-ning, og i verste fall vil det fortone seg som rent lureri i forhold til endringer i prinsipper for offentlig tjenestepensjon, sier Stugu.

Har solgt noe

Hovedtillitsvalgt Kristian Mollestad i Forsker-forbundet ved UiO mener fagforbundene burde kreve *bedre* pensjonsvilkår enn dagens – i stedet for å kjempe for å beholde opparbeidete rettig-heter.

– Det er ikke mye nytt i å kreve en tilpas-ning til de ordningene man har i dag, mener Mollestad. Han mener det er opplagt at hoved-sammenslutningene allerede har solgt noe i forhandlingene – nemlig kravet om bedre pen-sjon. Mollestad mener derfor det blir umulig for arbeidstakerorganisasjonene å oppgi brut-tolønsprinsippet mot tilleggsbevilgninger til de første avgangskullene, slik det skjedde i AFP-forliket i privat sektor i fjor.

– Vår gruppe begynner med relativt lav lønn, vi kommer sent inn i arbeidslivet og har en lønnsstigning i løpet av hele yrkeskarrieren. Dette gjør bruttoordningen med to tredjedeler av sluttlønn etter 30 års opptjening til det viktig-

ste i pensjonssystemet, sier Mollestad. Han er ikke bekymret for at hovedsammenslutningene skal splittes under forhandlingene.

– Det kan absolutt ende med brudd i meklin-gen, og dette er en sak som det er vel verdt å ha konflikt på, sier Mollestad.

Mister incitament

Stein Stugu i De Facto tror regjeringens uttalte forutsetning om at Norge er nødt til å kutte pen-sjonskostnadene på grunn av høyere levealder og større antall pensjonstakere, er grunnleg-gende feil.

– Hvis man i framtiden får en ny krisesituasjon som ligner dagens, vil høye pensjonsforpliktelser være med på å opprettholde høy sysselsetting og aktivitet og fungere som motkonjunkturpolitikk, sier Stugu. Han mener at partene i pensjonsfor-handlingene dessuten står i fare for å overse at dagens finansieringsordning for AFP er et inci-tament til arbeidsgiver for å holde folk i arbeid. Dette skjer i kommunene, som i dag betaler en del av tidligpensjonen over drift.

– Et system som gir høyere pensjon jo len-gre man jobber etter modell fra privat AFP og ny alderstrygd, vil fjerne arbeidsgivers økonomiske incitament til å holde folk i arbeid sier Stugu.

Sikkerhetsnett truet

Dagens AFP finansierer tidligpensjon for de som ut fra egnvurdering trenger det. I morgen-dagens system, slik folketrygden og privat AFP

FOTO: ANDREAS HØY KNUDSEN

Fagforbundene burde ha krevd bedre pensjon enn dagens, mener Kristian Mollestad i Forskerforbundet ved UiO.

er utformet, vil man primært finansiere ekstrapensjon til de som er så friske at de kan jobbe etter at de fyller noen og seksti år.

– Man får et helt nytt mønster der vinnerne ønsker å jobbe lengre av egen interesse for arbeidsoppgavene. Men det er ikke nødvendig å motivere en lege på Ullevål som ønsker å bli båret ut fra arbeidsplassen, til å jobbe lengre ved å tilby over 100 prosent av sluttlønnen i pensjon. De som jobber på golvet, blir nedslitt på en helt annen måte og har ikke sjanse til å jobbe etter 62–63 år. Pensjonen bør være en inntektssikring for disse, mens virkeligheten i årets oppgjør er at man vil fjerne sikkerhetsnettet, påpeker Stugu. Han viser til at også Forskerforbundet rekrutterer personer som jobber med mye omstillinger og press, og som blir fysisk og psykisk slitne ved noen-og-seksti år.

– Disse vil få en pensjon som er vesentlig dårligere enn de får i dag, og de må betale hele resten av sitt liv, sier Stugu.

AV ANDREAS HØY KNUDSEN

N.B. Forhandlingsfristen i stat og kommune gikk ut 30. april – etter at Forskerforum gikk i trykken. Vi må derfor ta forbehold om status ved utløp av fristen. Løpende oppdatering om tariffoppgjøret er å finne på Forskerforum.no.

Eksempler på nytt bruttopensjonssystem

Professor med 630.000 i lønn:

- Avgang ved 62 år: 331.000 kroner i årspensjon ut livet.
- I dag: 268.000 i AFP ved 62 år, 416.000 ved 65 år og 433.000 ved 67 år.
- Taper 102.000 kroner årlig fra 67 år.
- Avgang ved 65 år: 393.000 i årspensjon (taper 40.000 fra 67 år).
- Avgang ved 67 år: 445.000 i årspensjon – 12.000 kroner høyere enn dagens ordning.

Saksbehandler med 490.000 i lønn:

- Avgang ved 62 år: 257.000 kroner i årspensjon ut livet.
- I dag: 248.000 i AFP ved 62 år, 323.000 ved 65 år og 341.000 ved 67 år.
- Taper 84.000 kroner årlig fra 67 år.
- Avgang ved 65 år: 309.000 i årspensjon (taper 32.000 fra 67 år).
- Avgang ved 67 år: 352.000 i årspensjon – 11.000 kroner høyere enn dagens ordning.

Konservator med 460.000 i lønn:

- Avgang ved 62 år: 241.000 kroner i årspensjon ut livet.
- I dag: 244.000 i AFP ved 62 år, 304.000 ved 65 år og 321.000 ved 67 år.
- Taper 80.000 kroner årlig fra 67 år.
- Avgang ved 65 år: 290.000 i årspensjon (taper 31.000 fra 67 år).
- Avgang ved 67 år: 330.000 i årspensjon – 9.000 kroner høyere enn dagens ordning.

Lov og rett på Svalbard:

Farvel til åremåla

Da forskarane ved Universitetssenteret på Svalbard endeleg skulle få fast tilsetjing, fekk dei ei overrasking: Dei var fast tilsette allereie – juridisk sett.

Heilt sidan Universitetssenteret på Svalbard (Unis) vart oppretta i 1993, har alle vitskapleg tilsette arbeidd på åremål. Men utan å vite det har forskingssenteret med dette systematisk brote lova, fortel Hildur N. Nilssen, juridisk rådgjevar i sekretariatet til Forskerforbundet.

FOTO: KJETIL A. BROTTVEIT

Mellombels tilsetjing ulovleg

Saman med seksjonsleiar Eirik Rikardsen i tariffavdelinga besøkte ho lokallaget ved Unis i mars. Dei skulle gje råd til medlemmene i samband med at senteret går over frå treårige åremål til faste tilsetjingar. Oppfatninga var at ein del naturalytingar for dei tilsette, som bustonad og betalte heimreiser, var knytte til åremålssystemet. Difor skulle det forhandlast om desse vilkåra når stillingane skulle bli faste. Men ifølgje Nilssen var alle dei vitskapleg tilsette ved Unis juridisk sett å rekne som fast tilsette allereie.

– Eg fann ut at dei Unis-tilsette høyrer inn under arbeidsmiljølova, ikkje under tenestemannslova. Og etter arbeidsmiljølova er det ikkje høve til å tilsetje andre enn øvste leiar i åremålsstilling. Dermed var dei mellombelse tilsetjingane ulovlege.

Dette har å gjere med statusen til Unis. Universitetslova gjeld ikkje for dette senteret, som er eit eige AS eigd av Kunnskapsdepartementet. Dermed er det arbeidsmiljølova som gjeld for Unis, fastslår Nilssen.

– Sidan arbeidsmiljølova set rammene, er dei tilsette ved Unis å rekne som fast tilsette, seier.

Nilssen som ikkje trur lovbrøtet ved Unis har med vrang vilje å gjere.

– Dette kjem nok av at leiinga ikkje har vore kjend med regelverket.

Forenkla prosessen

– Dette er ei gladhistorie. Vi visste jo at vi skulle bli fast tilsette uansett, men no slepp vi å gå i kontraktsforhandlingar om naturalytingane vi har, seier Jørgen Berge, leiar for lokallaget av Forskerforbundet ved Unis.

Berge trur ikkje nokon ved Unis var klare over at åremålsstillingane var for lovbrøt å rekne.

– Om leiinga hadde visst dette, ville vi nok ikkje vore i denne situasjonen. Det har nok å gjere med at det gjekk veldig fort for seg da Unis vart oppretta.

Uvisse no står om når dei faste tilsetjingane byrjar – eller byrja.

– Forskerforbundet meiner vi har vore faste frå dag ein, leiinga meiner vi må teikne nye kontraktar 1. mai, seier Berge. Han fortel at prosessen har ført til ein stor medlemsvekst for Forskerforbundet ved Unis, der det tidlegare ikkje

– No må arbeidsgjeveren ha oppseiingsgrunn for tvinge folk ut av arbeidsforhold, seier Hildur N. Nilssen i Forskerforbundet.

har vore så mange fagorganiserte.

Unis har kring 65 tilsette, av desse er kring 40 i vitskaplege stillingar.

Fastare rammer

Unis-direktør Gunnar Sand er ikkje overtydd om at tilsetjingsforholda ved institusjonen har vore i strid med lova.

– Eg tek det ikkje for gjeve at den framstillinga er korrekt. Men eg ser heller ikkje noko poeng i å hevde at det ikkje stemmer. Vedtaket om å gå over til faste stillingar var uansett gjort lenge før innspelet frå Forskerforbundet kom, seier Sand.

Han forklarar tradisjonen for mellombelse stillingar ved Unis med at dette gjorde det lettare å rekruttere folk dei første åra.

– Med åremålsstillingar var det lettare for folk å få permisjon frå jobbane sine andre stader, og terskelen for å prøve seg her vart lågare. Det er jo slett ikkje alle som finn seg til rette på Svalbard. Men da vi laga ein ny strategisk plan i 2006, kom det fram at staben ønskte å gå over til faste stillingar. Gjennom ein intern prosess i 2007 vart det konsensus om dette, seier Sand.

AV PER ANDERS TØDAL

Sirus senket skyhøye krav

Reglene for kompetanseoppyrkk i instituttsektoren er helt opp til ledelsen å fastsette. Ved instituttet Sirus fikk de ansatte endret reglementet med hjelp fra Forskerforbundet.

– Vi ble svært overrasket da vi oppdaget at lista lå så mye høyere ved Sirus enn andre steder, sier forsker og tillitsvalgt i Forskerforbundet Hilde Pape ved Sirus (Statens institutt for rusmid-delforskning.) For ett år siden nedsatte Forskerforbundet og NTL ved Sirus en arbeidsgruppe som utredet de lokale kompetansekravene til opprykk. Kriteriene ble sammenlignet med dem som gjaldt ved andre forskningsinstitusjoner, både i instituttsektoren og ved universitetene.

– Konklusjonen var at Sirus' krav lå til dels skyhøyt over dem som gjaldt ved andre institut-ter, forteller Pape.

– Strengt og snevert

Norge har verken enhetlige regler for opprykk eller retningslinjer for kompetansevurdering av vitenskapelig ansatte i instituttsektoren. Samti-dig florerer stillingsbetegnelsene og bruken av stillingskoder i sektoren, som representerer en fjerdedel av all norsk FoU-virksomhet.

Sirus' opprykksreglement var for strengt og for snevert, påpekte Hilde Pape og kollegene i sin rapport til ledelsen.

Ifølge fagforeningen ved instituttet kan ansatte og tillitsvalgte komme med innspill til reglementet, men ledelsen står fritt til å konkre-tisere opprykkskriteriene innenfor de generelle rammene fra departementet.

Holder folk nede

Som følge av initiativet fra de ansatte ved Sirus har opprykkskriteriene nå blitt revidert. Mens søkeren tidligere måtte stå bak minst 15 viten-skapelige artikler av solid kvalitet, er antallet innsendte arbeider nå satt til «inntil 12». Et krav til veiledning av studenter er listet opp som ett av fire tilleggskriterier, der betydelig innsats innen for eksempel undervisning eller foredragsvirksomhet kan kompensere for man-glende veiledning.

– Vi er tilfredse med at ledelsen har gjort noen endringer, men det er fremdeles store variasjoner mellom institutter, universiteter og

FOTO: SIRUS

Forsker Hilde Pape ved Sirus har avdekket store variasjoner i kriteriene for kompetanseoppyrkk i institutt- og UH-sektoren.

høyskoler, sier Pape. Hun viser til at lønnsplas-sering er en drøftingssak mellom ansatte, fag-forening og arbeidsgiver, mens betingelsene for opprykk, som er like viktig lønnspolitisk, fast-settes av ledelsen.

– Fordelingen av det vitenskapelige persona-let på stillingskoder kan være en effektiv måte for et institutt å holde folk lønnsmessig nede på, sier hun.

FOTO: TELEMARSKFORSKNING

Evnen til å selge inn prosjekter bør bestemme hvor mye den enkelte kan avlønnes, mener direktør Karl Gunnar Sanda ved Telemarksforskning.

Strider mot intensjonen

Statens regler for opprykk til forsker 1183 etter kompetanse henviser til etablerte «interna-sjonale og/eller nasjonale standarder for pro-fessorkompetanse» – og åpner i tillegg for at institusjoner på bakgrunn av sin egenart kan bruke utfyllende regler ved behandling av søk-naden. Selv om de faglige standardene skal være de samme i privat og offentlig FoU-sektor, er det ingen automatikk i at personlig kompetan-seoppyrkk i UH-sektoren gir rett til 1183-stilling som forsker i instituttsektoren. Dette avgjøres av ledelsen.

Etterlyser enhetlig standard

Ifølge seksjonsleder Eirik Rikardsen i Forskerforbundets tariffseksjon er intensjonen med å la instituttene lage egne retningslinjer, at egenart og virkelighet ved hvert enkelt institutt ikke skal

Utbredte stillingskoder i Forsknings-Norge:

Kompetanse	UH-sektor	Instituttsektor
Ikke doktorgrad	1008 Høgskolelærer	1108 Forsker (ofte Forsker 3)
Doktorgrad	1011 1. amanuensis	1109 Forsker (ofte Forsker 2)
Professorkompetanse	1013 Professor	1183 Forsker (ofte Forsker 1/ seniorforsker)

forpurre opprykksmulighetene til de vitenskapelig ansatte.

– I Sirus' tilfelle la arbeidsgiveren inn kriterier som gjorde det vanskeligere å få opprykk, i strid med denne intensjonen, sier Rikardsen. Han mener det er lite arbeidstakerorganisasjonene kan gjøre for å hjelpe ansatte som møter hindringer av denne typen ved opprykksøknad.

– Det finnes dessverre ingen sentral ankeinstans til dette, og vi må forsøke å få til sterkere føringer i de sentrale retningslinjene, sier Rikardsen.

– Samordning er tilbakelagt

Telemarksforskning Bø har koblet forskerstigene for forsker, forsker II og seniorforsker i sitt lønssystem til statens koder, samtidig som instituttet delvis har frikoblet lønn fra forskerstilling. På de aktuelle lønnsstigenes kan ansatte som forsker eller forsker II (1108 og 1109) oppnå lønn på nivå med seniorforsker (1183), som krever professorkompetanse. Direktør Karl Gunnar Sanda, som har jobbet i sektoren siden 1980-tallet, mener at evnen til å selge inn prosjekter bør bestemme hvor mye den enkelte kan avlønnes. Samordna regler for lønnsstiger og opprykk i instituttsektoren er ifølge Sanda et tilbakelagt stadium.

– Det var slikt man prøvde for ti-femten år siden, det vil være nesten umulig å få til i dag, sier han til Forskerforum.

AV ANDREAS HØY KNUDSEN

Forskningsinstitutter

- Norske forskningsinstitutter står for 25 prosent av den totale forskningsinnsatsen. Sektoren består av et femtital institutter fordelt på primærnæringsinstitutter, teknisk-industrielle institutter, miljø- og utviklingsinstitutter, samfunnsvitenskapelige institutter og regionale forskningsinstitutter.

Kompetanseopprykk

- Ansatte med førstestillingskompetanse i UH-sektoren kan søke om opprykk til professor etter personlig kompetanse. Nasjonale bedømmelseskomiteer behandler søknadene. Instituttsektoren velger selv bedømmelseskomité og -kriterier.
- Personlig opprykk kan også skje gjennom tilsetning i stilling med høyere kompetansekrav, noe som er den vanligste formen for opprykk.

Forskingsvilkår etter museumsreforma:

– Må nedprioritere forskning

– Eg må prioritere bygningane, så dei ikkje dett ned, seier Jarle Stavik ved Sunndal bygdemuseum.

– Det er ikkje ofte eg får tid til å tenkje på at eg burde forske. Det er så utruleg mykje anna ein skulle ha gjort, som registrering, omvisingar og utstillingar, seier museumsstyrar Jarle Stavik. Han er den einaste tilsette ved Sunndal bygdemuseum, som i dag er ein del av Nordmøre Museum.

Museumsreforma skulle føre til fagleg styrking, og ikkje minst skulle små museum nytte godt av større fagmiljø. Men mange tilsette ved små museum jobbar aleine. Stavik har hovudfag i arkeologi, og sjølv om han har forskingskompetanse, ser han det som temmeleg umogleg å prioritere forskning ved bygdemuseet.

– Eg er stort sett aleine her. Eg må prioritere bygningane, så dei ikkje dett ned, og eg må ta meg av alle som skal ha omvising i museet, seier han.

– Men det ligg i korta at vi skal lage ein forskingsplan. Nordmøre Museum har berre ikkje kome så langt enno, men i den årlege statistikken til departementet, blir det etterlyst forskingsplanar, fortel Stavik.

– Ikkje høve til å forske

Også Kirsten Tangen, stadansvarleg ved Brevik Bymuseum i Telemark, jobbar aleine, og ho har berre halv stilling.

– Eg har hovudfag, så i prinsippet har eg vel forskingskompetanse. Men i praksis har eg lite høve til å drive med forskning. Det er jo berre meg her, seier Tangen.

Brevik Bymuseum er i dag ein del av Telemark Museum.

– Etter det eg veit, er Telemark Museum i gang med å lage ein forskingsplan. Men skulle det bli realistisk for meg å forske, måtte eg nok ha blitt frikjøpt på eitt eller anna vis, meiner Tangen.

– Forsking er ei utfordring

Telemark Museum er eit konsolidert museum med ni mindre einingar som har eigen stadansvarleg. Men ikkje alle desse har forskingskompetanse.

– Enkelte av dei har likevel forskingskompetanse, men har aldri drive med forskning. Dei har jobba med formidling og gjort tusen andre ting, fordi dei har vore dei einaste tilsette, seier Lene Walle, direktør ved Telemark Museum.

– I samband med gjennomføringa av museumsreforma har departementet kome med krav om å heve det faglege nivået. Men avstanden mellom det departementet ønskjer og røyndomen i musea er stor. Det er ei stor utfordring for oss å leggje til rette for meir forskning.

– Må de kjøpe fri dei tilsette for å forske?

– Ja, kanskje. Men med kva for midlar? Vi skal lage ein forskingsplan, men dette er utfor-

FOTO: BJØRN HELGEDAGSRUD

– Avstanden mellom det departementet ønskjer og røyndomen er stor, meiner Lene Walle ved Telemark Museum.

drande for oss, seier Walle.

– Vil sjå resultat etter kvart

– Ved å etterlyse slike planar i den årlege statistikken, kan departementet sjekke ut kor mange som har styrebehandla planar for forskning ved musea, seier seniorrådgjevar Liv Ramskjær i avdeling for museumsutvikling, ABM-utvikling.

Forskerforum har tidlegare vist til undersøkingar som tyder på at museumsreforma ikkje har ført til meir forskning ved musea. Men Ramskjær trur dette biletet vil endre seg.

– Vi vil nok sjå resultat av museumsreforma etter kvart. Fleire opplever at det har blitt meir rom for fagleg arbeid og har ambisjonar om meir forskning. Vi ser også at talet på publikasjonar i museumssektoren har hatt ein liten auke dei siste åra, seier Ramskjær.

AV JOHANNE LANDSVERK

Museumsreforma

- Tek utgangspunkt i Arkiv-, bibliotek- og museumsmeldinga (ABM) frå 1999 –2000.
- Skal slå saman fleire museum til sterkare einingar, dvs. konsoliderte museum, i løpet av 2009.

Nyvalde rektorar

■ Fleire universitet og høgskular har hatt rektorval sidan sist. Sigmund Grønmo (bildet) vart attvald som rektor ved UiB i konkurranse med Rolf Reed. Grønmo har med seg Berit Rokne, Kuvvet Atakan og Astri Andresen på rektorlaget. Ved UiO vann Ole Petter Ottersen rektorvalet. Inga Bostad, Ragnhild Hennum og Doris Jorde vert med i rektoratet. Motkandidaten var Trygve Wyller. Ved Noregs musikkhøgskule (NMH) vart rektor Eirik Birkeland og prorektor Ingrid Maria Hanken attvalde. Ny periode vart det òg for rektor Jan I. Haaland og prorektor Gunnar E. Christensen ved Noregs Handelshøgskule (NHH). Mette H. Bjørndal er ny viserektor. Ved NMH og NHH stilte ingen motkandidatar.

Langt fleire søker høgare utdanning

■ Søkinga til høgare utdanning i år har auka med 12,6 prosent frå i fjor, viser tal frå Samordna opptak (SO). 104.200 søkjarar til høgare grunnutdanning er registrert. Høgare arbeidsløyse, usikker jobbmarknad og større alderskull blant dei som utgjer dei viktigaste søkjargruppene, kan vere med på å forklare denne auken, skriv SO i ei pressemelding. Søkjartala har utløyst krav frå ulike hald om løyvingar til nye, fullfinansierte studieplassar. Universitets- og høgskulerådet, Forskerforbundet, studentorganisasjonane og Venstre har alle kome med sine variantar. – De ansatte kan ikke pålegges ytterligere arbeidsbelastning, og vi må også sikre sammenhengende tid til forskning, seier leiar Bjarne Hodne i Forskerforbundet.

Premierer ansettelse av kvinner

■ EFTAs kontrollorgan (ESA) vil ikke tillate at Norge øremerker midlertidige stillinger for kvinner. Kunnskapsdepartementet (KD) planlegger derfor andre virkemidler for å øremerke finansiering av vitenskapelige stillinger for kvinner, og vil starte en incentivordning for å øke kvinneandelen i høyere vitenskapelige stillinger i MNT-fagene, opplyser statssekretær i KD, Åsa Elvik. Ordningen skal premiere universiteter og høgskoler ved at hver tilsetning av en kvinne i et MNT-fag (matematikk, naturfag og teknologifag) skal utløse en viss sum midler til institusjonen, ifølge Kvinner i forskning.

Bibliotek og digital kulturarv

■ Regjeringa la i april fram ei stortingsmelding om bibliotek. I meldinga vert det varsla at ein skal vurdere om det kan vere tenleg med ei nærare samordning eller samanslåing av bibliotekoppgåver i Nasjonalbiblioteket og ABM-utvikling. Det vert også tilrådd eit nasjonalt leseår i 2010. – Meldinga inneheld tiltak som kan styrkje samspel og samarbeid, fremje biblioteka som møtestader og arenaer for kultur, lesing og læring, seier kulturminister Trond Giske. Regjeringa kom samtidig med ei stortingsmelding om nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv. – Føremålet med digitalmeldinga er å sikre samlingane i arkiv, bibliotek og museum for komande generasjonar, seier Giske.

– Kvalitet er ikke objektivt

■ – Lederne i forskningssektoren må bli oppmerksomme på at likestilling også er knyttet til spørsmålet om kvalitet og at det eksisterer et eget kunnskapsfelt som studerer denne sammenhengen, sier seniorrådgiver Linda Rustad i Komité for integreringstiltak – Kvinner i forskning (Kif-komiteen) til Forskerforum. – Kvalitet er ikke en gitt størrelse. Forskning viser at i siste instans er det skjønnsom avgjør fagfellevurderinger, også i realfag. European Molecular Biology Organization skolerer nå komitémedlemmer til å bli oppmerksomme på egne fordommer og til å reflektere over hvordan de evaluerer søknader. De som sitter i norske komiteer er ikke skolert for dette. Vi utfordrer derfor Forskningsrådet til å sikre at kompetansen blir tatt i bruk også her i Norge, sier Rustad.

150 år med mat, miljø og dyr

■ Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) har 150-årsjubileum i år og feirer med en egen biokonferanse 26.–28. mai, kalt Mat 2009. Ifølge UMB ønsker universitetet at jubileumskonferansen skal diskutere mat i videste forstand. På plakaten står både samfunnsvitenskapelige og naturvitenskapelige innfallsvinkler til temaer som ernæring og bærekraftig utvikling, og det er lagt vekt på både nasjonale og globale perspektiver. I tillegg skal Undervisningsprisen 2009 deles ut. Rektor Knut Hove åpner feiringen, og blant deltakerne er de tidligere statsrådene Hilde Frafjord Johnson og Lars Sponheim.

Obama og norske forskningsmuligheter

■ President Obama (bildet) har satt av hele 21,5 milliarder dollar til forskning i den økonomiske stimuleringspakken. Dette åpner for nye muligheter for norsk-amerikansk forskningssamarbeid, mener Forskningsrådet (NFR). USA satser særlig på forskning innen energi og helse. Nærmere halvparten av forskningsmidlene i stimuleringspakken går til helseforskning i regi av National Institute of Health (NIH). NFR har tatt initiativ for å få til en intensjonsavtale med NIH om samarbeid innen medisin og helse. – Vi ønsker økt samarbeid, og med USAs satsing på helseforskning har vi nå bedre muligheter enn noen gang til å søke om midler i forbindelse med utveksling, sier internasjonal direktør Kari Kveseth i NFR.

Kvinnetiltak hjalp

■ Utlysningstekster som oppfordret kvinner til å søke var blant tiltakene som fikk opp kvinneandelen blant Yngre fremragende forskere melder Forskningsrådet. Ordningen Yngre fremragende forskere (YFF) startet opp i 2003. Ved første tildeling var kun 4 av 26 innvilgede søknader fra kvinner. Da YFF skulle utlyses for andre gang tre år senere, tok Forskningsrådet grep for å øke kvinneandelen og for å utvide den faglige bredden. Utlysningen oppfordret kvinner til å søke, og selve ordlyden ble gjort mer inviterende. Ved tildelingen i 2006 steg kvinneandelen blant de innvilgede søknadene til 40 prosent.

Utvalg anbefaler høgskolefusjon

■ Et utvalg anbefaler at Høgskolen i Oslo (HiO) og Høgskolen i Akershus (HiAk) slår seg sammen. Utvalget, som er ledet av seniorrådgiver Tor-Inge Dovland ved HiAk, overleverte utredningen til rektorene ved de to høgskolene i april. Mange forhold taler for en sammenslåing nå, mener utvalget, og har særlig festet seg ved befolkningsveksten og de økte utfordringene med hensyn til å sikre et godt velferdstilbud i hovedstadsregionen. En sammenslåing vil også gi et bedre grunnlag for å oppnå universitetsstatus, mener utvalget – alt ifølge HiOs hjemmesider.

Krever samarbeid for miljømillioner

■ Regjeringen øremerker seks millioner til oppbygging av kompetanse på klima og fornybar energi i nord. Midlene kommer fra regjeringens tiltakspakke, som Stortinget vedtok med en økt bevilgning til klimaforskning. Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Bodø blir bedt om å utvikle prosjekter i samarbeid med andre høyskoler. De som blir involvert, må samarbeide for å kunne hente ut midler. – Kravet om samarbeid gjør at flere høyskoler og forskningsinstitutter, for eksempel fra miljøet i Narvik, vil bli viktige aktører, sier forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland (bildet).

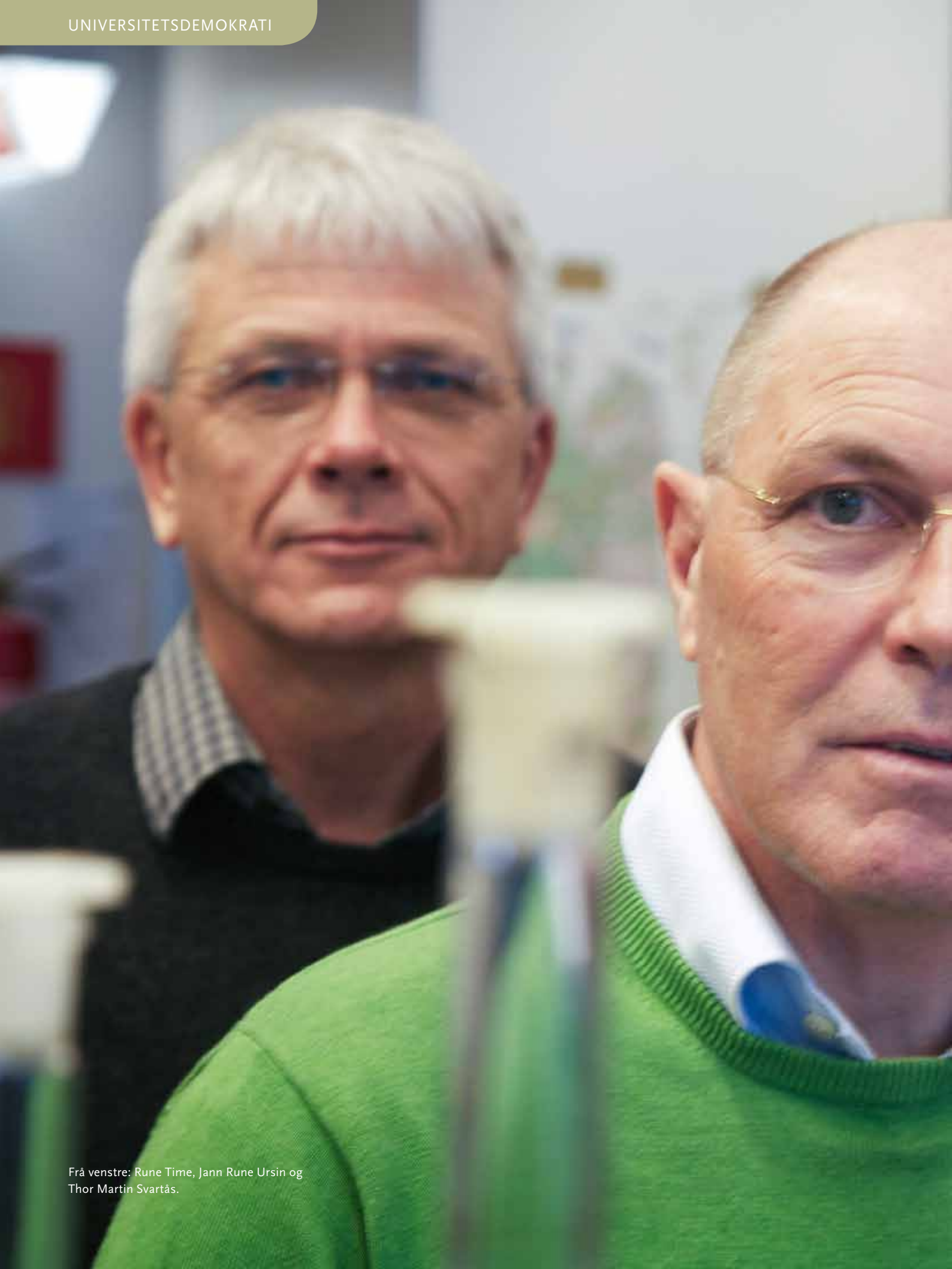
Mellombels tilsett i 14 år

■ Ruth-Anne Sandaa har vore mellombels tilsett ved Universitetet i Bergen (UiB) i 14 (!) år, skriv På Høyden. Ho er mellombels tilsett i forskingsgruppa Marin mikrobiologi ved Institutt for biologi. Ifølgje nettavisa gjer Sandaa alt det fast tilsette gjer, men ho har jobb i berre to år til. – Eg har vore heldig og gått frå prosjekt til prosjekt. Eg har alltid hatt noko å gjere på, dermed har det blitt så mange år. Men ein blir lei av situasjonen, seier ho til På Høyden. – Oi, det synest eg ikkje høyrer bra ut. Eg kjenner ikkje til dette tilfellet og kan ikkje kommentere det konkret, men tilsetjingsforholdet burde ha vore ordna etter så lang tid, seier UiB-rektor Sigmund Grønmo ifølgje same kjelde.

Enklere tilgang til forskningsartikler

■ Kopinor og Universitets- og høgskolerådet (UHR) har inngått en avtale som skal gjøre det enklere for forskere å få tilgang til artikler via UH-bibliotekene, melder UHR. Etter åndsverkloven og forskriften kan en bibliotekbruger, innenfor visse rammer, få utlevert en papirkopi av artikler eller korte utdrag av bøker og lignende. Med avtalen som nå er fremforhandlet, kan brukeren også få tilsendt en digital kopi av materialet, for eksempel per e-post. Institusjonene vil få tilsendt et avtaletilbud, opplyser UHR.

Frå venstre: Rune Time, Jann Rune Ursin og Thor Martin Svartås.

A photograph of two men in a laboratory or office setting. The man in the foreground is older, with white hair and a beard, wearing glasses and a blue sweater. The man in the background is younger, with short grey hair, wearing glasses and a green sweater. They are both looking towards the camera. The background is slightly blurred, showing shelves with various items.

Senter som tende fyr

Professorar ved Universitetet i Stavanger kjenner seg forbigått. Styret har vedteke å opprette eit senter for berekraftig energi, utan å gå vegen om demokratiske rådsorgan.

- Direktøren gjev inntrykk av at det er plagsamt å involvere fagpersonalet i UiS-strategiane, seier professor Rune Time.

TEKST: JOHANNE LANDSVERK FOTO: LISE BJELLAND

Eit nytt forskningssenter har skapt mykje hovudbry for toppleinga ved «innovasjonsuniversitetet». Rektor Aslaug Mikkelsen (t.v.) og direktør Per Ramvi.

Det kokar blant dei tilsette ved Universitetet i Stavanger (UiS). «Professoropprør ved UiS», skreiv Stavanger Aftenblad, og sidan har det balla på seg. Det handlar om opprettinga av Senter for bærekraftig energi (CenSe).

– Senteret vart etablert som eit godt registrert kupp, iscenesett av rektor, direktør og forskingsdirektør. Det oppstod heilt plutselig, utan at saka hadde vore oppe til debatt internt på Det teknisk-naturvitskaplege fakultet (TekNat). Det mest oppsiktsvekkande er likevel at dekanen ved TekNat vart halden utanfor prosessen. Direktør og rektor skal ha sagt at han stilte for mange spørsmål, seier Jann Rune Ursin, professor ved Institutt for petroleumsteknologi. Han er også tillitsvald i Forskerforbundet ved instituttet, og er dessutan 1. varamedlem til UiS-styret.

– Når ein skal etablere eit senter, må leiinga sørgje for at det er forankra i fagmiljøet ved universitetet, men instituttet vårt vart ikkje eingong kontakta. Leiinga tok i staden kontakt med enkeltpersonar, som vart med i ein tenketank, fortel Ursin, som kjenner seg forbigått.

– Ved instituttet er vi ikkje imot at UiS opprettar eit senter for berekraftig energi. Men når det fremste energiinstituttet ikkje eingong er rådspurt, vert vi opprørde, seier han.

– Plagsamt å involvere personalet
Også professor Rune Time og førsteamanuensis Thor Martin Svartås ved Institutt for petroleumsteknologi har reagert sterkt på styrevedtaket om senteretableringa.

– I ti år har vi tre arbeidd for å få gass, energi og reduksjon av utslepp på dagsordenen. Men vi har møtt stengde dører. I 2004, etter etablering av Risavika Gassenter (RGS), skreiv vi eit ope brev til leiinga, der vi sa at om vi ikkje snart kjem i gang på UiS og Iris, ligg RGS ope for Sintef og NTNU, som alt har utvikla mykje kompetanse. Direktøren og dåverande rektor skulle vore på banen alt då, meiner Time, som ikkje legg skjul på at kommunikasjonen med leiinga kunne vore betre.

– Direktøren gjev inntrykk av det er plagsamt å involvere fagpersonalet i UiS-strategiane, fordi dette kan bety motstand og diskusjon, hevdar han.

Forskerforbundet ved UiS har engasjert seg sterkt i saka.

– Det alvorlegaste er at dekanen ved TekNat-fakultetet vart sett på sidelinja i saka, og at rådsorgana ikkje vart tekne i bruk, seier Åge Hultgren, hovudtillitsvald i Forskerforbundet ved UiS.

– Forskingsdirektøren og direktøren opererer i stor grad på eiga hand, utan forankring nedover i organisasjonen. Men ein direktør skal først og fremst vere sakkunnig på saksgangen. Det er dekanen som skal vere sakkunnig

Det alvorlegaste er at dekanen ved TekNat-fakultetet vart sett på sidelinja i saka.

ÅGE HULTGREN, hovudtillitsvald i Forskerforbundet, UiS

Eg meiner dette har vore ein open prosess.

ASLAUG MIKKELSEN, rektor UiS

på det faglege området, seier Hultgren, som også er kritisk til at senteret ikkje legg opp til ei kopling mellom undervisning og forskning.

– Fagre ord, men lite innhald

Professorane Ursin og Time er sterkt kritiske til at senteret blir lagt direkte under direktøren, utan tilknytning til noko fagmiljø.

– I eit universitetsmiljø er ikkje forskning berre politikk, der går undervisning og forskning hand i hand. Men det verkar som om direktøren vil drive forskning etter behova til næringslivet. Ei sterkare kommersialisering av verksemda har nok vore den viktigaste målsettinga med senteret, trur Ursin.

Dei to meiner senteretableringa først og fremst er ein politisk konstruksjon.

– UiS har inngått ein samarbeidsavtale med Iris, Universitetet i Agder (UiA) og Teknova. Iris lever av å få inn prosjekt, og er interessert i å kome i posisjon for eventuelle forskingsmidlar i framtida. Men det meste av forskinga som senteret skal halde på med, har ikkje vore represen-

tert ved UiS til dags dato.

UiS og Iris var også med i konkurransen om midlar frå Forskingsrådet til Forskingssenter for miljøvennlig energi (FME), men rauk ut i første runde. Noko anna var heller ikkje å vente, meiner dei to.

– Reint fagleg hadde det vore best for oss å samarbeide med NTNU og Sintef, som er leiande innanfor energi og miljø, seier Ursin. Han meiner også at FME-søknadene var prega av mange fagre ord, men lite innhald.

– Inntrykket mitt er at det i søknaden frå Iris og UiS stod meir om kva vi ønskjer framover enn om kva vi har av kompetanse, seier Ursin. Det einaste programmet som ikkje fekk avslag, var eit program knytt til vindmøller til havs, som er leia av Christian Michelsens Research (CMR) i Bergen.

– Ein open prosess

Rektor Aslaug Mikkelsen ved UiS meiner det har vore opne prosessar rundt etableringa av senteret.

– Vi la fram saka for styret i juni i fjor, der vi bad om støtte til å gå vidare med planane om eit senter for berekraftig energi. Vi hadde då diskutert saka i samband med prosessen for overordna strategi, mellom anna på TekNat. Då vi tok opp att saka, gjekk det ut invitasjon til alle om å delta i utviklinga av senteret. Men eg ser at den opne invitasjonen ikkje har vore tilstrekkeleg for alle, seier Mikkelsen.

– Men fagmiljøet ved TekNat vart ikkje teke med på råd?

– Idé og initiativ til senteret kom frå fleire kantar, også frå tilsette i TekNat-miljøet. Nokre av dei tilsette ved TekNat har følt seg dårlig informert, men etter styrevedtak meiner eg alle leiarar har eit særskilt ansvar for å informere dei tilsette som er interesserte. Eg meiner dette har vore ein open prosess. Men administrasjonen burde lagt fram saka i sentralt forskingsutval før ho kom opp i styret.

Senter for berekraftig energi

- Centre for Sustainable Energy (CenSe).
- Eit samarbeidsprosjekt mellom UiS, UiA, International Research Institute of Stavanger (Iris) og forskingsinstituttet Teknova.

– Når det fremste energiinstituttet ikkje eingong er rådspurt, blir vi opprørte, seier Jann Rune Ursin (t.v.) og Rune Time ved Institutt for petroleumsteknologi.

Gassreduksjon blir eitt av områda for det nye senteret for bærekraftig energi.

– Mange meiner senteret ikkje har nok rot i fagmiljøet ved UiS?

– Det vil eg på det sterkaste tilbakevise. Sjølv om vi er nykommarar på dette feltet, er vi fagleg godt skodde til å setje i gang. Vi har også sterke samarbeidspartnarar med kompetanse på feltet.

– Kritikarar lurar på korleis du, som gjekk til val på å styrke det faglege ved UiS, kunne gå inn for senteret?

– Senteret er utvikling av den faglige breidda ved UiS, og der vi tek med oss 30 års erfaring frå olje og gass inn i eit nytt område.

– Men du skulle også innføre val av dekan og instituttleiar?

– Ja, og styret har akseptert at vi som ein del av den vidare OU-prosessen her ved UiS skal vurdere dette som eit alternativ til ordninga vi har i dag, seier ho.

– Petroleumsmiljøet kjenner seg truga

Rektor fortel at UiS bruker fem millionar frå universitetsfondet og fem millionar frå gåveforskningsfondet i oppstartingsmidlar av senteret. I tillegg kjem fem millionar frå Iris og ti millionar frå UiA.

– I ein vanskeleg økonomisk situasjon er det mange som ønskjer at vi skulle ha brukt forskningsmidlar på andre område. Det vil alltid

vere ulike meiningar om denne typen strategiske satsingar, uttaler Mikkelsen.

Universitetsdirektør Per Ramvi seier at ein kvar strategi eller prioritering vil kunne opplevast som eit inngrep mot fridomen til kvar einskild forskar.

– UiS er bygd opp på petroleumsindustrien, men det nye senteret skal også handle om energieffektivisering, avkarbonisering og nye

Det finst ikkje ein organisasjon som er vanskelegare å leie enn eit universitet.

PER RAMVI, universitetsdirektør, UiS

Hovudproblemet er etter alt å dømme rolleforståinga til styremedlemmene.

JAN FRIDTHJOF BERNT, professor, UiB

energiformer. Då kan petroleumsmiljøet ved UiS kjenne seg truga, fordi ein der er redde for lågare prioritet. Men det er det absolutt ingen grunn til. Når forskarane kjenner seg truga, fokuserer dei kanskje ekstra på det formelle, som til dømes at saka ikkje har blitt handsama i det rette utvalet, meiner han.

Ramvi hevdar at det berre er i delar av TekNat-miljøet det er entusiasme for å satse på avkarbonisering og nye energiformer.

– Det er difor vi måtte gå til enkeltpersonar, på tvers av institutta. Eg synest det er lite romsleg av etablerte miljø å leggje kjelkar i vegen for kollegar som ønskjer å satse på nye område. Det bekymrar meg om tilsette berre viser til det formelle for å stanse prosjekt eller ta omkampar, seier han.

At det er vanskeleg å få til raske omstillingar ved eit universitet, er naturleg, meiner Ramvi.

– Men det finst ikkje ein organisasjon som er vanskelegare å leie enn eit universitet, fordi dei som jobbar der ikkje ønskjer å bli leia.

– Professorar eg har snakka med synest det er vanskeleg å diskutere med leiinga?

– Ja, dei som er ueinige i ei sak meiner gjerne det. Men ingen andre organisasjonar er så demokratiske og har så omfattande arenaer for medverknad, seier han.

Har styremedlemmane nok kunnskap?

Også på heimesida til UiS har det vore livleg debatt om senteretablering, demokrati og medverknad den siste tida. Lene Fosshaug, som fram til nyleg var tilsettrepresentant for teknisk-administrativt personale i styret, skriv i eit innlegg at UiS ser ut til å ha gått frå å vere ein relativt open, regelstyrt og likebehandlande organisasjon til å bli ein organisasjon som er styrt av uformell kommunikasjon og prega av uvisse blant tilsette om når og kor ulike vedtak er fatta. Ho fortel at då senteret kom opp i styret, vart det ikkje lagt fram oversikt over finansiering, det var utydelig kva senteret skulle innehalde, og undervisningsansvaret var ikkje definert.

– Då styret ikkje ville at saka skulle tilbake til TekNat-fakultetet for fullstendig utgreiing, stemte vi interne styremedlemmer imot oppretting av senteret. Vi som gjekk imot, fekk vite at vi snakka ut ifrå særinteresser, noko som absolutt ikkje er tilfellet, seier Fosshaug, som ikkje lenger er tilsett ved UiS.

– Ein kan stille spørsmål ved om dei eksterne styremedlemmene i denne saka fekk eller skaffa seg god nok kunnskap om korleis ein skal få til gode utviklingsprosessar ved UiS. Det må vere viktig for styrerepresentantane å også ha kontakt med ulike fagmiljø i organisasjonen, ikkje

berre med leiinga, meiner ho.

Skapar uvisse om styret si rolle

For det er styremedlemmene som i dag har makta ved universiteta. Men professor Jan Fridthjof Bernt ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen seier at det er eit problem at styret vi har i dag er ein hybrid mellom ulike styringsmodellar, noko som kan skape uvisse med omsyn til styret si rolle.

– Vi har eit universitetsstyre med fire eksterne av i alt elleve medlemmer. Men i strid med forslaget frå Bondevik-regjeringa er leiara for styret ein vald rektor, bortsett frå ved NTNU, som har nytta høvet etter lova til å velje ein modell med ein tilsett rektor som direktør og ein ekstern styreleiar. Denne siste modellen er eg svært kritisk til fordi han viskar ut skillet mellom fag og administrasjon. Men hovudproblemet er etter alt å dømme rolleforståinga til styremedlemmene, seier professor Bernt, som sjølv har vore rektor i tre år.

Han fortel at medlemmene i styret er peika ut på ulike måter.

– Seks er valde for å representere ulike grupper ved universitetet, medan rektor er vald av heile universitetsfellesskapet, men slik at dei vitenskapleg tilsette har den største stemmevekta. Så langt trer ordninga fram som eit slags demokrati, men med dei veikskapane at det ikkje er klart kven dei valde medlemmene eigentleg skal representere eller stå til ansvar overfor. Og for dei fire medlemmene som er utpeika av departementet, er problemet akutt. Dei skal korkje representere eller stå til ansvar for verken departementet eller nokon annan.

Styret har all makt

Bernt ønskjer ikkje å kommentere den konkrete saka ved UiS, men uttaler seg på generelt grunnlag.

– Det som i alle fall er klart, er at styret har all makt så lenge ikkje departementet nyttar seg av sin instruksjonsmynde. Rektor og direktør har berre den avgjerdsmynde som styret til einkvar tid gjev dei. Å opprette nye faglige einingar vil klart ligge utanfor styreområdet til direktøren, dersom ikkje han eller ho har fått ei uttrykkeleg og konkret fullmakt frå styret. Men har direktøren handla med samtykke eller fullmakt frå styret, har han sjølvsagt ikkje gjort noko gale, seier Bernt.

Ein annan ting er om det einskilte styrevedtaket bygger på ei saksframlegging som er god nok.

– Dette er i første hand direktøren og rektor sitt ansvar, men når styret får ei sak, må det sjølv ta stilling til om det synes det har eit godt

Korleis fungerer universitetsdemokratiet på ditt universitet?

RITA SOMMERSETH
Førstelektor, Institutt for helsefag, Universitetet i Stavanger

– Slik eg opplever organisasjonen, fungerer det ikkje bra. Kommunikasjonen går bare ein veg, nemleg ovanfrå og ned. Og slik har det vore heilt sidan vi fekk den nye styringsstrukturen i samband med opprettinga av Universitetet i Stavanger.

HILDE BLIX
Førstelektor, Avdeling for kunsthøgskolen, Universitetet i Tromsø

– I samband med fusjonen ved UiT har vi som kjem frå høgskolen tidvis blitt dårleg informert av universitetsleiinga, og våre vitenskapleg tilsette har hatt for liten representasjon i viktige utval undervegs. Når vi skal inn i ein ny kultur, blir demokrati ekstra viktig. Eg trur demokratiet fungerer betre på fakultetsnivå her i Tromsø.

MARIT STRANDEN
Forskar, Institutt for biologi, NTNU

– Mi stemme som midlertidig tilsett tel mindre enn dei andre valgruppene ved val, noko som reflekterast ved låg valdeltaking i mi gruppe. Større institutt med meir makt til leiar og færre styremøte gjer informasjonsflyten nedover dårlegare, medan tilsette blir pålagt stadig meir rapportering oppover i systemet.

nok grunnlag for å treffe vedtak. Dette er ein viktig del av styrefunksjonen, og det kan nok i ein del saker verte reist spørsmål om universitetsstyra tek ansvaret sitt for denne kvalitetssikringa alvorleg nok, seier Bernt.

I Stavanger har både fagforeningar og professorar no fått blod på tann. Demokratidebat-ten ved UiS er slett ikkje over. ■

FINLAND

Storsatsing på mobilitet

■ Finland ønsker å øke mobiliteten blant studenter og ansatte i høyere utdanning, melder det svenske Högskoleverket. 5 millioner euro per år – tilsvarende om lag 44 millioner norske kroner – er bevilget til dette fram til 2010, som ett av de konkrete tiltakene i landets nye strategi for internasjonalisering av høyere utdanning. Blant de andre tiltakene er en unik satsing på studentutveksling med Russland. Denne støttes med tilsvarende 4,4 millioner norske kroner per år.

STORBRITANNIA

Terrorister på studentvisum?

■ Pakistan anklager Storbritannia for ikke å kontrollere utenlandske søkere til høyere utdanning tilstrekkelig, skriver Guardian.co.uk. Anklagen ble fremsatt i etterkant av antiterroraksjonen som for noen uker siden førte til at elleve personer, de fleste pakistansere, ble pågrepet i Nordvest-England. De elleve hadde fått oppholdstillatelse for å studere, men det skal være uklart om de hadde påbegynt noen studier. Den britiske migrasjonsministeren Phil Woolas er ikke enig i den pakistanske kritikken. Likevel vurderer britiske universiteter nå å styrke kontrollen av søknader fra utenlandske studenter.

VERDEN

Ny nettverksguide

■ «Networking or not working?» Slik reklamerer The Academic Cooperation Association (ACA) for sin nye guide til verdensomspennende forskernettverk. At slike nettverk eksisterer, vet alle, likevel er mange av dem lite tilgjengelige for utenforstående. *Handbook of International Associations in Higher Education* er derfor laget for deg som ønsker å komme i kontakt med, eller lære mer om, internasjonale nettverk. 100 nettverk fra hele verden presenteres i guiden, som foruten kontaktopplysninger inneholder beskrivelser av nettverkens formål, aktiviteter og historie. Den praktiske guiden fås kjøpt på www.aca-secretariat.be.

DANMARK

Kritiserer engelskfokus

■ Rasmus Willig, lederen for Dansk Sociologforening, er sterkt kritisk til det han oppfatter som et overdrevent fokus på publisering i engelskspråklige tidsskrift. Det kom fram da han nylig delte tankene sine med det danske folk via et åpent brev til landets kunnskapsminister Helge Sander. Ifølge Willig er det ingen som leser disse tidsskriftene. For hvor mange er det som refererer til en internasjonalt publisert artikkel? I gjennomsnitt er det én, hevder han i brevet. Les brevet på Information.dk.

AFRIKA

Vil satse på yrkesutdanninger

■ I samarbeid med Verdensbanken har universitetet i Ouagadougou i Burkina Faso holdt en workshop hvor et femtittalls aktører fra høyskolesektoren i tolv afrikanske land deltok. Her ble deltakerne enige om at Afrika framover bør satse mer på kortere yrkesutdanninger på høyskolenivå. Selv om slike to- til treårige yrkesutdanninger er vanlige i vestlige land, skal de være relativt ukjente i utviklingslandene, opplyser det franskspråklige nettstedet www.french.xinhuanet.com.

EUROPA

Konkurrerer om studentene

■ Finanskrisen har ført til økt konkurranse om utenlandske studenter i Europa. I Storbritannia utgjør de internasjonale studentene en svært viktig del av universitetenes finansiering. Men nå må landet tåle en stadig økende konkurranse om disse studentene. Den største trusselen for Storbritannia er fremdeles land som USA, Canada og Australia. I det siste har imidlertid flere konkurrenter utmerket seg. Tyskland anses som en spesielt stor konkurrent, mens Nederland anses som en trussel på sikt. Også Sverige er blitt nevnt som et land å holde øye med, skriver Guardian.co.uk.

EGYPT

Anklager USA for spionasje

■ I en serie artikler i en av Kairos mest populære dagsaviser anklages American University in Cairo (AUC) for spionasje. I artiklene hevdes det at universitetet i 2007 fikk 3,4 millioner egyptiske pund (om lag 5 millioner kroner) for å skaffe Pentagon «informasjon om Egypt». Den amerikanske ambassadøren i Egypt har avvist og imøtegått påstandene, ifølge www.thenational.ae. Samarbeidet mellom universitetet og USA er riktignok reelt, men det skal i hovedsak dreie seg om forskning på fugleinfluensa. AUC regnes som et av Egypts mest prestisjefylte universiteter. Nå mener Hussein Amin, professor i journalistikk ved universitetet, at avisoppslagene har skadet både AUCs og Egypts akademiske rykte.

STORBRITANNIA

Filantropi eller propaganda?

■ En ny rapport som er referert av Guardian.co.uk, tar for seg donasjoner som ledende britiske universiteter de senere år har mottatt blant annet fra Midtøsten. Rapportens forfatter Robin Simcox mener slike donasjoner truer universitetenes akademiske objektivitet, ettersom store donasjoner belønnes med innflytelse i universitetenes virke. Eksempelvis har prins Alwaleed bin Talal av Saudi-Arabias donasjoner til islamske sentre ved universitetene i Edinburgh og Cambridge gitt ham rett til å utpeke flere styremedlemmer ved sen-trene. Utviklingssjef ved Cambridge University, Peter Agar, avviser kritikken fra Simcox ved å vise til at alle som nomineres til styrer først må godkjennes av universitetet.

Betty Pettersson, første kvinnelige student ved et Universitet i Sverige.

SVERIGE

Likestilling er oppnåelig

■ Uppsala universitet har gjort en undersøkelse av kvinnelige doktorgradsstipendiats arbeidsvilkår. Her kommer det fram at likestilling kan være fullt ut gjennomførbart med relativt enkle midler, heter det i Uppsala Nya Tidning. De spurte kvinnene opplevde at mangel på likestilling handlet mest om arbeidsmiljø, fremtidige karriereutsikter og mulighetene for å kombinere forskerkarriere og fritid. For å bedre situasjonen ønsket kvinnene seg flere kvinnelige forbilder og veiledere, egne kvinnetettverk og mentorordninger med erfarne kvinnelige forskere. I tillegg anbefaler rapporten å øke bevisstheten om likestilling ved institusjonen. Det er også viktig å tilby stipendiatene en trygg ansettelse både under og etter stipendiatperioden.

SPANIA

Fremdeles forbedringspotensial

■ Utdanningssystemet i Spania har utviklet seg sterkt de siste årene, skriver University-worldnews.com. Ikke minst gjelder dette på områder som kvalitetssikring og lærestedenes selvstendighet. Men fremdeles eksisterer problemer knyttet til ineffektivitet, akademisk innavl og manglende evne til å møte samfunnets behov. Det kommer fram i en ny rapport fra OECD. Rapporten er den siste av 24 landrapporter fra organisasjonens store gjennomgang av høyere utdanning.

USA

Kutter i doktorgrader

■ Amerikanske læresteder ivrer etter å rekruttere flere studenter, for slik å få bedre økonomi. Men dette gjelder bare opp til doktorgradsnivå, skriver Insidehighered.com. Flere læresteder har nemlig informert om at de planlegger å kutte drastisk i forhold til forrige år når høstens ph.d.-studenter snart skal tas opp. For mens laveregradsstudenter for det meste genererer midler, innebærer ph.d.-studenter også kostnader for universitetene. Årsaken er at forskerutdanningene ofte baserer seg på at lærestedene tildeler ph.d.-studentene stipender, noe som medfører utgifter for lærestedene.

PAKISTAN

Varsler omfattende nedskjæringer

■ Den pakistanske utdanningsmyndigheten the Higher Education Commission planlegger å kutte i budsjettene til landets universiteter med over 70 prosent. Det hevder Pakistans fagorganisasjon for akademikere, ifølge Universityworldnews.com. Nedskjæringene vil blant annet føre til tilbaketrekking av tidligere lovede lønnsforhøyninger. Også stipendordninger for lærere som har påbegynt ph.d.-utdanning i andre land vil påvirkes.

ÅNDA I MASKINA

PETTER AASLESTAD I SAMTALE MED PER ANDERS TODAL.
FOTO: ERIK NORRUD

Det er ein litt matt litteraturprofessor¹ som opnar døra. Ikkje rart. Han kjem rett frå Avdeling for førstegangspyskosar ved Ullevål.

– Ein kan bli litt skjelden av slikt, seier Petter Aaslestad (56).

Det er ikkje så gale som det kan lyde. Han har gått med forskarhatt i dag, og har forelese for Ullevål-personell om boka *Pasienten som tekst*, ein studie av sjukejournalar frå Gaustad gjennom hundre år. Så da startar vi med å snakke med professoren. Nokut får vente.

– Det er ti år sidan første gong den boka kom ut, men ho er stadig etterspurd. Eg burde kanskje lagt bort det gamle stoffet, men det er jo hyggeleg at nokon etterspør kunnskapen, så eg prøver heller å oppdatere han.

– Dette er ein sjeldan bruk av humanistisk kunnskap?

– Det er det. Det er veldig fint å sjå at litteraturvitskapleg metode og innsikt kan brukast på andre felt. Samtida slår inn i journalane, med optimisme i oppgangstider og pessimisme i nedgangstider. Materialet frå Gaustad syner korleis folk i ulike tider finn ulike strategiar for å halde ut lidinga.

Også vegen til Aaslestad inn i litteraturvitskapen handla til ein viss grad om å halde ut lidinga.

– Skjønnlitteraturen har vore ekstremt viktig for orienteringa mi. Det høyrer vel patetisk ut, men da eg tok til å lese Samuel Beckett tidleg i tjuetåra, fann eg endeleg nokon som forheldt seg til verda på ein måte eg kunne kjenne meg att i. Det gav styrke til å halde ut den lidinga vi er underlagde.

Den unge mannen frå Nordstrand fann styrke nok til å skrive ei magisteravhandling om Beckett, parallelt med eit langvarig opphald som universitetslektor ved universitetet i Amsterdam. Han avslutta doktoravhandlinga² si i 1990. Så måtte han velje land å leve i.

– Nederland var fagleg spennande, og eg kunne blitt der resten av livet. Men eg ønskte å bli meir brukt i akademien, og eg hadde eit forhold i Oslo.

Dermed slo Aaslestad til da han fekk ei amanuensisstilling i Trondheim. Han flytta til Noreg rett før EU-debatten tok av. Også det vart formativt, på eit vis.

1. Da journalisten på e-post før intervjuet kom i skade for å hevde at Aaslestad har forlate forskinga til fordel for forskingspolitikken, tok han det ille opp. Vi understrekar difor: Han er framleis professor i litteraturvitskap ved NTNU, og han forskar når han kan.
2. Avhandlinga bar tittelen *Dømt til kunst*, og handla om forteljarstrukturane hos Jonas Lie. Ho har ikkje vore mykje brukt av næringslivet.

– Den norske EU-debatten skjønte eg ingenting av, og eg angra etterpå at eg ikkje sa noko. «Neste gong eg meiner noko, må eg seie det,» tenkte eg. Så vart eg aktivist som førtiåring, og var med på å lage streik mot opprettinga av NTNU.

– For ein sart humanist som deg, var det eit overgrep at universitetet fekk det namnet det fekk?

– Eg reagerte mest på måten prosessen vart gjennomført på. Namnet er vel greitt nok, i alle fall på norsk. Men når eg er i utlandet, hender det eg juksar og seier «University of Trondheim» i staden for heile den regla.

Det liknar eit særdrag ved Aaslestad: viljen til å gjere det beste ut av ting han først var imot.

– Så snart NTNU var vedteke, tykte eg det var viktig å prøve å gjere det best mogleg for alle paratar. I dag er eg stolt av det NTNU har blitt: eit breiddeuniversitet med teknisk-naturvitskapleg profil, men òg eit føregangsuniversitet for tverrfagleg forskning. Somme vil kalle det opportuniste å vere mot noko eine dagen, og samarbeide neste dag. Men om ein synest vedtekne reformer ikkje er til å leve med, bør ein heller slutte.

Humanist kan vere humanist verst. I 2000, medan Aaslestad var dekan ved HF-fakultetet i Trondheim, brukte han i eit intervju ord som «gammalmodig» og «uakademisk» om nordiskfaget i Trondheim, og meinte at faget kunne takke seg sjølv for at studenttilstrøyminga fall. Det vart ein heit debatt, og Aaslestad fekk generøse porsjonar med kjeft frå nordistane.

– Men studentane vende attende til nordisk?

– Vi fekk fokusert på at faget sjølv har eit ansvar for at studentane kjem. Det er ein viktig lærdom. Eg synest det skjer veldig mykje interessant på nordisk ved NTNU no, ikkje minst har vi fått orientert faget meir mot samtidskulturen. Den debatten som var da, er ikkje så freistande å rippe opp i. Det er greitt at folk var sinte. Men da nokon sa at eg ikkje hadde greie på kva faget *gjekk ut på*, da vart eg sur.

Aaslestad har ved fleire høve snakka om at også humanistiske fagmiljø må vise at kunnskapen deira kan vere nyttig for næringslivet og samfunnet.

– Slikt prat blir ofte luftig. Humanistar kan ikkje bidra til å finne meir olje i Nordsjøen eller ein kur for kreft, så kva kan de legitimere dykk med?

– Vi kan ikkje finne olje, men humanistar kan til dømes diskutere prinsipielt om oljen skal takast opp. Det er ikkje berre dei som har den

der oljepinnen eller kva det heiter, som skal meine noko om oljen. Humanistisk kunnskap er relevant i mange slike spørsmål. Og det biletet du teiknar, er fordreidd. Tenk på kor mykje av kulturbransjen som er driven av humanistar. Kulturindustrien er større enn fiskeria.

– Du har sagt: «Humanister har tradisjonelt gått til forskningen eller til skoleverket. De må bruke sin utdanning bredere.» Men kva kan vere breiare enn skulen? Er ikkje problemet heller at klassisk, humanistisk danning er devaluert som ein Zimbabwe-dollar?

– For all del, det er bra å gå til skuleverket. Men poenget er at humanistisk kunnskap kan brukast også på andre felt. Eg ser ingen grunn til å setje dette inn i ei forfallshistorie om danninga. Eg likar ikkje forteljingar om at «no går det så dårleg, og ingen bryr seg om oss». Slik sutring er første steg for å realisere eit forfall.

– Men i nasjonsbyggingstida var det sjølv sagt at det var viktig å lære om dei fire store. Om du skal seie at Bjørnson og Lie er viktige i dag, må du argumentere godt for det.

– Folk går jo og seier slike ting som «jeg velger meg april», samtidig som

dei seier at Bjørnson, nei, han har dei ikkje noko med. Desse tinga ligg tettare på oss enn vi er medvitne om, seier Aaslestad, som arbeider med Bjørnson for tida, og dessutan er med i den nasjonale komiteen for Bjørnsonåret.

– Når hørde du sist nokon seie «jeg velger meg april» i fullt alvor?

– No ja, folk syng i alle fall «Ja, vi elsker» framleis. Og når Noreg skal ut og redde verda, har det liner attende til korleis Bjørnson nærma seg politikken. Å følgje slike spor er ei viktig side ved humaniora.

Det er noko rart med at denne karen skal snakke så mykje om næringslivstilpassing. Han er sjølv ein klassisk, høgkultivert litteraturvitar, oppriktig oppteken av kulturarven og medansvarleg for to bind av *Den norske litterære kanon*.

– Det er viktig at vi kan meir enn å hylle Ibsen. Vi må fornye forholdet vårt til forfattarane frå det moderne gjennombrøtet, om vi ikkje skal få eit for smalt bilete av kulturarven.

No er vi framme ved det som kvalifiserer Aaslestad til eit stort intervju i Forskerforum. For same kor mild han er i framtoningen, har han eit driv

– Men eg tenkjer ikkje så mykje på Beckett når eg er i Nokut altså.

i seg mot forskingspolitisk makt. Han har vore HF-dekan ved NTNU, han prøvde å bli rektor same stad i 2005, og har sidan 2006 vore styreleiar for Nokut, ein instans som mange norske akademikarar elsker å hate.

– Er det interessa di for Beckettsk absurdisme eller for sjukejournalar som har drive deg mot forskingspolitiske verv?

– Det kan vere bra å ha trening i å handtere absurde ting, og ikkje få panikk når ein står overfor paradoks. Men eg tenkjer ikkje så mykje på Beckett når eg er i Nokut, altså. Du spør eigentleg korleis eg kan drive med slikt som eg driv med?

– Ja. Kva gjer eit åndsmenneske som deg som styreleiar for Nokut?

– Åndsmenneske oppfattar eg som eit ironisk omgrep. Men for meg er det utruleg interessant å sjå heile utdanningsnøreg under eitt. Eg kan ikkje skjønne at det finst ei meir interessant universitetspolitisk stilling enn den eg har, seier Aaslestad.

– Ei drivkraft for meg er å oppsøkje ting eg ikkje kan, som ein slags risikosport. Eg synest det er viktig at ein som fagperson er med på å utvikle institusjonane. Det er feigt å unndra seg ansvar og overlate det til ein administrasjon som ein så klagar på. Dessutan er det roande å skjønne meir av korleis verda blir laga.

– Det kan òg verke motsett. Det er ikkje alltid kjekt å få vite kva som er i pølsene.

– Jau, det er greitt å sjå elendet i kvitauget, synest eg. Og det er tilfredsstillande å få høve til å påverke, i staden for å teie og vente på at det ekle går over.

– Nokut må vere ein uriaspost for eit fagmenneske. Ein fange som tek jobben som vaktar i leiren, blir ikkje populær blant dei andre fangane?

– Eg identifiserer meg ikkje med ein slik fange. Eg er oppteken av korleis vi kan få Nokut til å bli eit fornuftig organ. Nokut gjer mykje vitugt arbeid som veldig mange har nytte av. Blås i det biletet ditt, det seier meg ikkje noko. Eller kanskje er eg så øydelagt at eg ikkje kan ta det inn over meg. Det er jo i så fall ... fint.

– Når Jarle Aarbakke, rektor ved Universitetet i Tromsø, hevdar at Nokut slit med legitimiteten i norsk akademia, kva tenkjer du da?

– Den utsegna må stå for hans rekning. Og biletet er mykje meir nyantert. Veldig mange er glade for Nokut, og veldig mange norske akademikarar arbeider i Nokut-komitear. Det er eit felles ansvar at systemet fungerer, og om Aarbakke er uroleg for renomeet, bør han yte sitt for at det blir betre.

– «Det gjeld å hindre at systemet blir smått, kontrollerende og uvisjonært,» sa du i eit intervju med bladet Forskningspolitikk. Men når det gjeld evalueringsregimet i akademia, er det ikkje få som opplever det nett slik?

– Det er slikt ein kan slenge ut, men eg identifiserer meg ikkje med ei slik skildring. Dei fleste institusjonar har mykje nytte av besøk av ein sakkynndig komité. Vi har jo alle som felles mål å betre kvaliteten på norsk utdanning, seier Aaslestad.

– Det er elles viktig å få fram at Nokut ikkje driv politikk. Da Øystein Djupedal opna Universitetet i Agder, sa han at han følgde Nokuts råd. Det er feil. Vi står for det formelle, statsråden bestemmer kva institusjonar vi skal ha.

– Det er mykje underleg språk i visjonane for forskingsnøreg. Du som har kunnskap om forteljarteori – kva gjer denne retorikken med forståinga av forskinga?

– Ein kunne av og til ønskt seg ein prosa ein kunne blitt litt meir begeistra over. Sjølv har eg kritisert snakket ved min eigen institusjon om å kome på pallen, sportsmetaforikken synest eg er meiningslaus. Akademia når innsiktsnivå som sportsverda ikkje kjenner til.

– Du må jo sjølv bli fanga inn av dette språket? Dette er frå eit innlegg du hadde i Aftenposten ...

– Huff. Eg gruar meg.

– «Strategien peker på et underforbruk av humanistisk forskning innen

innovasjon og næringsutvikling.»³ Dette er ikkje sportsspråk, men heller økonomispråk?

– Å, det var ikkje verre. Underforbruk, ja. Vel, vi har alt snakka om at det er potensial for meir bruk av humanistisk forskning i samfunnet. Og det er vår oppgåve å sørgje for at kandidatane våre får seg arbeid og blir klare over kva kompetansen deira kan brukast til.

– Du skreiv i ein e-post før dette intervjuet: «Jeg utvikler meg videre som forsker gjennom en utvidet forståelse av samfunnet som den administrative makten har gitt meg.» Forklar.

– For meg som forskar har det gjeve utbyte å skjønne meir av samfunnsmakta og institusjonsoppbygging i praksis. Eg legg større vekt på kontekstuell forståing no, også når eg les gammal litteratur, og ser meir på utvekslinga mellom kunsten og samfunnet.

Petter Aaslestad har visst blitt vaksen av verva sine. Han kjenner seg rett og slett ansvarleggjort.

– Eg er meir klar over at universiteta finst fordi nokon kvar dag tek avgjerda om å løyve pengar til dei. Og eg ser ikkje på samfunnsoppdraget som forstyrrande, heller som motiverande. Kort fortalt: Eg har blitt meir merksam på samfunnets behov. ■

3. Innlegget skreiv Aaslestad under hatten «Leiar for fagkomiteen for humanistisk forskning» i Noregs forskingsråd.

KVEN: Postdoktor Connie Reksten ved Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap, Universitetet i Bergen.

KVA: Om korleis matproduksjon og matopplevingar blir brukt til å skape og marknadsføre regional identitet på Vestlandet. Prosjektet er ein del av UiB si forskingssatsing på region og regionalisering.

KORLEIS: Kvalitativ metode med deltakande observasjon på matfestivalar og marknader, intervju med produsentar og konsumentar.

TEKST OG FOTO: KJERSTIN GJENGEDAL

Korleis smakar

Bergen Matfestival vert arrangert i historiske omgjevnader på Bryggen. Begge delar er med på å skape «smaken av Vestlandet».

PROSJEKT/TEMA: «Sanselige regioner». Sted, mat og «place-marketing» i tre av Europas regioner. INSTITUSJON: Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap, Universitetet i Bergen. FAGRETNING: Kulturvitenskap. FINANSIERING: Universitetet i Bergen. ARBEIDSFORM: Deltakande observasjon og intervju, smaksprøver. UUNNVERLEG VERKTØY: Penn, både for å kunne skrive og tenke. PUBLISERINGSFORM: Artiklar i vitenskaplege tidsskrift. NY KUNNSKAP: Reknar med å finne at det er sterke moralkodar knytta til tradisjonsmat.

«Villsau fra Vestlandet». Stadig fleire småprodusentar oppdagar at det er pengar å tene på tradisjonsmat i moderne innpakning.

det her?

– Eg har aldri vore så svolten eller ete så mykje i heile mitt liv. Eg tenkte berre på mat, ler Connie Reksten.

Ho siktar til perioden med feltarbeid på Bergen Matfestival, ei samanslutning av fleire tradisjonsrike arrangement som Bønder i byd'n og Sjømat for alle. Festivalen hevdar å vere landets største presentasjon av småskala matprodusentar. På fjorårets festival gjekk Reksten rundt og observerte, filma, førte feltdagbok, snakka med folk, og saug inn atmosfæren. Stemninga smitta, og gjennom heile festivalen var ho superoppteiken av mat.

– Feltarbeid blir stadig meir vanleg i kulturforskning. Det går opp for fleire at når det gjeld kulturelle prosessar i samtida, så er det grenser for kor mykje ein kan lese seg til, fortel Reksten, som opphavleg er etnolog. Kulturvitskapen bygger på etnologi og folkloristikk, og studerer kulturelle uttrykk og handlingar i kvardagslivet.

Rett nok er det ikkje mat i seg sjølv som er tema for prosjektet hennar, men snarare korleis maten er med på å gje mening til staden den kjem frå. Det blir produsert lokale produkt og tradisjonsmat som aldri før, og forfedrane sine pragmatiske strategiar for å utnytte den siste vesle kjøttrevl på saueskroten er blitt til festmat der kjennarane kan krangle i timevis om den rette måten å salte og tørke kjøtet på. Meir enn nokon gong er mat eit uttrykk for identitet.

Vestland = pinnekjøtt?

Det store spørsmålet Reksten stiller seg, er om ein kan forstå denne utviklinga som ein del av ein regionaliseringsprosess.

– Mange tenkjer på regionalisering som noko forvaltingsmessig, noko administrativt, slik som regionsreforma. Den prosessen vart lagt død, men regionalisering skjer jo også på eit

anna nivå. Det kan sjåast som ein samtidsskulturell prosess som kjem nedanfrå og avset seg i folks kvardag. Kvifor et vestlendingar pinnekjøtt på julaften? Det er ikkje sikkert at folk som et mat frå regionen, tenkjer på det som eit identitetsprosjekt, men kanskje kan vi forstå det som ein regionaliseringsprosess likevel, seier ho.

Dei siste åra har vi høyrte mykje om globalisering, men midt i den globale kulturspreiinga skjer det også ein storstilt produksjon av nye lokale stadsidentitetar. Samstundes med at tradisjonelle næringar som jordbruk og industri blir nedlagde og outsourca, må stadene få ei ny mening og ein ny identitet. Denne nyskapinga er gjerne økonomisk motivert, som når småkommunar satsar på kultur og opplevingar for å trekke turistar. Mat passar godt inn i ein slik opplevingsøkonomi.

På Bergen Matfestival, og på dei stadig meir populære Bondens marknad som skyt opp over heile landet, kan ein få spekepølse, sider, geitost, urter, honning og lefse rett frå produsenten.

– Mange meiner at matfestivalar og gardsmat berre handlar om lokalsamfunn som er ute etter å tene pengar. Men kvifor vel dei å tene pengar på akkurat mat? Kvifor vil folk kjøpe det som blir produsert? Det er interessant at mange er så opptekne av å bruke tradisjonar og mat i konstruksjonen av identitet, tykkjer Reksten.

Mat som samfunnsbygger

Mykje forskning har framheva korleis mat og det å dele måltid skapar likskap og tillit, og i ytste konsekvens kan forståast som samfunnsbyggande og som eit grunnlag for sivilisering. Kulturforskarar har gjerne vore opptekne av å identifisere norsk mat og karakterisere den norske matkulturen.

– Eg kallar det kjøttakeforskning: Det er ein

type forskning som handlar mykje om det norske, og om korleis mat skapar likskap mellom nordmenn, om den norske matpakka og slikt. Men mat skapar jo også konflikt og skiljelinjer, og når det gjeld regionalisering, er ein interessert i å produsere noko som er annleis enn det andre gjer. Ein vil produsere noko som er bunde til staden, hevdar Reksten.

– Har du sett TV-serien «Smaken av Norge»? Der reiser programleiarane rundt i landet og finn oppskrifter og råvarer. Eigentleg er det jo smaken av ulike regionar det handlar om. Programserien opphevar ikkje nasjonen, men seier i staden at Noreg er sett i hop av fleire regionar med sine særneigne råvarer og jordsmonn, som påverkar smaken. Slik blir maten verkeleg stadbunden, men det er noko ein ønskjer.

Innlandsmat dominerer på kysten

Likevel tykkjer Reksten det er vanskeleg å seie kva mat som er typisk for Vestlandet. Mange har nok ei førestilling om at som kystbuarar et vestlendingane mykje fisk, men ser ein på utvalet på Bondens marknad i Bergen, ser ein at det er innlandsmaten som dominerer. Det går i pølse, spekekjøtt, ost og frukt. Sel ein fisk, er det ikkje fersk torsk, men luta eller tørka fisk.

– Det ser ut til at indre strøk har sete med definisjonsmakta når det gjeld kva produkt som skal tilhøyre heile regionen. Smalahove er jo veldig tydeleg, synleg og annleis. Eg veit ikkje om det er grunnen, men eg trur at jo tydelegare og meir annleis eit produkt er, jo lettare er det å definere det som viktig. Oppgåva mi er ikkje å leite fram den autentiske vestlandsmaten, men å finne ut kvifor spørsmålet så ofte blir stilt. Diskusjonane kan gå i det uendelege om røyking eller ikkje røyking, om kor mykje salt ein skal bruke og kvifor. Det at desse diskusjonane

– Det er interessant korleis ein nyttar fortida til å konstruere moderne identitet. Traurig tradisjonsmat har fått ny status, hevdar postdoktor Connie Reksten.

finn stad, er det viktige for meg. Mat seier heilt klart noko om samtida, og om verdiar og normer. Folk har mange meiningar og brukar tid og energi på det, og dei har glede av å prøve ut oppskriftene til bestemor.

Å selje matopplevingar

Noko av målet med Bergen Matfestival er å synleggjere matkultur i Hordaland og Sogn og Fjordane, og å vise andre landsdelar kva regionen har å tilby. Dette blir framheva av Hordaland fylkeskommune, som er økonomisk støttespelar for festivalen. Ein kan sjå tendensar til at mat blir brukt i ei medviten marknadsføring av regionen, på same måten som ein kan reise på vinsmakingsferie til Frankrike eller Italia – sjølv om prosessen ikkje er komen like langt hos oss. Reksten ser i prosjektet sitt på to andre regionar i Europa, Tyrol i Alpane og Somerset i England, som marknadsfører seg mellom anna ved hjelp av mat.

– I Somerset har dei brukt eit stort place-marketing-selskap som har fått i oppdrag å «produsere» regionen. For meg blir det heilt absurd, men det opnar for interessante samanlikningar, seier ho.

Oppdraget vart gitt til selskapet av dei lokale styresmaktene. Det handlar altså ikkje lenger

om at styresmaktene legg til rette for utvikling av jordbruk, fiske eller industri, men at dei i staden ber eit marknadsføringsselskap om å utvikle regionen med tanke på langsiktig økonomisk gevinst. Slik spelar politikk og næringsinteresser på lag på ein annan måte enn før. I dag blir Somerset marknadsført som heimstaden til den legendariske kong Arthur, og til den nesten like legendariske cheddarosten. På same måte som på Vestlandet arrangerer ein lokale «farmer's market» der ein kan kjøpe lokale produkt.

Region og regionalisering

- Ei tverrfakultær, strategisk forskings-satsing ved Universitetet i Bergen.
- Humanistisk fakultet er vertsfakultet og initiativtakar. Samfunnsvitskapleg, matematisk-naturvitskapleg og juridisk fakultet deltek.
- Landskap, samfunn/politikk og kultur-arv/historie er tematiske hovudområde.
- Tre stipendiatar, ein postdoktor og to førsteamanuensar har så langt prosjekt knytta til programmet.

Må lære å smake

– Det skjer mykje opplæring og sosialisering på slike arenaer. Mange produsentar serverer smaksprøver og vil lære deg å smake. På eiga hand ville eg aldri ha identifisert blåbærsmaken i hjortepølsa, men når produsenten nemner det, så kjenner ein det. På Bondens marknad var alle veldig opptekne av smak, og det tyder kanskje at mat er meir knytt til nyting enn nokon gong. Det er eg ikkje sikker på, det er noko eg må finne ut av. Samstundes er det viktig at smaken er unik og annleis. Eg spurde nokre produsentar om dei ville prøve å få produkta sine inn i daglegvarekjedene, for å få meir flyt i omsetninga. Men det ville dei ikkje. Då mister produkta eksklusivitet. No blir jo produkta til Nordfjordkjøtt selde på Rema, og då eg spurde kvifor dei ikkje vart selde på matfestivalane, var svaret at smaken ikkje var god nok.

Når Reksten no er i ferd med å stålsetje seg til ein ny runde med feltarbeid, er ho på jakt etter slike skiljeliner: mellom god og dårleg smak, mellom dei verdiane som blir framheva og dei som blir valde bort, mellom likskap og annleisheit. Sikkert er i alle fall at debatten om vestlandssmaken vil halde fram. ■

Nyheter fra Universitetsforlaget

Postholm / Moen: Forsknings- og utviklingsarbeid i skolen

En metodebok for lærere, studenter og forskere

Lærere i skolen kan utføre et forsknings- og utviklingsarbeid på egenhånd eller i samarbeid med forskere. I et forskende partnerskap utvikler lærere ny innsikt i egen undervisning, og forskere får større forståelse av praksis i skolen. Begge parter får slik dannet ny kunnskap som de kan ta med seg videre i sine virksomheter. Boka tar opp etiske utfordringer som kan oppstå i et slikt utviklingsfellesskap, hvilken kunnskap som blir produsert og hvilken betydning denne kunnskapen har. Forfatterne presenterer også sin egenutviklede FoU-modell, som viser de ulike prosessene og nivåene i et FoU-arbeid.

• Kr 199,- • 120 sider

Rita Hvistendahl (red.): Flerspråklighet i skolen

Denne innholdsrike boka handler om flerspråklighet fra barneskole til lærerutdanning, med særlig vekt på opplæringen for elever fra språklige minoriteter. Forfatterne har ulik bakgrunn og flere er selv flerspråklige. Boka gir kunnskap om flerspråklighet som fenomen, opplæringen for elever fra språklige minoriteter, bruk av flere språk i undervisningen, de tospråklige lærernes rolle i skolen samt ressurser og læremiddelsituasjonen.

Innledningskapitlet er oversatt til arabisk, engelsk, persisk, polsk, tyrkisk og urdu. • Kr 299,- • 308 sider

Geir Botten: Min Lidle Norske Regnebog

Noen dypdykk i ei lærebok i matematikk fra 1645

«En mann fortjener daglig ved bryggen når han arbeider, 15 skilling og fordriker 9 når han er ørkesløs. Da året var passert er alt sammen fordruttet og dertil skyldig ølkonen 7 mark og 8 skilling. Hvor mange dager har han arbeidet og hvor mange har han vært ørkesløs?»

Dette er en av oppgavene i Tyge Hanssens bok *Arithmetica Danica* fra 1645. Boka inneholder matematikkoppgaver på rim, oppgaver rettet spesielt mot kvinner, oppmuntringsvers og moralske pekefinger. Flere av eksemplene og oppgavene kan i dag virke fremmede, men samtidig er de både aktuelle, tankevekkende og interessante.

Forfatteren spiller noen av sine funn i dagens skole og samfunn.

• Kr 249,- • 144 sider • Boka kommer i mai 2009

UNIVERSITETSFORLAGET.NO

UNIVERSITETSFORLAGET

Kjøp bøkene på www.universitetsforlaget.no, bestilling@universitetsforlaget.no eller i bokhandelen

ZENRESORT & Spa

Japanisk inspirert i villmarka
1,5 time fra Oslo
Yoga, meditasjon, trening m.m.
www.zenresort.no

For kursreiser til utlandet, sjekk
www.lifetravel.no

Kvinner i forskning

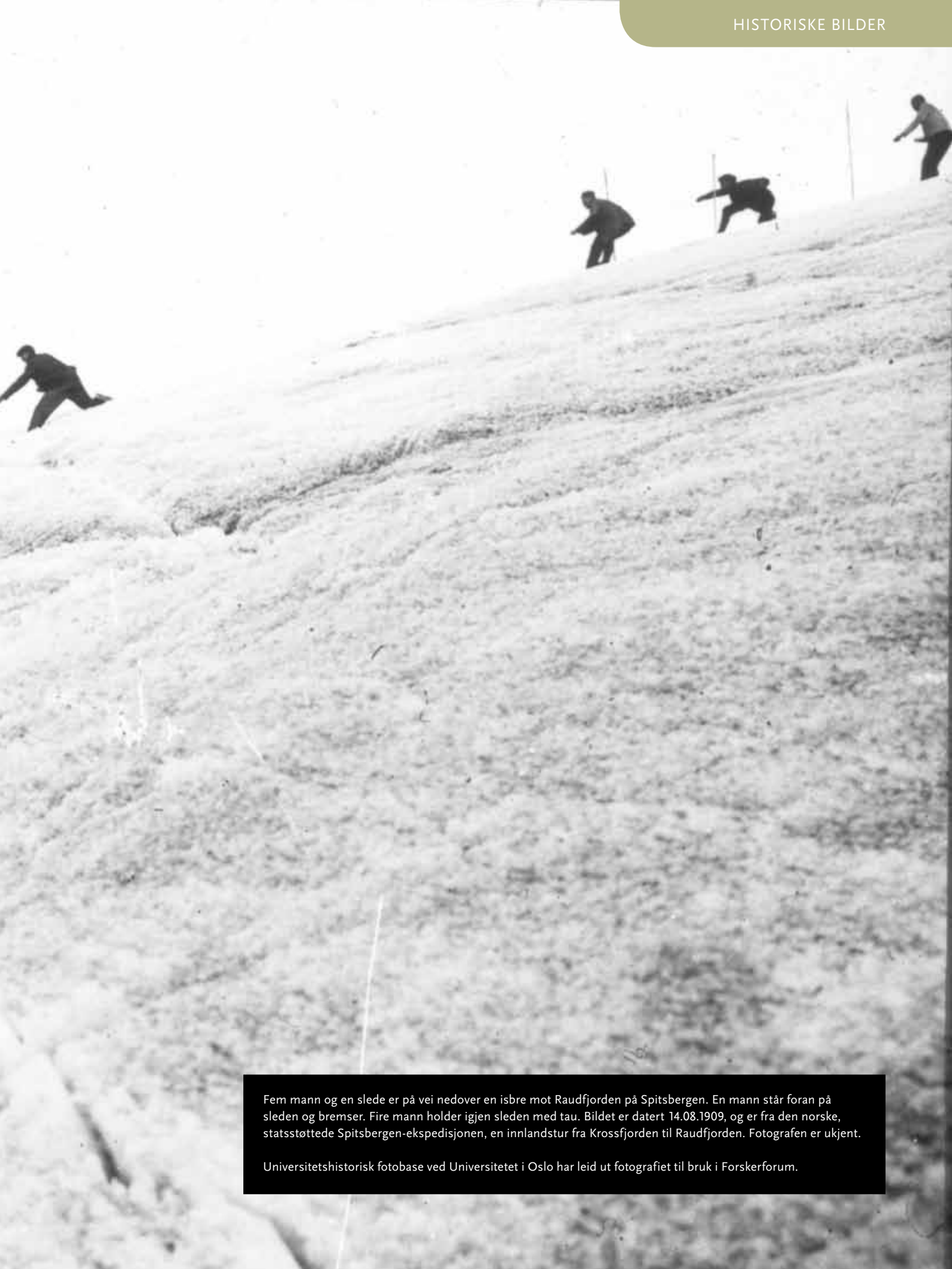
KJENNER DU EN GOD FORSKNINGSLEDER?

Komité for integreringstiltak – kvinner i forskning (Kif-komiteen) vil utarbeide en katalog som presenterer miljøer innen tradisjonelt mannsdominerte fag og fagområder som lykkes med å tiltrekke seg kvinnelige forskere.

Fokuset er rettet mot forskningsledelse. Katalogen er en anledning for institusjonene og miljøene til å vise fram gode eksempler. Prosjektet er utlyst i sin helhet på våre hjemmesider med oversikt over kriterier, hvilke opplysninger vi trenger og kontaktinformasjon:
www.kvinneriforskning.no

FRIST FOR Å MELDE INN FORSLAG ER 31. MAI

Fem mann og en slede er på vei nedover en isbre mot Raudfjorden på Spitsbergen. En mann står foran på sleden og bremser. Fire mann holder igjen sleden med tau. Bildet er datert 14.08.1909, og er fra den norske, statsstøttede Spitsbergen-ekspedisjonen, en innlandstur fra Krossfjorden til Raudfjorden. Fotografen er ukjent.

Universitetshistorisk fotobase ved Universitetet i Oslo har leid ut fotografiet til bruk i Forskerforum.

Her ble Norge satt på kartet

Det gamle Observatoriet i Oslo gav Norge nøyaktig tid og presise kart. Nå restaureres bygningen, som skal få nytt liv som formidlingssenter for skoleelever.

TEKST: SIDSEL VALUM

Observatoriet ved Solli plass i Oslo skal restaureres, og det arbeides med planer om at det skal bli et formidlingssenter for skoleelever. Restaureringen skal være ferdig innen 200-årsjubileet til Universitetet i Oslo i 2011.

Mange entusiaster og «Observatorie-nerder» har æren for at det blir en realitet. En av dem er Bjørn Geirr Harsson, som tidlig var med i arbeidet for å bevare bygningen og føre den tilbake til sin opprinnelige form.

«Hellig» rom

– Dette er et «hellig» rom for Statens kartverk, sier Harsson, når han trer inn i det såkalte meridianrommet i Observatoriets østfløy.

Det er med andektighet å spore han og andre med inngående kjennskap til rommet og Observatoriet setter sine føtter på tregulvet som inntil nylig har vært dekket av betong.

– Det var her grunnlaget ble lagt for at Norge fikk presise kart. Observatoriet var utgangspunktet for øst-vest-verdier i det norske, offisielle kartsystemet, slår Harsson fast.

Ekvator var utgangspunkt for nord-verdier.

Den opprinnelige vitenskapelige delen av Observatoriet er i dag avstengt fra bruk. I resten av bygningen holder Senter for Ibsen-studier til. Ibsensenteret skal flytte ut innen utgangen av 2009, trolig til Blindern.

Eldste universitetsbygning

Det astronomiske observatorium sto ferdig og ble tatt i bruk i 1833–1834. Det er den eldste bygningen som er reist av et norsk universitet til vitenskapelige formål. Den gang lå Observatoriet utenfor det som var bysentrum i Christiania. Her kunne datidens astronomer studere stjernehimmelen uforstyrret av kunstig lys fra gater og bygninger. Professor i astronomi og anvendt matematikk Christopher Hansteen (1784–1873), har mye av æren for at det ble reist. Han var fra 1931 enedirektør i Norges geografiske oppmåling, senere Statens kartverk.

Observatoriet var også utgangspunkt for at vi fikk korrekt tidsmåling, og for tidssignal i form av en stor, rund kule, som ble sluppet langs en

stang presis klokken tolv om formiddagen hver onsdag og lørdag.

Spor fra fortiden

Siden midten av 1930-tallet, har gulvet i meridianrommet vært dekket av betong. Sivilarkitekt og kulturminnekonsulent Jens Treider har ledet det møysommelige arbeidet med å fjerne betongdekket. Han har lang erfaring fra restaurering av historiske bygninger, og har vært sentral i flere prosjekter for Universitetet i Oslo og Norsk Folkemuseum. Han er engasjert for å finne spor etter hvordan Observatoriet så ut opprinnelig. At han i tillegg er hobbyastronom og selv liker å kikke på stjernehimmelen gjennom sitt eget teleskop, er en god ballast i arbeidet.

Sporene han har avdekket i gulvets treverk, er satt der av dem som gransket stjernehimmelen og nedtegnet resultatene av målingene. Treider og Harsson studerer de tydelige merkene etter vognen de lå på, da de kikket opp mot stjernehimmelen over Christiania gjennom meridiankikkerten; betegnelsen på teleskopet eller meridiankikkerten. En senere himling i taket er nå fjernet, og taket er slik det var opprinnelig: Hele den østre delen av taket er konstruert slik at det kan skyves 80 centimeter mot øst, som gir en åpen spalte stjernene kan observeres gjennom.

– Den gav observatørene fritt utsyn fra horisonten i nord til horisonten i syd, forteller Treider.

«Nullmeridianen»

Midt i rommet er det et rektangulært hull i tregulvet hvor toppen av to marmorsøyler er synlige. Søylene bar stativet som den dreibare meridiankikkerten var festet i. Gjennom midten av hulrommet gikk den såkalte nullmeridianen, som også feilaktig er blitt kalt «nullpunktet». Den var markert med en liten blokk bygget av teglstener. Sentrisk på den teglmurte sokkelen sto en metallskål fylt med kvikksølv.

– Kvikksølvspeilet ble brukt til å kalibrere meridiankikkerten. Det ble gjort for å sikre at teleskopet sto i lodd og vater, ellers ble avlesningene av stjernepasseringene i syd feil, presiserer Treider.

Den østre delen av taket kan skyves 80 centimeter mot øst, som gir en åpen spalte stjernene kan observeres gjennom. Fra venstre: Bjørn Geirr Harsson, Nils Voje Johansen, Jens Treider og Bjørn Vidar Johansen ser mot himmelen. (Foto: Bo Mathisen)

Bjørn Geirr Harsson gleder seg over gjensynet med konstruksjonen som var sentral for å bestemme den offisielle norske «nullmeridianen». (Foto: Bo Mathisen)

– Kvikksølvet dannet en helt horisontal speilflate, som gjorde det mulig å plassere meridiankikkerten i riktig posisjon, loddrett over blokken som markerte «nullmeridianen», forklarer Harsson.

Gledelig gjensyn

Harsson gleder seg over gjensynet med blokken med skålen i, når daglig leder i Museum for universitets- og vitenskapshistorie (MUV), Bjørn Vidar Johansen, kommer bærende med det inn i meridianrommet. I mange år var det meldt at «nullmeridianen» var forsvunnet, og Harsson husker godt da det ble funnet igjen.

– En gang på 1980-tallet ble jeg intervjuet i radio, og da sa jeg at vi ikke visste hvor utgangs-

punktet for koordinatsystemet befant seg. På grunn av byggarbeider og reparasjoner på Observatoriet, viste arkivet hos Statens kartverk at bolter og merker var borte, forteller han.

Harsson fikk telefon fra topograf Sigurd Helle i Norsk Polarinstitutt, som mente han viste hvor «nullmeridianen» var. Polarinstituttet hadde i flere tiår lokaler i Observatoriet. Meridianrommet i østfløyen ble i mange år brukt til oppbevaring av historisk arkivmateriale.

– Polarinstituttet hadde gamle fotografiske plater fra Svalbard der, forteller Sigurd Helle, som i dag er 88 år gammel.

Han viste Harsson luken i gulvet der markeringen av «nullmeridianen» var.

– Jeg husker at Harsson ble glad. Det var et

Norges nullmeridian

Nøyaktig justering av meridiansirkelen tok flere år. Deretter observerte professor Christopher Hansteen og hans assistenter i over 10 år for å bestemme Observatoriets posisjon med like stor nøyaktighet som det var vanlig i utlandet. Da de var ferdige i 1847, var Norge plassert på globusen. Koordinatene anga beliggenheten i forhold til København, Paris, Greenwich og andre ledende observatorier i Europa. Norge hadde fått sin nullmeridian – et utgangspunkt for all videre oppmåling og kartlegging av landet. Norges geografiske oppmåling benyttet denne nullmeridianen helt til satellittmålinger overtok 150 år senere.

Kilde: Museum for universitets- og vitenskapshistorie (MUV)

helt sentralt punkt for Norges geografiske oppmåling, sier han.

– Luken sto tildekket blant reoler med arkivmateriale. Da vi fjernet arkivmaterialet og åpnet luken, fant vi metallskålen – som fortsatt var fylt med kvikksølv, forteller Harsson. Han understreker at han straks fikk fjernet og deponert kvikksølvet på forsvarlig vis.

Kulturminner

– Utover på 1700- og 1800-tallet var vitenskapen mye opptatt av å bestemme jordens nøyaktige form og størrelse. Det ble gjort ved å måle lengden av en buegrad på forskjellige steder langs en meridian. Frem til vår tid er den russisk-skandinaviske gradmålingsrekken, fra Svartehavet til Hammerfest, blitt stående som ett av de klassiske arbeidene på dette området, sier Harsson.

Christopher Hansteen ledet i 1845–55 det norske arbeidet i den russisk-skandinaviske gradmåling for å finne jordklodens nøyaktige form og størrelse. Helt frem til 1969 dannet dette fundamentet i det nordlige norske geodetiske nettet (geodesi er læren om jordens størrelse og form, red.mrk.). Harsson har vært en viktig bidragsyter til at minnesmerkene etter dette arbeidet er vernet, og kom på UNESCOs verdensarvliste i 2005 under navnet «The Struve Geodetic Arc» (Struves meridianbue). Det nordligste av minnesmerkene fra dette omfattende målearbeidet er meridianstøtten i Hammerfest.

Meridianen ble kartlagt gjennom utstrakt vitenskapelig samarbeid på tvers av landegrensene fra 1816 til 1855, ledet av Fredrik Georg Wilhelm Struve (1793–1864). Han ble som 21-åring utnevnt til professor i astronomi og matematikk i Dorpat (i dag Tartu i Estland).

Observatoriet i Dorpat eksisterer fortsatt i sin originale form. Det gjør bare få av datidens observatorier i Europa. Observatoriet i Oslo har en viss likhet med observatoriet i Dorpat, ifølge Harsson.

Observatoriet i Oslo sto ferdig i 1833–1834. Nå skal bygningen få nytt liv som formidlingssenter. (Foto: Bo Mathisen)

Forbilder i Europa

– Tegninger viser at Observatoriet i Oslo har store likheter med observatoriet i Altona utenfor Hamburg, som nok var forbildet for vårt observatorium, sier Jens Treider.

– Observatoriene fra den tiden som fortsatt finnes, har ofte blitt bygget så mye om at det ikke har vært mulig å restaurere dem tilbake til slik de var opprinnelig. Vi er i en heldig posisjon, fordi det ikke har vært gjort fundamentale forandringer på Observatoriet vårt. Derfor skal vi greie å restaurere det tilbake til slik det var opprinnelig med ganske stor nøyaktighet, sier daglig leder Bjørn Vidar Johansen i Museum for universitets- og vitenskapshistorie (MUV). Han leder nå arbeidet med å kartlegge instrumenter som var i bruk i Observatoriet. Målet er at så mye som mulig skal tilbakeføres.

Universitetet ser nå på mulighetene til å gjøre Observatoriet til et senter for formidlig av kunnskap for barn og ungdom. Fortsatt arbeides det med å utrede planer for den fremtidige virksomheten, som skal gi nytt liv til Observatoriet for kommende generasjoner. ■

Professor i astronomi og leder av Observatoriet Hans Geelmuyden står og ser i sekstant (1893-1896). Observatoriet ble brukt til astronomisk forskning helt frem til 1935. (Foto: Carl Størmer/ Universitetshistorisk fotobase, Museum for universitets- og vitenskapshistorie.)

20 NØTTER

- 1) Kva heiter stretet mellom Omanbukta og Persiabukta?
- 2) Kva slags møte var bakgrunnen for dei store protestane i Göteborg i juni 2001?
- 3) Kva for land blir bilmerket Seat produsert i?
- 4) Kva heiter trebarnsmora frå Ulsteinvik som blir framstilt av Fredrik Steen?
- 5) Kva slags dyr er ein komodovaran?
- 6) Og kva land tilhøyrrer øyene Komodo, Rinca, Flores og Gili Motang, kor dette dyret lever?
- 7) Kva heitte den nazistiske konsentrasjonsleiren ni mil nord for Berlin kor dei fleste fangane var kvinner?
- 8) «Something's Gotten Hold of my Heart» er spelt inn av blant andre Gene Pitney og Nick Cave, men kven toppa listene med songen i 1988?
- 9) Kva for gresk uttrykk blir omsett med «Herre, miskunn deg» eller «Herre, forbarm deg»?
- 10) Kva kallast med ei fellesnemning jødane som vart fordrivne frå den iberiske halvøya frå 1490-åra?
- 11) Kva er ønologi?
- 12) Kven vart i 1981 den første sosialistiske statsministeren i Hellas?
- 13) Kva er fakling eller flaring?
- 14) Kva namn vart Marion Morrison kjend under som filmstjerne?
- 15) Kor høyrer etterretningstenesten BND heime?
- 16) Kva heiter FMX-køyraren som har ei rolle i filmen «Jernanger»?
- 17) Kva for bru over Akerselva i Oslo er kanta av ei rekke skulpturar av Dyre Vaa?
- 18) Kva for krydder som blant anna blir brukt til trøndersk sodd, har hallusinogen-effekt i store dosar og kan i verste fall gje psykose?
- 19) Kor står uttrykket «Se der fikk fanden fordi han var dum og ikke beregnet sitt publikum»?
- 20) Kva for eineståande funn vart gjort av ein bonde nær den kinesiske byen Xian i 1974?

17) Kva for bru over Akerselva i Oslo er kanta av ei rekke skulpturar av Dyre Vaa?

- 1) Hormuz-stredet
- 2) Eit EU-toppmøte
- 3) Spania
- 4) Hildegunn Moltubakk
- 5) Ei øgle (den største i verda)
- 6) Indonesia
- 7) Ravensbrück
- 8) Marc Almond
- 9) Kyrie, eileison
- 10) Sefaridske jødar
- 11) Læra om vinproduksjon
- 12) Andreas Papandreou
- 13) Ei kontrollert avbrenning av gass (som det ikkje er lønnsamt å utvinne)
- 14) John Wayne
- 15) Tyskland (Bundesnachrichtendienst)
- 16) Aljo Gaup
- 17) Eventyrbrua
- 18) Muskat
- 19) I *Pear Gynt* av Henrik Ibsen
- 20) Terrakottahæren på 8000 mann

SVAR:

10 KJAPPE

STIG OVE HJELMEVOLL
Medlem nr. 40039273 i Forskerforbundet.

STILLING: Forsker ved Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN).

UTDANNING: Sivilingeniør i bioteknologi ved Universitetet i Tromsø. I ferd med å avslutte ph.d.-utdanning.

FØRSTE STILLING: Prosjektmedarbeider ved UNN.

KARRIEREMÅL: Forskningsleder.

Slår et slag for innovasjon

– Hva jobber du med nå?

– Utvikling av metoder for molekylær påvisning av bakterier og virus, med spesiell interesse for kjønnssykdommer. Jeg tar doktorgrad på gonoré.

– Hvor tenker du best?

– På fly får en være i fred med egne tanker. Ellers i samtale med andre som har det lille du lurar på, den utfyllende kompetansen.

– Hva er den viktigste fagboken i ditt akademiske liv?

– I hverdagen er ikke bøker viktigst, men fagfellevurderte tidsskrift i mikrobiologi og infeksjon. EUs direktiv om *in vitro*-diagnostikk er også en viktig rettesnor. *In vitro* betyr utenfor organismen – altså diagnostikk på pasientprøver.

– Hva er tabu i ditt fag?

– Uredelighet i forskning. Og for en som forsker på kjønnssykdommer: falske, positive prøver.

– Hva skal til for å bli en god molekylærbiolog?

– Nysgjerrighet, analytiske evner og god arbeidskapasitet.

– Hvem er den beste læreren du har hatt?

– Jeg vil trekke fram min nåværende veileder Vegard Skogen på grunn av stor kunnskap, engasjement og evne til inspirasjon.

– Dersom du måtte velge deg et annet fagfelt, hva ville du falt ned på?

– Olje eller fiskeri. Jeg har forstått at vi som nasjon satser mer på råvarer enn forskningsbasert industri.

– Om du var forsknings- og høyere utdanningsminister, hvilket enkelt-tiltak ville ha vært viktigst for deg å få gjennomført?

– Jeg vil slå et slag for innovasjon og translasjonsforskning i helseforetakene for å få en kommersiell utnyttning av forskningen som foregår i helse-sektoren. (Translasjonsforskning, enkelt forklart: overføring av kunnskap mellom ulike typer forskning og mellom forskning og det virkelige liv, *journ.mrk.*)

– Hvor var du EU-avstemningskvelden 1994?

– Jeg tror jeg satt og studerte eller var på jobb.

– Hva vil du lese mer av i Forskerforum?

– Presentasjon av hva forskere og forskningsgrupper driver med, og hvilken betydning forskningen har for nasjonen Norge. Det vil legitimere bruk av midler til forskning slik at bevilgende myndigheter tør å bruke penger på forskning og forskere.

AV KJETIL A. BROTTVEIT

Skuggen av tvil

REGJERINGA VED TORA AASLAND la fram forskingsmeldinga 24. april. Der heiter det at regjeringa vil «fortsette å øke bevilgningene til forskning i årene framover». Store delar av sektoren finn meldinga – og særskilt dette – for lite forpliktande. UiB uroar seg for basisfinansieringa, medan NTNU påpeikar at stipendiatstillingar framleis ser ut til å verte underfinansierte. Universitets- og høgskulerådet etterlyser ein forpliktande opptrappingsplan for rekruttering, medan Forskringsrådet og Forskerforbundet saknar opptrappingsplan for offentlig finansiering av forskning.

LAT MEG STARTE med dei overordna måla. Den førre forskingsmeldinga – under Clemetregi i 2005 – slo fast at 3 prosent av BNP skal gå til forskning og utvikling innan 2010. Takten i åra etterpå har ikkje vore nok: Di nærare ein har kome 2010, di lettare har det vore å sjå at målsetnaden vart vanskeleg å nå. Dei offentlege løyvingane, som skulle utgjere 1 prosent av BNP, ligg no rundt 0,8. Den private innsatsen er langt unna 2 prosent.

«Ein forskingspolitisk skugge». Slikt omtalte forskings- og høgare utdanningsminister Tora Aasland BNP-målet då ho la fram forskingsmeldinga. Ho har ved fleire høve budd sektoren på at målet kan falle, eller verte svekt, men forsvarsposisjonen på dette punktet er framleis merkbar. I meldinga kom forsøket på konklusjon: BNP-målet er utsett til «lang sikt», og det er uvisst kor lang denne sikten er. Den offentlege målsetnaden på 1 prosent står ved lag, men for denne lesaren er det noko gåtefullt kor sterkt han står ved lag. Aasland sa iallfall under presentasjonen at det kan vere realistisk å nå 1 prosent i 2013 – når neste stor-tingsperiode går ut.

Argumenta mot målsetnaden er godt kjende etter kvart: Norsk økonomi er utsett for endringar i oljepriisen. Dermed kan ein nærme seg eller fjerne seg frå målet uavhengig av om løyvingane og innsatsen går opp eller ned. Vidare finn regjeringa talen om tal forstyrrende, spesielt ettersom det er så langt opp til målet. Det er som å høyre fotballtrenarar seie at folk legg for mykje vekt på

formasjonen – det er berre talkombinasjonar. Det som verkeleg har noko å seie er korleis ein spelar.

OM LAG SLIK har Aasland og Kunnskapsdepartementet tenkt. Dei kunne ha endra eller fjerna tala, men kan hende skuggen av tvil melde seg? I staden innfører meldinga utfyllande mål eller indikatorar. Frå no av skal ein ikkje – berre – fortape seg i avstanden til BNP-mål, men skjele til FoU-årsverk per 1000 tilsette, per innbyggjar og knytt til fastlands-BNP. I tillegg til desse framtidige talfestingane presenterer forskingsmeldinga ni nye «styringsverktøy», og det er desse regjeringa ynskjer å framheve.

Det kan eg forstå, for dei ser flotte ut, og finessen er to typar mål: Dei fem fyrste er *strategiske*, eller tematiske: Stikkorda for dei fem er globale utfordringar, velferd, helse, næringsrelevant forskning og kunnskapsbasert næringsliv. Dermed har eit par av Aaslands kjepphestar fått sentral plass: samfunnsnytte og næringslivsorientering. Dei fire andre måla er *tverrgående* – eit velfungerande forskningssystem, høg kvalitet i forskinga, internasjonalisering av forskinga og effektiv utnytting av resultat og ressursar. Det siste punktet antydar kanskje nye rundar mellom departementet og institusjonane om kva løyvingane reelt dekkjer?

MÅLSETNADENE ber preg av ein retorikk polititarar set pris på: Å ta grep. Finne grep. Nye grep. Dei ni punkta er noko av det mest grepa eg har sett, for orda er imponerende nok på overflata, men kva grip dei inn i, og kva skal stø oppunder dei?

Her er eit konglomerat av gode målesetnader, men korleis gjere dei til styringsverktøy, som Aasland ynskjer? «Under de fire tverrgående målene skal det dessuten utvikles indikatorer, evalueringer og annet faktagrunnlag som kan gi et klarere bilde av utviklinga i norsk forskning,

heiter det i meldinga.» For å få til dette vil regjeringa setje ned eit ekspertutval som skal sjå gjennom mål- og resultatstyring i sektoren og

føreslå endringar «som bidrar til høyst mulig samfunnsøkonomisk avkastning av forskningsinnsatsen.» Her må ein fylgje med. Her kjem tala tilbake med all si kraft. Er det Stoltenberg som har vore på ferde?

Her kjem tala tilbake med all si kraft. Er det Stoltenberg som har vore på ferde?

MELDINGA SKUFFAR mest når det gjeld rekruttering. Etter at regjeringa avlyste den varsla rekrutteringsmeldinga i fjor, auka forventninga til handsaming av spørsmålet i forskingsmeldinga. Ikkje minst Lausungeaksjonen har løfta fram problemet: Forsking er ein usikker karriereveg – kva kan ein gjere for å bøte på dette? Aksjonen kom med framlegg om innstegstillingar – ein ny type kvalifiseringsstilling etter modell frå tenure track. Forskringsmeldinga argumenterer mot innstegstillingar ut frå at ein ny mellombels stillingstype ikkje er den beste medisinen mot mellombelse forskartilvære generelt. Argumentasjonen er gyldig, og her har ein tydeleg valt vekk noko. Men det hjelper lite så lenge andre kraftfulle tiltak manglar. Meldinga kjælar ved vendinga «fleksibilitet i stillingsstruktur». Det heiter at ein kan vurdere å opne for at universitet og høgskular kan omgjere eit avgrensa tal stipendiatar til postdoktorar i periodar – når sterke faglege omsyn talar for det. Med alle atterhalda er det vanskeleg å sjå framlegget som noko særleg meir enn kosmetisk. Likestillingspolitikken er òg offer for manglande uttrykkelege prioriteringar. Det viktigaste tiltaket mot skeiv kjønnsfordeling i vitenskaplege toppstillingar er truleg fleire faste stillingar. Meldinga sluttar seg til medisinen, utan å kome med planar om fleire stillingar. Var det ein tvil som melde seg? Kunne det koste for mykje?

Til slutt: Forskerforum skreiv i førre nummer at forskingsmeldinga skulle kome rett før påske. Slik gjekk det ikkje, og vi orsakar feilen. Samtidig gjer vi merksam på at forskingsmeldinga kom rett før denne utgåva gjekk i trykken. Bladet inneheld dermed ikkje generell dekking av meldinga, men på side 4 tek vi for oss temaet innstegstillingar.

Redaktør
Kjetil A. Brottveit

Var det ein tvil som melde seg? Kunne det koste for mykje?

LEDER KRONIKK DEBATT BØKER

Send kronikkforslag til kjetil.brottveit@forskerforum.no. Kronikkens lengde må ikke overstige 10 000 tegn, inkludert mellomrom. Bidrag som trykkes honoreres med kr. 2.000,— Innlegg må være maksimum 2000 tegn hvis de skal komme på trykk og blir ikke honorert.

Utdanning 2020

– samfunnsmandatet og fagmandatet

Forskningsprogrammet *Utdanning 2020* representerer en viktig satsing for norsk utdanningsforskning. Forskningsprogrammets volum og profil innfrir imidlertid ikke de forskningspolitiske ambisjonene som ligger til grunn for satsingen, mener kronikkforfatterne.

I Forskerforum 1/ 09 kommenterer Johanne Landsverk det nye utdanningsforskningsprogrammet *Utdanning 2020* under overskriften «Forskningsprogram manglar pengar».

Over- skriften henspiller på at historiens første tiårige satsing på utdanningsforskning er priset til 24 millioner årlig (etter en oppstart i 2009 på 19 millioner). I denne sammenhengen

vises det til et skriftlig innspill under- tegnede, som begge satt i Planutvalget for det nye programmet, sendte Forskningsrådet ved slutføringen av Planutvalgets arbeid (21.10.2008). Vi ber derfor om spalteplass for å tydeliggjøre noen sentrale momenter i saken.

Ved behandlingen av Innst.S. nr. 164 (2006-2007) og St.meld. nr. 16

grammene i Norges forskningsråd er små både sett i forhold til størrelsen på sektoren og sammenlignet med andre sektorer. Departementet foreslo derfor et større forskningsprogram rettet mot læring og undervisning som dekket hele utdanningssystemet.

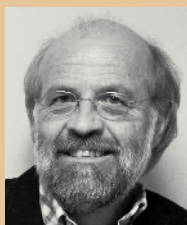
På denne bakgrunn satte regjeringen i gang arbeidet med å utvikle en overordnet strategi for utdanningsforskning og planlegging av et nytt utdanningsforskningsprogram. I St.prp. nr. 1 (2008-2009) ble regjeringens nye strategi pre-

ramme opp mot 100 millioner årlig, i tråd med dimensjoneringen til tilsvarende programmer i blant annet Sverige og Storbritannia.

Forskersamfunnet forventet på denne bakgrunn et program som i tillegg til å styrke utdanningsfeltet (samfunnsmandatet) også skulle styrke utdanningsforskningens kvalitet gjennom teoridrivende og metodeutviklende forskning (fagmandatet). Programutvalget arbeidet ut fra disse forutsetningene og at det var snakk om et stort program som åpnet for en

Bente Hagtvet,
professor ved
Universitetet i Oslo

Petter Aasen,
rektor ved Høgskolen
i Vestfold.

(2006-2007), ...og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring, ga Stortinget sin tilslutning til at det skulle etableres et større forskningsprogram for læring og undervisning. Stortingsmeldingen slo fast at omfanget av forskning om utdanning er lite, globalt så vel som i Norge. Ifølge en OECD-undersøkelse bruker OECD-landene mindre enn én prosent av sitt totale utdanningsbudsjett på forskning om og for sektoren. Dette er lavt i forhold til andre kunnskapsintensive sektorer, spesielt helsesektoren. I meldingen ble det også påpekt at utdanningsforskningspro-

Vi kan ikke se at det foreligger en helhetlig politikk for utviklingen av norsk utdanningsforskning.

sentert. Med henvisning til det nye forskningsprogrammet, kan vi her lese at det ved siden av forskning som understøtter politikktutforming og praksis, skal satses på oppbygging av vitenskapelig kvalitet i utdanningsforskningen gjennom langsiktig grunnleggende forskning.

Det nye programmet har blitt omtalt som det første *Store program* i Forskningsrådets terminologi innenfor samfunnsvitenskap. I Kunnskapsdepartementets oppdrag til Forskningsrådet ble det understreket at forskningsprogrammet skulle møte utfordringer både i utdanningssektoren og i utdanningsforskningen. Under arbeidet med programplanen var Planutvalget selvstendig opptatt av dimensjoneringen av satsingen som avgjørende premiss for utformingen av programplanen. Planutvalget fikk signaler om at det ikke var urealistisk å ta utgangspunkt i en

bred tematisk og strategisk satsing.

Planutvalget, ledet av professor Sølvi Lillejord, var bredt sammensatt. Utvalget arbeidet ut fra et oppdragsbrev fra departementet som inneholdt mange og detaljerte føringer, og under et betydelig tidspress. Da plandokumentet forelå, erfarte undertegnede at planens profil savnet den balansen vi hadde oppfattet at den burde ha. Dette gjorde vi rede for i det skriftlige innspillet som oppslaget i Forskerforumet viste til. Vi argumenterte ikke mot betydningen av samfunnsnyttig forskning. I lys av nevnte faglige ambisjoner og forventinger om en stor satsing mente vi imidlertid at viktige forhold knyttet til utdanningsforskning som kunnskaps- og forskningsfelt var for svakt uttrykt i den planen som forelå. Vi mente at profilen harmonerte bedre med et handlingsrettet program, noe vi mente

brøt med programmets forutsetninger.

I vårt innspill var hovedbudskapet at programmet på bakgrunn av regjeringens forskningspolitiske ambisjoner og i forhold til utfordringene i norsk utdanningsforskning burde utformes slik at det ved siden av å prioritere den mer nytteorienterte og problemorienterte tematiske forskningen (forskningens samfunnsmandat), også måtte åpne for teoridrivende, metodeproblematiserende og grunnleggende forskning, dvs. mer fenomenorientert forskning som springer ut av ulike forskningsdisipliner/subdisipliner som har utdanning i vid forstand som kunnskapsområde (forskningens fagmandat). Selvsagt vil også den mer tematiske og instrumentelle forskningen styrke kvaliteten i norsk utdanningsforskning, men vi mente at programmet burde utformes slik at det med tydelighet ivaretar og utvikler den disiplinære bredden i norsk utdanningsforskning og styrker forskning om grunnleggende forhold knyttet til utdanning, pedagogisk virksomhet, læring, kunnskap og kompetanse. Programmet ville da på en bedre måte bidra til oppbygging av sterke og internasjonalt orienterte forskningsmiljøer tuftet på et solid teoretisk og metodisk fundament.

Vi kan ikke se at disse forholdene ble styrket etter behandlingen av programplanen i NFRs divisjonsstyre og i Kunnskapsdepartementet. Tvert om, når det planlagte volumet har blitt 24 millioner årlig og når programmet nå defineres som et handlingsrettet program, framstår programmet som et marginalt program i forhold til de ambisjoner som kommer til uttrykk i forarbeidene, i regjeringens strategi for norsk utdanningsforskning og i oppdragsbrevet fra Kunnskapsdepartementet til Forskningsrådet.

Men også som handlingsrettet program som i utgangspunktet skal studere aktuelle problemstillinger som er definert i departementets oppdragsbrev og utdypet i programplanen, står imidlertid programmet overfor noen utfor-

dringer. For det første angir programplanen en tematisk og strategisk bredde som neppe kan dekkes på en fyllestgjørende måte med de ressurser som nå er stilt til disposisjon. For det andre står slike handlingsrettede programmer med utgangspunkt i tidsbestemte behov og problemstillinger, men med svak forankring i fagmandatet, over tid i fare for å miste fotfestet både i sektoren og i politikken, jf. for eksempel kritikken av Velferdsforskningsprogrammet. Handlingsrettede program blir ofte bestillingsforskning uten bestillere.

I lys av kritikk som både i media og på fagseminarer (blant annet på seminaret til Norsk forum for utdanningsforskning i regi av KD, 05.02.2009) er rettet mot forskningsprogrammets volum og den profilen som er tegnet i programplanen, vil vi håpe at våre kommentarer blir lagt merke til av programstyret som skal videreutvikle og implementere den aktuelle planen. Vårt innspill har imidlertid først og fremst en annen adressat. Kunnskapsdepartementet har som sektormyndighet ansvar for forskning om og for sin sektor. Det innebærer ansvar for forskning som identifiserer og belyser praktiske og politiske utfordringer og forskning som bidrar til å styrke profesjonene og forskningsbasert utvikling i sektoren. Det innebærer ansvar for forskning som gir kunnskap om sektoren gjennom blant annet forskningsbaserte evalueringer og annen styringsforskning. Og endelig innebærer det ansvar for å ivareta utdanningsforskningens egne behov og interesser gjennom grunnleggende forskning og kompetanseutvikling. Vi kan ikke se at det foreligger en helhetlig politikk for utviklingen av norsk utdanningsforskning. I forlengelsen av den nye strategien for norsk utdanningsforskning er det derfor behov for at regjeringen tar et helhetlig grep om finansieringen og organiseringen av norsk utdanningsforskning.

Ny forskningslitteratur fra Unipub

199,-

Espen Schaanning

Den tilsiktede smerten En blindfleck i norsk kriminalpolitikk

Denne boka analyserer hvordan straff – tilsiktet smerte – behandles i Kriminalomsorgsmeldingen *Straff som virker*. Boka tematiserer noe helt generelt for norsk kriminalpolitikk: Et betent tema som kan kalles kriminalpolitikken «blindfleck». Og dette til tross for at den såkalte «kriminalomsorgen» har i oppgave å effektivisere den tilsiktede smerten. Schaanning argumenterer for hva samfunnet har å vinne på å synliggjøre tilsiktet smerte, både av hensyn til ofrene og lovbryter.

379,-

Hilde Bondevik

Hysteri i Norge Et sykdomsportrett

Ingen annen såkalt ikke-dødelig sykdom har som hysteri gitt opphav til en så blomstrende og følelsesladet myttopoetisk flora. Hysteri er en av medisinenes eldste diagnoser og mest kontroversielle sykdommer. Den finnes ikke bare i medisinen, men også i folketroen, kunsten og litteraturen, så vel som i dagligtale og i TV-serier. Her analyseres det som gjerne kalles hysteriets gullalder, perioden 1875–1915. Hysteriet følges inn i legevitenskapen, inn på asylet og videre inn i skjønnlitteraturen.

www.unipub.no

Frå Stryn til Independence, Missouri

Det er vrient å balansere detaljrikdom og overgripande tenking. I tekst som i politikk.

Sakte, men sikkert er det etablert eit nytt sjikt i norsk politikk, eit sjikt av personlege rådgjevarar og sekretærar for statsrådar og stortingsrepresentantar. Desse namnlause bakmennene – alle med politikk som yrke, nokre med politikk som kall – er eit av mange tema i Morten Søberg sine essay frå Stortinget. Han er sjølv ein av dei.

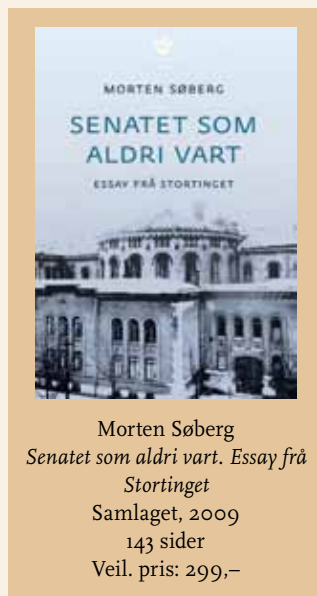
Boka er delt i tre delar. Ein del omhandlar personar: Idi Amin, John F. Kennedy, Paul Svarstad, Harry S. Truman. Ein del omhandlar politiske fenomen: dissensar, britiske underhusdebattar, skifte av statsrådar, pengepolitikk, sedvane og politiske grensdragningar i India og Kommune-Norge. Den tredje delen omhandlar spelereglar: grunnlovsendingar, statssekretærordninga, Stortingets minimale innflytelse over statsbudsjetta, Lagtingets stille død og prosedyrar for utnemning av regjering.

Inndelinga er vilkårleg, slik essaya verkar vilkårlege, assosiasjonar utløyst av ytre hendingar – ei komitéreise eller ein tale som skulle skrivast for ein politisk rollefigur, der temaet førde forfattern inn i stortingsarkiva. Han framstår som ein Stortingets Espen Askeladd («jeg fant, jeg fant») som har plukka med seg ei underleg blanding av prinsippvurderingar og anekdotar, vesentlege og uvesentlege fakta, og presenterer desse i ein tekst som med sjumilssteg spring frå 1800-talets politiske USA og Norge (for dei går igjen i boka desse to: USA og Norge) til samtalar med Carl I. Hagen og Kåre Willoch.

Essaya og dermed boka har likevel eit samlande preg, ho er boren fram av eit indre motiv: Søberg fremjar ei forståing av politikk som både rommar det å vere ombodsmann for små einskildsaker og «særinteresser» og mot til å gå mot folkemeininga i viktige prinsipielle spørsmål, både den kjølige analysen og dermed viljen til å ofre ein kollegas karriere når det er naudsynt og den verdiladde retorikken som skal røre ved kjenslene til tilhengjarar og motstandarar. Slik

speglar boka den politikkforståinga ho målber, ho er prega av kunnskap om små detaljer, meir eller mindre sprikande argumentasjonslinjer og overtyding om at noko står på spel i det politiske spelet.

Dette samlande perspektivet rettferdiggjør at essaya no er samla i bokform. For mange vil skriben-

ten vere ein ny kjenning, medan faste lesarar av avisa Dag og Tid vil ha lese mange av essaya tidlegare. Eg tilhøyrrer den siste gruppa, men opplever at essaya får utvida tyding når ein les dei i samanheng. Dette er lærde tekstar med intensjonsdjupn, tekstar eg tidvis forstår at eg ikkje forstår fullt ut, dette er ei bok som ofte minner meg på kor lite kunnskap eg har.

Men det er vrient å balansere detaljrikdom og overgripande tenking. I tekst som i politikk. Og det aparte – anten det er namneskilt på nynorsk eller Per Bortens dissensar – pregar mange tekstar. Slik ordvala, i ein elles velskrivne tekst, kan verke aparte: Sjølv stussa eg då forfattern åt «bauer», men slo meg til tåls med at det truleg var tale om bønnar. Det aparte ved teksten gjev han ein humoristisk undertone, men kombinert med den springande forma vil det nok ekskludere lesaren som først og fremst ønskjer klare, poengterte analysar.

Det er ei håpefull bok dette, ei bok som seier noko om kva politikk kan vere, kva det kunne vere. På eit vis er det ein naivt håpefull tekst. For dette er ein tekst om Stortinget der andre media enn boka ikkje finst. Forfattern, med doktorgrad i samfunnsøkonomi, som no dagleg slit skosolar i stortingskorridorar og fingertuppar på stortingets PC-ar, skriv direkte til oss. Han har regien sjølv. Men hovudregelen i møtet dei fleste av oss har med stortingspolitikken, er at han vert regissert, formidla og tolka av journalistar. Ofte av journalistar og politiske kommentatorar som manglar kunnskap om innhaldet i politiske spørsmål, men som ikkje held seg tilbake når det gjeld å gje karakterar til det politiske spelet. Dei er som meldarar av ei Shakespeare-framsyning som ikkje skjønar teksten.

Søberg skjønar sjølvsagt dette, han må ha vore ringside då partileiaren hans, Haga, gjekk ned for teljing etter heksejakt om eit stabbur og ei brygge. Og han som lever dagleg i det medievridda samfunn, der nyansar vert utviska og vesentlege spørsmål oversedde, han har altså nesten dagstøtt skrive på desse essaya – som om andre medium ikkje fantes.

Sjølv ser Søberg tekstane som «feltrapportar frå det politiske kraftfeltet». Eg ser det annleis. For meg har boka eit nesten arkaisk preg, ho er skrive for restane av ei danna offentlegheit. Slik vert boka, som omhandlar kjernen i Stortingets verksemd, som ein fotnote til dominerande medium si framstilling av denne verksemda. Dette er ei bok for dei som likar ettertanken over ein fotnote, som set pris på den stille samtalen som breier seg i skrifter over generasjonar og kontinent – som samtalen som rådgjevar Søberg i denne boka fører med (seinare) president Kennedys *Profiles in Courage* frå 1956.

Når Søberg nyttar nemninga feltrapport, tenkjer eg på Don Quijote.

AV ODDGEIR OSLAND

Flinke vesle Norge

Even Lange, Helge Pharo og Øyvind Østerud (red.)

Vendepunkter i norsk utenrikspolitikk. Nye internasjonale vilkår etter den kalde krigen

Unipub, 2009

325 sider

Veil. pris: 279,-

Boka dreier seg om endringane i norsk utanrikspolitikk dei siste tjue åra. Vesle Norge må laga planar utifrå kva planar andre land

legg, så boka dreier seg like mykje om USA, Russland og EU.

Temaet er forfriskande skarpt fokusert. Dette er ei

politisk historiebok med over 300 sider som dekkjer eit tidsspenn på berre tjue år. Her er dramaet stort heile tida, med Sovjetunionens fall frå 1989 og framover, Oslo-avtalen i Midtausten i 1993 og terrorangrepet i New York i 2001 som store vendepunkt. Boka viser godt kor viktig statsvitskapen kan vera for den breiare offentlegheita.

Statsvitarane fortel oss at norsk utanrikspolitikk har blitt mindre føreseieleg mindre stabil. Eit sentralt poeng i boka er at FN-operasjonane i det tidlegare Jugoslavia og i Afghanistan er fredsopprettande, og ikkje berre fredsbevarande som i gamle dagar. Dette er ein aggressiv, men samtidig velmeint politikk basert på prinsippet om at alle statar har «responsibility to protect» andsynes borgarane. Her må Norge vera flinke til å følgja opp det som skjer på høgare nivå.

Den mykje omtalte Oslo-avtalen vert grundig analysert av Hilde Henriksen Vaage. Ho er nøyaktig i forklaringa av opptakten til og innhaldet i Oslo-avtalen, og det er nesten som eit spiondrama. Men all kritikken som har kome etterpå vert behandla med harelabbb, bortsett frå eit heftig sitat frå Edward Said: «Hvordan staver man apartheid? Det staves O – s – l – o.» *Vendepunkter* er vel verdt å lesa på grunn av sine kunnskapsrike og velrefererte artiklar, men det går sjølvsagt an å pirka på eitt og anna. Boka er ikkje akkurat prega av rabiatt kritikk av norsk utanrikspolitikk, den har ei litt tannlaus administrativ forståing av det som staten

til ei kvar tid gjer. Eg anerkjenner eit unntak for kritikken av Jonas Gahr Støres takling av den krisa som oppstod då SV byrja ein boikott av Israel i 2006, og samtidig var eit regjeringsparti. Men ellers følest det som det føregår ei offisiell opprydning for historieboekene.

Samfunnslivet i Norge er merkeleg usynleg i boka. Det er for eksempel ikkje systematisk omtale av det politiske livet i perioden, og så vidt eg kan sjå blir ikkje EU-avstemminga i 1994 nemnd med eit ord. Heldigvis er det eit grundig kapittel om «Et større Noreg» av Rolf Tamnes til slutt i boka, men eg saknar likevel ein meir systematisk analyse av norske forhold i samligning med den større verda.

Temaet for boka har stor allmenn interesse, men dette har ikkje blitt kultivert så veldig strengt. For eksempel er det ei ganske innforstått begrepsbruk i nokon av artiklane. Då vert det skrivne for andre ekspertar, folk som allereie er innvigde. Artiklane er også svært lange, dei fleste mellom 40 og 60 sider. Temaet hadde vore lettare å følgja hvis det fanst nokre kart og andre grafiske oversyn som viste nye statar og grenser, og til dømes også ei tidslinje over viktige hendingar dei siste tjue åra.

AV LARS NYRE

Når media er virkeligheten

Ingunn Hagen og Thomas Wold
Mediegenerasjonen. Barn og unge i det nye medielandskapet
Samlaget, 2009
206 sider
Veil. pris: 299,-

– Hver gang jeg er i New York, drar jeg først til den beste videobutikken jeg vet om, sa min kollega. – Der kjøper jeg et par meter med DVD, og så ser jeg film noen døgn, sa han. Siden film er en del av fagfeltet hans, kunne jeg ikke begeistret til de underlige, men sjarmende vanene hans.

– Kompetanseheving, tenkte jeg. For en dedikert fyr! Men hva om et barn hadde prioritert en skjerm framfor virkeligheten?

I boka samles et rikt spekter av forskning om barns mediebruk. Det er medieviten-skapens lodd at selv fem år gammel empiri kan oppleves som utdatert, men her oppveies det av et bredt innslag av internasjonal statistikk og analyser som lettfattelig og grundig settes opp mot norske forhold. Gjennom vektlegging av de mest brukte mediene (TV, PC og mobil) drøftes tendenser i forhold til mediebruk,

mediepåvirkning og meningsdannelse av medieinnhold systematisk og godt.

Når barn og unge skaper sin egen mediekultur på tvers av foreldres medievane, kan det føre til forhandling og konflikt i familien. Behandlingen av denne problematikken er en av bokens styrker, for den bringer ikke bare ulike blikk på media og mediebruk til torgs, den tematiserer også ulike oppfatninger av barn.

Det har vært vanlig å sette merkelappen *under utvikling* på barn, og å se på media som en del av sosialiseringen. Dette synet har fått konkurranse fra et syn der barnas *nåværende situasjon* vektlegges, og der barn ses på som kompetente mediebrukere. Dagens barn løper dessuten sjelden fritt rundt i gatene, men følges til skole og aktiviteter og holder seg mye inne. Da blir barn ofte mer interessert i mediene, i tillegg til at «den store verda» bringes inn i stova». Blant annet derfor bruker mange barn mye tid på medier.

Blant de yngste er særlig TV populært, slik den også er blant voksne, som faktisk ser mer TV enn barn og unge. TV-en står typisk på i bakgrunnen, og den strukturerer hverdagene både for store og små. Forskerne ser dessuten at TV-innholdet gjerne brukes som *identitetsmarkører*, der bestemte programmer gir sosial

prestisje i vennegjenger. Medias sosiale betydning gjør seg også gjeldende når barna fatter mer interesse for PC og nett. Både gutter og jenter bruker medieteknologien til å ha sosial kontakt med kompiser, som oftest gjennom MSN og SMS. Gjennomgående ser det altså ut til at barns sjonglering mellom ulike typer medier og medieinnhold i stor grad er styrt av selvstendighet; deres vilje, interesser, kjønn og deres sosiale behov.

Det betyr at barna allerede gjør som min kollega; de prioriterer langt på vei skjermen framfor «virkeligheten» i den forstand at mediene er en integrert del av deres hverdag, og på sett og vis *blir gata*. Når så forhandlinger og reguleringer oppstår, minner Hagen og Wolds bok oss om noe interessant som skjer i dette landskapet. Det er at konfliktene ikke bare handler om selve mediebruken. Forhandlingene handler like mye om identitet og selvforståelse – og et ungt menneskes *kompetanseheving*.

AV RAGNHILD FJELLRO

Kort fortalt

Michèle Lamont
How Professors Think. Inside the Curious World of Academic Judgment
Harvard University Press, 2009
336 sider
Veil. pris: 254,-

Alle i academia er opptatt av at forskning skal ha høyest mulig kvalitet. Men hva er kvalitet og hvordan bestemmes den? Forfatteren har undersøkt en rekke fagfellellevurderinger for å avdekke hva som egentlig foregår når forskere evaluerer hverandres arbeid bak lukkede dører. Lamont er professor ved Harvard University i USA.

Marianne Maugesten og Audun Rojahn Olafsen
Matematikdidaktikk i klasserommet
Universitetsforlaget, 2009
192 sider
Veil. pris: 309,-

Her konkretiseres metoder og prinsipper i undervisning via eksempler fra kompetansemål fra mellomtrinnet, ungdomstrinnet og videregående skole. Forfatterne ønsker at lærerstudenter og lærere skal kunne knytte teoretisk kunnskap til praktiske situasjoner. Maugesten er førstelektor, og Olafsen er høgskolelektor ved Høgskolen i Østfold.

Terje Brattli (red.)
Det 10. nordiske bronsealder-symposium. Vitark 6
Tapir akademisk forlag, 2009
180 sider
Veil. pris: 300,-

Det 10. nordiske bronsealder-symposiet ble holdt i Trondheim i 2006. Tekstene i boka diskuterer gravskikk, bergkunst, bosetning, metallteknologi og teoretiske problemstillinger i bronsealderforskning. Vitark-serien skal presentere ny norsk og nordisk forskning på arkeologiske problemstillinger. Brattli er forsker ved Vitenskapsmuseet, NTNU.

Berit Berg og Kirsten Lauritsen
Eksil og livsløp
Universitetsforlaget, 2009
208 sider
Veil. pris: 269,-

Vi følger flyktninger fra Chile, Vietnam, Iran og Somalia fra de kom hit på 1980- og 90-tallet fram til i dag. Fokus er på langsiktig integrering. Berg er førsteamanuensis ved Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, NTNU, og forskningsleder ved NTNU Samfunnsforskning. Lauritsen er seniorforsker samme sted og førstelektor på Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Lettvint fra Vitenskapsakademiet

REKRUTTERING: Rapporten Evne til forskning. Norsk forskning sett innenfra, utgitt av Det Norske Videnskaps-Akademi, gir en analyse av rekrutteringssituasjonen ved universitetene som ikke bør stå uimotsagt. Det har vært vanlig å anta at den store ekspansjonen i U&H-sektoren på 1970-tallet etterfulgt av perioder med liten eller ingen vekst vil føre til et stort behov for nye forskere for å erstatte de mange som går av i løpet av de nærmeste årene. Med utgangspunkt i en figur som viser aldersfordelingen blant fast og midlertidig ansatt personale ved Universitetet i Oslo, tilbakeviser rapporten at universitets- og høyskolesystemet står overfor et rekrutteringsproblem.

I rapporten heter det (s. 47): «Riktignok er det slik at det er færre i 40-49-gruppen enn i 50-59-gruppen, og at antallet i alderen 60-64 er relativt høyt i forhold til de andre – men tallene gir på ingen måte grunnlag for å hevde at vi står overfor et akutt rekrutteringsproblem. Vi ser at antallet forskere er såpass stort i de yngre årskull at det virker lite sannsynlig at nyrekruttering grunnet opphopning av eldre forskere – på dette aggregerte nivået – er et stort problem. Siden en professorstilling vanligvis er noe man oppnår i slutten av tredveårene eller en gang i førtiårsalderen, kan det til og med hende at det mønsteret vi ser her, er det vi skulle forvente å finne dersom universitetene førte en balansert og bærekraftig rekrutteringspolitikk.» Rapporten konkluderer som følger (s. 49): «Vi ser derfor ingen grunn til å gi generasjonsskiftet

status som et særlig problemområde i norsk forskning.»

Paradokset er at denne konklusjonen antakelig er riktig for universitetenes vedkommende, mens grunnlaget for å trekke en slik slutning dels er feilaktig, dels problematisk i et samfunnsperspektiv.

For det første er det uklart om rapporten inkluderer de statlige høyskolene i diskusjonen om rekrutteringssituasjonen. Figuren gir et noenlunde riktig bilde av aldersfordelingen etter type stilling i universitetssektoren (med unntak av de nye universitetene i Agder og Stavanger), men et misvisende bilde av situasjonen ved høyskolene, hvor det bare finnes et mindre antall stipendiatstillinger.

For det andre foretar rapporten en feilslutning ved å sammenligne antall rekrutteringsstillinger med antall faste vitenskapelige stillinger. Dette er relevant når det gjelder postdoktorene, men ikke med hensyn til stipendiatene. Tidligere analyser viser at 25 prosent av stipendiatene ikke har fullført doktorgraden. Dessuten har 30 prosent av dem som har tatt doktorgraden gått over i annet arbeid enn forskning. I tillegg har en stor andel av stipendiatene planer om å arbeide med forskning andre steder enn i U&H-sektoren (næringslivet, helsesektoren, instituttsektoren). Bare 40 prosent av de yrkesaktive doktorene i Norge arbeider i dag ved universiteter og høyskoler. Dette burde være kjent for forfatterne av rapporten. Dessuten har andelen utenlandske statsborgere som disputerer for doktorgraden nå nådd 25 prosent. Tidligere har anslagsvis halvparten av denne gruppen forlatt Norge. Selv om det vil bli et stort

erstatningsbehov i de nærmeste år, vil i beste fall neppe mer enn 60 prosent av dagens stipendiatere gå inn i en fast vitenskapelig stilling i U&H-sektoren (inklusive de statlige høyskolene). Sett i dette perspektivet gir figuren et feilaktig inntrykk av rekrutteringssituasjonen.

For det tredje er Vitenskapsakademiets rapport bare opptatt av om universitetenes (og muligens høyskolenes?) behov vil bli dekket. Den ser fullstendig bort fra at det er universitetenes oppgave å forsyne resten av samfunnet med forskerutdannet personale; det være seg de statlige høyskolene, instituttsektoren, næringslivet, helse- og sosialsektoren eller offentlig forvaltning. Selv om formålet med rapporten i første rekke er å belyse tilstanden til norsk grunnforskning, er det for snevert å avgrense diskusjonen om rekrutteringssituasjonen til et spørsmål om universitetenes egne behov.

For det fjerde ser rapporten bort fra at regjeringen har et ambisiøst vekstmål for norsk forskning. Skal dette målet oppfylles, trenger vi flere forskere og følgelig en økning i antall rekrutteringsstillinger fra dagens nivå.

Universitetene vil nok likevel makte å gjennomføre generasjonsskiftet. I tillegg til egenrekruttering av ferdigutdannede stipendiatere og postdoktorer finnes det mange kvalifiserte kandidater i instituttsektoren og sykehussektoren som vil være aktuelle søkere til ledige universitetsstillinger. Likeledes vil norske statsborgere som tar doktorgraden i utlandet vende hjem, og universitetene vil tiltrekke seg søkere med utenlandsk doktorgrad. Men i

mange fag vil det knapt være konkurranse om ledige stillinger, eller søkerne vil neppe holde det nivå som er ønskelig for å arbeide i grunnforskningsmiljøer. En overrissling av samfunnet utenfor universitetene med forskerutdannet personale kan vi imidlertid se langt etter dersom Vitenskapsakademiets analyse blir lagt til grunn for dimensjoneringen av norsk forskerutdanning.

AV SVEIN KYVIK,
Nifu Step – Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning

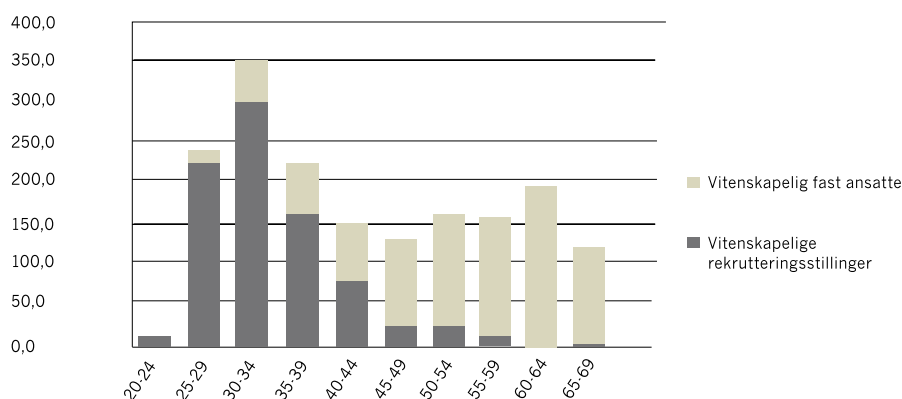
Ingen avklaring om klimaet!

KLIMADEBATT: Jeg slutter nok aldri å undre meg over den debatten som enkelte klimaforskere i Norge fører. R.E. Benestad har overtatt stafettspinnen etter Hans Olav Hygen og Kjetil Isaksen i arbeidet for å vise at jeg misforstår de klimaendringene vi er vitne til. I Forskerforum (FF) 1/09 skriver Hygen og Isaksen «I sitt innlegg (FF 8/08) peker Erik Bye på at temperaturen på jorden har flatet ut etter 1998. Dette er ikke sant, ... ». Benestad konkluderer i sitt innlegg (FF 4/09) med «Når mine kolleger, Hygen og Isaksen, ikke synes at Byes påstander er sanne, kan jeg ikke annet enn å støtte dem ut ifra mine betraktninger.»

Jeg kan ikke annet enn gjenta det jeg skrev i mitt svar til Hygen og Isaksen i FF 2/09: «Nå er ikke sant eller usant uttrykk jeg vanligvis bruker i en diskusjon om et høyst usikkert naturvitenskapelig fenomen. Det å bli stemplet som løgner i vitenskapelig sammenheng er heller ikke spesielt hyggelig.» Konstruktivt i debatten er det vel neppe heller, for de fleste! Når så i tillegg Benestad velger å kommentere min kompetanse til å diskutere spørsmålet om temperaturutflatning eller ikke, ja så synes jeg nok at forsøket på hersketeknikk blir vel fremtredende. Her kunne det vært på sin plass å diskutere vitenskapelig dannelses, samt begrepet «sant» i vitenskapelig sammenheng. Men la nå dette ligge, jeg er stadig mest opptatt av saken.

Hva er så saken? Jo, ifølge observerte globale temperaturer har temperaturen flatet ut etter 1998, eller etter 2001, for å være

ALDERSFORDELINGEN VED UNIVERSITETET I OSLO ETTER TYPE STILLING

mer nøyaktig. Denne vurderingen gjør jeg bl.a. ut fra datasettet HadCRUT, som ble vist i FF 2/2009. Denne grafen avviser Benestad pga. manglende troverdighet.

Denne brukte jeg fordi Hygen og Isaksen henviste til denne. Det er mange ulike datasett som blir brukt for å vise den globale temperaturen. Vi har NASA/GISS, UHA MSU og RDNN i tillegg til HadCRUT, for å nevne noen. Og dette skaper selvfølgelig en del vansker for en enhetlig vurdering. Det vil føre for langt å gå inn på hver enkelt av dem. Men det er slik at f.eks. verdiene for NASA/GISS også har blitt korrigert (i ettertid), da det har blitt lagt inn feil data enkelte år. Denne grafen foretrekker Benestad. Uansett, selvfølgelig er åtte års observasjonstid for kort for en temperaturtrend til å konkludere helt entydig og statistisk signifikant om utflating eller ikke. Jeg har ikke tenkt å begi meg inn på en vurdering av hvorfor det er så vanskelig for klimaforskerne her hjemme å være med på den temperaturutflatingen som mange skeptikere (til IPCCs arbeid) ser. Men en viss ydmykhet overfor avvikende synspunkter og kritiske spørsmål tror jeg alle hadde tjent på, ikke minst de som påberoper seg å forvalte «sannheten».

Jeg har stor sans for Galileo Galilei. Og heldigvis er jeg ikke i hans situasjon, den gangen han påsto at sola sto i sentrum. Det er flere og flere forskere, nasjonalt og internasjonalt som tviler på IPCCs resultater. Er dette uviktig?

De som er interessert i å se mer detaljerte analyser og omtaler av klimaendringene, kan finne dette her: www.forskning.no/artikler/2008/februar/1203379330.07, i en artikkel av O. Humlum: GeologiskNyt, nr. 2/2008 og på www.climate4you.com.

I mitt forrige innlegg (FF 2/09) etterlyste jeg en avklaring på utsagnet til Grønås om utflating og konklusjonen til Hygen & Isaksen om ingen utflating. De to utsagnene kan ikke gjelde samtidig. Dette unngår Benestad å svare direkte på, selv om han har forhåpninger i tittelen på sitt innlegg. Kanskje det er andre på stafettlaget som vil overta pinnen?

ERIK BYE,
dr. philos (realfag)

GJESTESKRIBENTEN

Den gale professor

Hvis du ber en skolegutt om å tegne en forsker, er sjansen stor for at du får se et bilde av Dag Solstad i laboratoriefrakk, vill i blikket, foran putrende reagensrør. Selv om du kanskje ikke kjenner deg igjen, er fremstillingen ikke til å undres over. Den gale professor er nemlig en gjenganger i den kommerisielle barneunderholdningen. Av naturlige grunner må jeg følge med på den i noen år. Den gale professor dukker særlig opp i tegneserier på tv, men fins også i andre medier. Han er alltid en eksentrisk mann. Så langt reflekterer han kanskje en slags virkelighet. Oftest har han et prosjekt. Det kan være ondt, som å ødelegge en planet, eller gøyalt, som å lage prompelpulver. Av og til kan han også bare være en distré raring med oppførsel på grensen til det demente. Noe av dette kan være morsomt og bra laget.

«Galskapen» bunner i at han er besatt av sin idé. I seg selv er dette en romantisk forestilling jeg tror mange, også forskere, dyrker. Man skal gjerne være kallet til forskergjerningen og leve et liv i fordypelse. Så er problemet med den gale professor bare at vi er tørrpinner som ikke tåler å bli gjort narr av? Nei, problemet er først og fremst at han er overalt, hele tiden. Vi kan jo håpe at barnas fremtidige holdninger overhodet ikke preges av denne eventyrfiguren. At den gale professor er som julenissen, noe de

blir helt ferdige med. Men det er ikke opplagt at det er slik. Ulven i folkeeventyrene spiste bestemor og sliter fremdeles med et frynsete rykte. Ulven er svettet,

Bo Terning Hansen, forsker ved Kreftregisteret

den spiser aldri bestemor! Det hjelper ikke å si det. Jeg vil tro det også fins stemødre som føler seg mistenkeliggjort av gammel barneunderholdning. Forskeren kan lide ulvens og stemoras skjebne. Den store, stygge ulven. Den rare, gale forskeren. Derfor trenger vi alternative fremstillinger av forskere for barn, andre rollemodeller som veier opp for den gale professor.

En kvinnelig professor med normalt utseende, gode ideer og full kontroll ville vært suveren! Men hun gjør kanskje ikke susen i

en oppsprudd historie. Jeg tror den gale professor er så populær blant industrielle plotmakere fordi han bidrar med en uimotståelig ingrediens: prosjektet som skaper konflikt, det han brenner for som krysser andres interesser. Pluss en dash rarhet, så klart.

Men fins den gale professor i virkeligheten? Jeg kjente en professor som aldri forlot biblioteket uten å glemme en personlig eiendel, gjerne skoene. Og jeg har hørt om en annen som da han skulle trekke ned en rullegardin i et fullt auditorium, tok sats og hoppet fra stolen som sto to meter unna i stedet for å flytte stolen nærmere snora. Gøy, men ikke typisk. Uansett sier dette ingenting om disse professorenes virke. Deres prosjekter skapte i hvert fall ikke krig. Dessuten, en eventuell opphopning av rarhet kan bare påvises ved å sammenligne grupper, og hvem vet hvordan det egentlig står til blant for eksempel frisører? Det er ikke utenkelig at en tegneserie om den gale frisør vil være minst like relevant som en om den gale professor.

Det er for mye forlangt at vi skal reformere internasjonal underholdningsindustri, men vi kan bli flinkere til å formidle til barn hva vi faktisk driver med. Noen jobber aktivt med dette. Takk til motkrefter som Forskningsdagene, Newton og Nysgjerrigper. Godt jobba!

Forskeren kan lide ulvens og stemoras skjebne. Den store, stygge ulven. Den rare, gale forskeren.

Gjesteskribentene skriver sant og subjektivt om akademien. De faste gjestene er **Bo Terning Hansen**, Karin Gundersen, Gunnar Sivertsen og Kristin Hestflått Spilker.

Lik rett til god utdanning – et politisk valg

BASISFINANSIERING: Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) er den statlige høgskolen i landet med lavest finansiering per student. Forskjellene høgskolene imellom betyr i realiteten at trønderungdommen ikke får de samme rammevilkår som i andre storbyer og at HiST har mindre rom for samarbeid og regional utvikling. Det er på høy tid at skjevhetene i basisfinansieringene rettes opp. Statsbudsjettet for 2010 er første anledning.

Flere undersøkelser har påvist at finansieringsmodellen for høgskolene har resultert i store skjevheter høgskolene imellom. Det er stor enighet om realitetene i saken, men det har ikke vært vilje til å rette opp skjevhetene i basisbevilgningene.

HiST har både gjennom studentoppgaver og samarbeidsprosjekter en sterk forankring i regionens næringsliv. Høgskolen utdanner over 1300 kandidater i året som i vesentlig grad går inn i arbeidslivet i Trøndelag. En sterk høgskole

betyr også økte samarbeidsmuligheter med både lokalt næringsliv, helseforetak, kommunene og fylkeskommunene i Midt-Norge og ikke minst med de andre utdanningsinstitusjonene. Muligheten til å gi gode utdanningstilbud og forske på profesjonsnære problemstillinger er avhengig av gode rammevilkår og like bevilgninger.

HiST skulle hatt henholdsvis 86 og 105 millioner NOK mer i 2008, sammenlignet med de andre storbyhøgskolene i Bergen og Oslo. En undersøkelse fra Høgskolen i Hedmark viser at en HiST-student støttes med 25 prosent mindre enn studenter i de andre to storbyene. Akkumulert fra 2002 skulle HiST hatt 535 mill NOK mer, sammenlignet med for eksempel Høgskolen i Oslo.

Dagens finansieringsmodell ble etablert i 2002. Basisbevilgningene ble til som et restbeløp etter at undervisnings- og forskningskomponenten ble trukket fra. Tilfeldighetene akkurat da gjorde

at HiST, som hadde en høy studiepoengproduksjon, endte opp med en meget lav basis. Siden er denne fordelingsbrøken videreført institusjonene imellom. Totalt utgjør basisbevilgningen til universiteter og høgskoler hele 13 milliarder NOK. Bevilgningene fremstår som en historisk sekkepost, og det er uklart hva som inngår i beløpene. Allerede i St.prp. nr. 1 (2002-2003) ble det påpekt at «departementet vil komme tilbake med en vurdering av behovet for justeringer av utrekningsmodellen samt storleiken på de enskille komponentane ...». Dette har ikke skjedd. Departementet har høsten 2008 satt i gang et internt evalueringsarbeid, men justering av modellen behandles gjennom St.prp. nr. 1. Det er ikke lagt opp til en åpen politisk prosess etter at det interne prosjektet har avsluttet sitt arbeid.

Forskjeller i basisbevilgningen høgskolene imellom må i framtiden være basert på tydelige og transparente indikatorer. Dette

også for at vi i sektoren skal strekke oss enda lenger for å bli bedre. Det kan ikke forsvares at 60 prosent av de totale bevilgningene til universiteter og høgskoler (som basisbevilgningene utgjør) fordeles etter ukjente kriterier.

I finanskrisetider med økende arbeidsledighet er det viktig og riktig å styrke høyere utdanning med flere studieplasser. HiST vil sammen med de andre utdanningsinstitusjonene fortsatt ta ansvar for gode utdanningstilbud og tilby relevant arbeidskraft til regionen. Men vi må ha likeverdige rammevilkår.

Trøndelagsregionen bør nå stå sammen for å styrke våre ungdommers rett til et godt utdanningstilbud. Målet er som for helseregionene, å få rettet opp store skjevheter i bevilgningene slik at Trøndelag ikke blir taperen.

TORBJØRN AURAN,
styreleder, HiST og
TROND MICHAEL ANDERSEN,
rektor, HiST

Ny lærerutdanning

LÆRERMELDINGEN: Torsdag 2. april vedtok Stortinget meldingen om læreren og lærerrollen. For oss som er opptatt av kvaliteten i skolen, er dette viktig. Ønsket om å styrke lærerutdanningen har eksistert lenge, men det er den rød-grønne regjeringen som nå klarer å få dette på plass.

Et av de viktigste grepene er at vi nå innfører en ny og mer spesialisert lærerutdanning for grunnskolen. Framtidens lærere kan ta ett løp rettet inn mot spesialisering på 1.7. trinn og ett mot undervisning på 5.10. trinn. Vi innfører også et nytt fag i pedagogikk og elevkunnskap. Dette blir obligatorisk i begge løpene, i tillegg til veiledet praksis og en skriftlig oppgave. Målet er å styrke den faglige beredskapen

hos lærerne og gjøre dem mer forberedt på «praksissjokket» som møter mange nyutdannede lærere når de kommer ut i klasserommet.

Mye av diskusjonen rundt ny lærerutdanning har gått på utdanningens lengde, fire eller fem år. For Arbeiderpartiet er det viktig å først og fremst sikre en lærerutdanning med styrket kvalitet. Det er i dag flere tilbud om femårig masterutdanning for grunnskolelærere. Det er bra. Men å skulle innføre dette obligatorisk nå, ved alle institusjoner som utdanner lærere, vil kreve et stort løft i kompetanse og faglig ansatte ved institusjonene. Dette er ikke gjort i en håndvending. Vi ønsker derfor å utrede den femårige lærerutdanningen videre for å vurdere om dette skal gjøres obligatorisk, og satser først og fremst på å forbedre kvaliteten i de spesialiserte løpene

vi nå legger opp til.

Lærerutdanningen er en av de viktigste utdanningene vi har. Jeg er derfor glad for at vi i stor grad har samlet alle partiene om de største og viktigste grepene vi nå innfører. Likevel er det interessant å se hvordan opposisjonspartiene spriker på mange av de forslagene de fremmer i innstillingen. Det er vanskelig å se konturene av en samlet borgerlig utdanningspolitikk, akkurat som det er på så mange andre politiske områder. Jeg er stolt av den rød-grønne regjeringen som på nok et punkt klarer å få til handling der andre har strandet på forslagene.

ANNA LJUNGGREN,
stortingsrepresentant (Ap),
medlem av kirke-, utdannings- og
forskningskomiteen

Økt studentmasse et gode?

STUDIEKVALITET: Ser med bekymring på utviklingen av undervisningspresset for å få flere studenter gjennom universitetet.

Økt studentmasse har lenge vært ettertraktet av enhver utdannelse sin institusjon, også universitetene. Utdannelse er et gode både for det enkelte individ og for samfunnet, og nå i de «dårlige tider» ønsker stadig flere å ta utdanning/etterutdanning, hvilket på lang sikt skulle være et gode for alle. Effektiviseringer og økt fokus på læringsmiljøet har i senere år vært gjort i samarbeid med både lærere og studenter for å sikre gjennomføring av studiet. Spørsmålet er hvordan universitetene skal håndtere økning av studentmassen og

samtidig opprettholde et faglig internasjonalt nivå.

Kravet om oppfølging av hver enkelt student lyder flott, men kan være praktisk umulig med flere hundre studenter per foreleser, selv ved bruk av e-post og andre elektroniske hjelpemidler. Universitetene blir betalt av staten etter hvor mange studenter som fullfører, og dette medfører etter min mening en svekkelse av universitetsnivået.

Svakere og svakere studenter slippes oppover i systemet, hvilket på sikt vil gi en faglig svekkelse i et samfunn som krever det stikk motsatte. Dette gjelder alle universitetene. Poenget er bare; hvem skal si ifra?

Ingen studenter er i utgangspunktet dårlige, men blir hva de blir lært. Faglig svekkelse starter allerede på barneskolen. Selv 1.-klassinger kjeder seg og forventer mer utfordring. Hjernen er som en svamp og søker lærdom fra dag én, og ikke minst; den vil alltid være sugen og mottagelig for

læring, selv på sine gamle dager.

Dersom en slipper «lett unna» er dette fristende for mange. Tilbud om forkurs i sommersemesteret krever snart forkurs for forkurset! Evalueringer viser at enkelte av studentene ønsker, paradoksalt nok, flere småeksamener/innleveringer for derved å drives til å lese jevnlig (skole). Faglig sterke studenter kjeder seg og dropper forelesninger, mens faglig svake studenter ønsker mer «skoleundervisning». På universitetene burde det være rom for alle, men grunnet kostnadsbesparelser kortes det ned på semesteret, det bevilges mindre penger til kollokvier, det kortes ned på bruk av sensorer, det har blitt kortere eksamenstid, og det er krav om flervalgsoppgaver til avsluttende eksamener (kryss av for rett svar). Samtidig er kravet til foreleser å få flest til å bestå!

Forskerne får mindre midler og mindre tid til forskning som skal holde dem på et forsvarlig, internasjonalt nivå. På lang sikt vil sam-

funnet tape verdifull ekspertise og kunnskap. Fagfelt som i dag kanskje ikke er satsningsfelt, kan plutselig bli etterspurt av et samfunn som er i rask endring, og det er derfor grunnforskningen har stått sterkt på universitetene.

Det snakkes om eliteuniversiteter som skal sikres god økonomi og som skal ta imot de beste studentene, og sikre de beste forskerne gode forskningsvilkår.

Vi kan risikere at enkelte små miljøer får status som eliteuniversitet, mens resten vil måtte drive gammeldags skole uten ressurser til forskning. For et samfunn kan dette være et midlertidig gode, men på lang sikt vil dette gå på bekostning av bredden av grunnforskning. I stedet for at det er blitt flere universiteter i Norge, er navnet nå endret fra høyskoler til universitet, og fra universitet til eliteuniversitet.

NTH (sivilingeniørstudiet i Trondheim) hadde med suksess høye opptakskrav, lekser, pliktige innleveringer og ofte eksamener.

Det var høye søkertall, og kun de beste slapp inn. Kandidatene var etterspurt både nasjonalt og internasjonalt.

Universitetene var derimot basert på selvstendighet/selvstudium med få store eksamener, og flere år med grunnforskning i sitt hovedfag.

I dag tvinges universitetene til å legge om til en undervisningsmodell mer lik skolen. Er universitet og samfunn tjent med dette?

LARS SKJELDAL,
professor, Universitetet for miljø- og biovitenskap

Fem instituttlederstillinger ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi

Fakultet for naturvitenskap og teknologi består av Institutt for biologi, Institutt for fysikk og teknologi, Institutt for geologi, Institutt for informatikk, Institutt for ingeniørvitenskap og sikkerhet, Institutt for kjemi og Institutt for matematikk og statistikk.

Ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi, Universitetet i Tromsø, er det ledig fem stillinger som instituttleder. Stillingene er ledige fra august/september 2009. Tilsettingen skjer på åremål for fire år, med mulighet for forlengelse i ytterligere to perioder.

Fakultet for naturvitenskap og teknologi søker etter instituttleder ved følgende institutter:

- **Institutt for biologi**
- **Institutt for fysikk og teknologi**
- **Institutt for geologi**
- **Institutt for ingeniørvitenskap og sikkerhet**
- **Institutt for matematikk og statistikk**

Det er utarbeidet egen instruks for stillingen. Stillingen lønnes som instituttleder i st.kode 1475.

Nærmere opplysninger ved dekan Tore O. Vorren, tlf. 77 64 44 10 (Tore.Vorren@uit.no) eller fakultetsdirektør John Arne Opheim, tlf. 77 64 55 88 (John.Arne.Opheim@uit.no)

SØKNADSRIST: 26. MAI 2009.

*Fullstendig kunngjøring på www.jobbnorge.no el. <http://uit.no/tavla/stillinger/>
Søknad sendes elektronisk på søknadsskjema som ligger på www.jobbnorge.no*

UNIVERSITETET I TROMSØ
9037 Tromsø.

Jobbnorge.no

<http://uit.no>

Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helsetjenesten

Rådgiver/seniorrådgiver

1 engasjement

I sekretariatet for Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering er det ledig et engasjement som rådgiver/seniorrådgiver. Engasjementet har varighet på et år, med mulighet for senere fast tilsetting – avhengig av budsjett. Sekretariatet er tilknyttet Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten. Les om Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helsetjenesten på deres hjemmesider: www.kvalitetogprioritering.no.

Arbeidsoppgaver: Arbeidsoppgavene er knyttet til sekretariatets arbeid som består av å understøtte saksforberedelser initiert av de ulike aktørene, utforme gode beslutningsunderlag for rådets drøftinger, samt å bidra til å identifisere viktige tema og saker som bør tas opp i rådet. I tillegg bidrar sekretariatet i utformingen av nødvendige utredninger og dokumentasjon som er bestilt av rådet.

Kvalifikasjoner: Vi søker personer med samfunnsvitenskapelig, medisinsk eller annen helsefaglig utdanning. Søkere med annen fagbakgrunn kan også være aktuelle. Andre krav er god utrednings- og saksbehandlingskompetanse, god innsikt i oppbyggingen, organiseringen og ansvarsforholdene i det norske helsevesenet, samt god kjennskap til problemstillingene som rådet skal behandle. Forskningskompetanse og -erfaring vil bli vektlagt.

Personlige egenskaper: Høy faglig legitimitet og integritet og med godt overblikk og forståelse for helsetjenesten. Gode samarbeidsevner, evner til nettverksbygging, stor selvstendighet og evne til å ta initiativ og ansvar. God muntlig og skriftlig fremstillingsevne i norsk og engelsk.

Arbeidssted: Oslo

Kontaktinfo: Berit Mørland, tlf. 93 05 90 61

(Leder i sekretariatet for Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering)

Søknadsfrist: 19. mai 2009

Se full utlysningstekst for stillingen på vår hjemmeside:

www.kunnskapssenteret.no.

 kunnskapssenteret
Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVV-NOROGGA UNIVERSITEHTABUOHCCVEIJSU

The Norwegian Centre for Integrated Care and Telemedicine

The Norwegian Centre for Integrated Care and Telemedicine (NST) is a consolidation of multidisciplinary and previously separate entities at University Hospital of North Norway in Tromsø, Norway, that work with Information and communication technologies (ICT) to enhance integrated healthcare. NST is a National Centre of Telemedicine Expertise in Norway and an international leader in the field of Telemedicine. NST has been designated as a World Health Organization Collaborating Centre for Telemedicine since 2002.

Visit NST's web site for more information, <http://www.telemed.no>

Head of the Department of Research and Innovation

NST seeks to fill the newly established position of Head of the Department of Research and Innovation (R&I).

More information can be obtained by contacting: MD. Toralf Hasvold, email: toralf.hasvold@telemed.no, phone + 47 91 62 02 40.

Application including CV and cover letter in English, copies of certificates and grade transcripts via <http://www.jobbnorge.no/>

Application deadline: 5th of June, 2009.

CICERO ev

LOVISENBERG
DIAKONALE HØGSKOLE

FØRSTEAMANUENSIS

Vi har ledig 100% fast stilling i sykepleie/helsefag
fra 15. august 2009. Søknadsfrist: 7. mai 2009.

Fullstendig utlysning på www.ldh.no

I

UHR BER REGJERINGEN OPPRETTE STUDIEPLASSER

Søkertallene fra Samordna opptak viser en sterk økning i antall søkere til høyere utdanning, og for første gang siden 1996 er det nå registrert over 100 000 søkere. Det totale tallet er ca 104 200 søkere, noe som utgjør en økning på 12,6 %.

– Vi registrerer med glede at troen på kunnskap blant unge er stor, men at det også er mange flere søkere til hver studieplass enn tidligere, skriver Universitets- og høyskolerådet i en pressemelding.

– Vi forventer nå en oppfølging fra regjeringen. Samtidig vil vi understreke at de nye studieplassene må fullfinansieres. UH-institusjonene kan ikke ta opp flere studenter uten at disse fullfinansieres, sier Jarle Aarbakke, leder i Universitets- og høyskolerådet.

II

MÅ IKKE SVEKKE FORSKERNES ARBEIDSVILKÅR

– Forskerforbundet er glad for at vi ser en sterk økning i søkingen til høyere utdanning, men vi frykter hva som kan skje med arbeidsvilkårene for dem skal undervise og forske, sier leder i Forskerforbundet Bjarne Hodne.

Dersom universitets- og høyskolesektoren skal kunne ta i mot flere studenter må regjeringen opprette fullfinansierte studieplasser. Og dette må komme i revidert nasjonalbudsjett slik at rammevilkårene er på plass når høstsemesteret starter.

– De ansatte kan ikke pålegges ytterligere arbeidsbelastning, og vi må også sikre sammenhengende tid til forskning. For å kunne opprettholde den kvaliteten i studietilbudet som studentene har krav på er det helt nødvendig at de nye studieplassene fullfinansieres, sier Hodne.

III

FORESLÅTTE ENDRINGER I ARBEIDSMILJØLOVEN

Regjeringen la før påske fram Ot.prp. nr. 54 (2008–2009) om endringer i arbeidsmiljøloven. Likestilling av skift- og turnusarbeid er et av forslagene som fremmes. Andre viktige punkter i endringsforslagene gjelder midlertidig ansettelse, rett til å fortsette i stillingen ved nedleggelse og varsling ved nådd aldersgrense. Les mer på www.forskerforbundet.no.

TARIFFOPPGJØRENE 2009

Denne utgaven av Forskerforum gikk i trykken før årets forhandlinger i stat og kommune var avsluttet. Oppdatert informasjon om tariffoppgjørene i de ulike forhandlingsområdene finner du på Forskerforbundets nettsted www.forskerforbundet.no.

MEDLEM NR. 17 000 I FORSKERFORBUNDET

Førsteamanuensis Jeroen Vandaele (37), Universitetet i Oslo, ble medlem nr 17 000 i Forskerforbundet da han meldte seg inn i slutten av mars. Han vil motta et reisestipend på kr 10 000. Forskerforbundet gratulerer!

Jeroen Vandaele er førsteamanuensis i spansk språk ved Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk, Universitetet i Oslo. Han ble vervet av sin kollega, universitetslektor Maximino J. Ruiz Rufino.

IV

KRISTIN DÆHLI GJENVALGT TIL NTNUs STYRE

Kristin Dæhli ble gjenvalgt som representant for de teknisk/administrativt ansatte i NTNUs styre. Hun har vært medlem av styret siden 2006.

Dæhli er varamedlem i Forskerforbundets Hovedstyre og tidligere hovedtillitsvalgt for Forskerforbundet ved NTNU. Forskerforbundet gratulerer!

V

TBU: 6 % LØNNSVEKST I 2008

Lønnsveksten fra 2007 til 2008 var i snitt 6,0 %, mens veksten i offentlig sektor unntatt skoleverket lå noe høyere. Det viser Teknisk beregningsutvalgs (TBU) hovedrapport, som ble lagt frem i slutten av mars.

– Overordnet ga 2008 en tilnærmet jevn lønnsutvikling i de viktigste tariffområdene. Men vi har store utfordringer som står uløste, særlig for likelønn og skoleverket, sier Unio-leder Anders Folkestad.

Gjennomsnitts lønnsvekst i staten og for kommuneansatte ble 6,7 % fra 2007 til 2008. Lønnsveksten i industrien er beregnet til 6,1 %, der arbeiderne hadde 5,7 % og funksjonærene 6,3 %.

VI

FRIPRO: BEDRE KVALITET ENN NOENSINNE

I 2008 mottok Forskningsrådet 945 søknader til Fri prosjektstøtte (FRIPRO). Bare 128 slapp gjennom nåløyet. Men kvaliteten på søknadene slår alle rekorder, skriver Forskningsrådet.

Til sammen ble det bevilget 531 millioner kroner i fri prosjektstøtte i 2008, til prosjekter med oppstart i 2009. Det er en økning på 131

millioner kroner fra året før. Fortsatt er det imidlertid slik at bare et fåtall av søknadene (14 %) når opp i konkurransen, og mange høyst støtteverdige prosjekter får avslag. I 2008 fikk 569 søknader merkelappen klart støtteverdige, hele 82 % av disse fikk avslag.

Forskningsrådet foreslår å øke bevilgningene til fri prosjektstøtte med 163 millioner kroner i statsbudsjettet for 2010. Forslaget innebærer at flere departementer i tillegg til Kunnskapsdepartementet skal være med på å finansiere denne styrkingen av grunnforskningen.

VII

STORTINGET VEDTOK NY LÆRERUTDANNING

Stortinget har behandlet stortingsmeldingen om ny lærerutdanning. Stortingsflertallet sluttet seg til regjeringens forslag, og det ble dermed ikke fattet noe vedtak om å innføre femårig lærerutdanning i denne omgang.

Noen hovedtrekk i den nye lærerutdanningen:

- Dagens allmennlærerutdanning endres til en ny grunnskolelærerutdanning.
- Det blir sterkere differensiering av lærerutdanningen med to utdanningsløp, ett for 1.–7. trinn og ett for 5.–10. trinn.
- Lærerutdanningen skal fortsatt være fireårig, men det åpnes for forsøk med femårig lærerutdanning.
- Pedagogikkfaget utvides til 60 studiepoeng.

VIII

NASJONALT

KVALIFIKASJONSRAMMEVERK

Kunnskapsdepartementet har fastsatt et nasjonalt kvalifikasjons-

rammeverk for høyere utdanning. Rammeverket er en beskrivelse av kunnskaper, ferdigheter og kompetanse en kandidat skal ha på ulike nivå i utdanningsløpet.

Formålet er blant annet å dreie oppmerksomheten fra undervisning til læring, gjøre kvalifikasjonene mer forståelige for yrkeslivet og å lette godkjenningen av kvalifikasjoner over landegrensene. Innen 2012 skal alle fag- og studieplaner være i samsvar med kvalifikasjonsrammeverket.

IX

INGEN ØREMERKING AV STILLINGER

– Gjeninnføring av øremerking av midlertidige stillinger for kvinner kommer i 2009, sa forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland (SV) i begynnelsen av september i fjor. På konferansen «Kvalitet 2009» (om kvalitet og kjønn i forskning) opplyste statssekretær Åsa Elvik i Kunnskapsdepartementet at planene nå er endret.

– Vi har arbeidet aktivt opp mot ESA i Brussel for å avklare hvilke virkemidler vi kan sette i verk for å nå våre mål uten å komme i konflikt med EUs regelverk om forskjellsbehandling. Regjeringen har ønsket å øremerke stillinger for kvinner, men ESA vil ikke godkjenne ordninger som utelukker det ene kjønn fra en utlysning, sa hun. Kunnskapsdepartementet vurderer derfor alternative virkemidler for å kunne øremerke finansiering av vitenskapelige stillinger for kvinner.

X

HAR DU SKIFTET JOBB? BRUK MIN SIDE!

Husk å melde fra til Forskerforbundet sentralt dersom du har skiftet arbeidssted, endret stillingsprosent eller gått av med pensjon. For å ha et oppdatert medlemsregister er vi avhengige av å få melding fra medlemmene om endringer i arbeidsforhold.

Vi minner også om at medlemmene selv har et ansvar for å følge med på at kontingent til Forskerforbundet blir trukket av arbeidsgiver, og ber om at du melder fra til forbundet sentralt dersom kontingent ikke blir trukket eller dersom beløpet som trekkes ikke er korrekt. Logg deg inn på Min side

for å oppdatere dine medlemsopplysninger: www.forskerforbundet.no/minside.

XI

VERV EN KOLLEGA – FÅ VERVEPREMIE

Alle medlemmer som verver ett eller flere nye medlemmer til Forskerforbundet får vervepremie. Du velger selv om du ønsker premien for én verving, eller om du ønsker å spare til tre eller fem vervinger. Har du vervet fem medlemmer får du en iPod Touch eller en Tivoli DAB-radio i vervepremie. Mer informasjon på www.forskerforbundet.no/vervepremier.

Kunnskap i krisetider

Finanskrisen ruller videre og ifølge eksperter og politikere med større tyngde og med kraftigere fart enn tidligere antatt. Majoriteten av befolkningen her til lands har så langt ikke kjent de store virkningene av krisen på sin egen personlige økonomi – bortsett fra den gevinsten lavere rente har gitt mange. På den annen side øker arbeidsledigheten, og viktige deler av norsk industri sliter. Strategisk tenkning og langsiktige investeringer har vi dessverre sett for mange eksempler på må vike for nødvendige, men kortsiktige sparetiltak. Kutt i utgifter rammer i altfor stor grad på felt hvor innsatsen heller skulle vært økt. Forsknings- og utviklingsarbeid har vist seg å være en salderingspost i trange økonomiske tider.

Forskerforbundet gjennomførte før påske en undersøkelse blant medlemmer ved landets forskningsinstitutter med spørsmål rettet inn mot eventuelle virkninger av finanskrisen på arbeidsstedet og på den enkeltes arbeidssituasjon. Av de 769 svarene som kom inn, var nesten like mange menn (53 prosent) som kvinner (47 prosent). Drøyt 92 prosent av respondentene hadde forsknings- og utviklingsarbeid. 11,6 prosent oppgir at forskningsinstituttet de er ansatt ved har mistet forskningsoppdrag som følge av finanskrisen. 18,8 prosent av dem som har svart oppgir at finanskrisen har ført til stillingsstopp ved instituttet. Så mange som 39,6 prosent svarer at de opplever usikkerhet omkring sin egen fremtidige arbeidssituasjon som følge av de turbulente økonomiske tider.

Finanskrisen medfører ikke bare stor og beklagelig usikkerhet, men allerede nå også kutt i aktiviteten på viktige kunnskapsinstitusjoner – institutter som skulle tilføre industri og samfunnet en viktig ikke ubetydelig del av den nye viten som trengs for å ikke bare å komme gjennom krisen, bidra til å legge grunnlaget for et styrket næringsliv når pilene begynner å peke oppover igjen. Kunnskap trengs i krisetider. Styrket forskningsevne er byggende motkonjunkturpolitikk. En krisepakke rettet inn mot de institusjoner som skaper ny viten ville være en pakke med effekt på norsk næringsliv.

Forskerforbundet vil benytte resultatene av den nevnte undersøkelsen i ordsiftet med besluttende og bevilgende myndigheter. Den lenge bebudete forskningsmeldingen vil etter all sannsynlighet også omtale samspillet mellom forskning og næringsliv. Forbundets undersøkelse

om virkningen så langt av finanskrisen på aktiviteten ved forskningsinstituttene viser nødvendigheten av legge til rette for en politikk så penger kan flyttes mellom industri og forskningsinstitusjonene til beste for et næringsliv som har behov for ny viten og næringsrelatert kunnskap. Ved å støtte forskningen vil næringslivet få støtte.

Midlertidighet, et rekrutteringsproblem?

Universitets- og høyskolesektoren er uten sammenligning en versting når det gjelder antall midlertidige stillinger. Ved Universitetet i Oslo utgjør de over 60 prosent av den vitenskapelige staben. Mange av stillingene er stipendiat eller postdoktor, men tas disse vekk, er fremdeles 18 prosent av det vitenskapelige personalet midlertidig ansatt. Dette er et problem. Mye av dagens eksperimentelle forskning drives av store forskningsgrupper hvor mesteparten av laboratoriearbeidet gjøres av midlertidig ansatte og ingeniører. Professoren er daglig leder, en viktig diskusjonspartner og mentor. Han eller hun skaffer eksterne forskningsmidler til drift (og nye midlertidige stillinger).

Av Kåre Olav
Stensløyken
Styremedlem i
Forskerforbundet

I dag drives eksperimenter frem parallelt, ikke i serie. Hvis en stipendiat skal gjøre alle forsøkene, tar det for lang tid, og andre konkurrerende grupper publiserer lignende resultater. Uten resultater taper de fast ansatte kampen om de eksterne forskningsmidlene som i praksis er den eneste finansieringsmuligheten i disse miljøene. Er dette en sunn og fornuftig organisering?

Jeg talte opp i et miljø jeg kjenner godt, hvor det er 4 forskningsgrupper med hver sin professor. Disse 4 gruppene har til sammen 19 stipendiater, 11 postdoktorer og 15 ingeniører. Det vil si at miljøet «utdanner» i gjennomsnitt 6 stipendiater og 3 postdoktorer hvert år. Siden gjennomsnittet for fast jobb i sektoren er 43 år og pensjonsalder er 67, vil det i dette miljøet isolert sett bli én ledig fast stilling hvert 6. år. Det vil si 54 utdannende midlertidige per faste stilling som lyses ut. Ikke rart det blir mange lausunger.

Skal man begrense antall stipendiater for å redusere antall lausunger? Noen mener det, men som nevnt utgjør disse ofte fotfolket i store forskningsgrupper. Det vil si, færre stipendiater, mindre forskning. Skal forskningsaktiviteten opprettholdes, må det derfor opprettes flere faste stillinger. Og selv om forskningen er prosjektbasert, kan det argumenteres for at dette er varige oppgaver, fordi institusjonenes eksterne finansiering er stabil eller økende, og at forskere derfor kan tilsettes fast.

Midlertidigheten er altfor høy og må reduseres, samtidig som karrierevegen må bli tydeligere. En bør derfor opprette egne innstegstillinger, finansiert over statsbudsjettet, som fører frem til fast stilling hvis på forhånd definerte kriterier er oppfylt. Siden slike og andre faste stillinger trolig fremdeles blir sjeldne, må det også være mulighet for å beholde forskere i systemet etter gjennomført postdoktorperiode. En løsning kan være et eget fritt program i Forskningsrådet forbeholdt yngre forskere. I dag konkurrerer vi mot sentre for fremragende forskning om en meget begrenset sum frie midler i NFR. Det er kanskje et paradoks at vi trenger midlertidighet for å beholde de beste hodene, samtidig som den høye midlertidigheten hindrer rekruttering, jmf. Lausungene. Men det er bare én ting en midlertidig frykter mer enn fravær av en fast stilling, og det er ingen stilling.

Flere søkere og forskernes arbeidsvilkår

Søkertallene til universiteter og høyskoler fra Samordna opptak har kommet. Disse viser en betydelig tilstrømning av studenter til høyere utdanning. Mer enn 104 000 søkere – dette er det høyeste søker-tallet siden 1996 og representerer en økning på nesten 13 prosent i forhold til 2008.

Det er åpenbart at i nedgangstider med økende arbeidsledighet søker

unge mennesker seg til høyere utdanning. Spesielt ser det ut til utdanninger der behovet for fremtidig arbeidskraft har vært klart dokumentert, har fått økt oppslutning. Dette gjelder blant annet lærerutdanning, helsefagutdanninger og realfag/ingeniørfag. Det er størst økning i antall søkere til Universitetet i Tromsø, men også universitetene i Agder og Bergen har solid økning. Av høyskolene er det Høgskolen i Sogn og Fjordane som har størst økning.

Av Sigrud Lem
Generalsekretær i
Forskerforbundet

Dette er svært gledelig, men er det nok studieplasser til alle søkerne? Har institusjonene ressurser til å gi studentene en utdanning som holder høy kvalitet, og ikke minst, er det nok velkvalifiserte faglig ansatte som kan gi god forskningsbasert undervisning? I en rekke fag representerer dagens søkertall en betydelig oversøkning. Statsråd Tora Aasland har allerede kommentert tallene fra Samordna opptak. I den forbindelse ga hun signaler om at regjeringen vil komme tilbake til behovet for nye studieplasser enten i revidert nasjonalbudsjett eller i forslag til statsbudsjett for 2010 til høsten.

Opprettelse av nye studieplasser kan imidlertid ikke vente helt til høsten. Både universitetene og høyskolene har svært begrensede økonomiske ressurser med altfor lave basisbevilgninger. De har derfor ingen muligheter til å øke studentopptaket fra høsten av uten tilførsel av friske midler. En utvidelse av studiekapasiteten må derfor foretas gjennom opprettelse av nye studieplasser som er fullfinansierte.

Forskerforbundet kan ikke akseptere at økt studiekapasitet skal bety dårligere arbeidsvilkår for våre medlemmer. Derfor må det tilsettes flere vitenskapelig ansatte i kombinerte stillinger. Våre medlemmer har allerede en arbeidssituasjon preget av ubetalt ekstraarbeid og forskning på fritiden. Ytterligere arbeidsbelastninger aksepteres derfor ikke. Våre medlemmer vil med glede delta i undervisning av de nye studentene og bidra til utdanning av dyktige arbeidstakere, men da må forholdene legges til rette for dette i form av gode tilstrekkelige ressurser og gode rammevilkår.

AKTUELLE PRESSEKLIPP:

Trenger mer, får mindre

– Vi har lenge påpekt behovet for mer basisfinansiering. De siste årene har den gått fra å utgjøre godt over halvparten av våre budsjetter til litt under halvparten. Rektor Sigmund Grønmo ved Universitetet i Bergen sier det også trengs mer ressurser til rekrutteringsstillinger og vitenskapelig utstyr samt oppgradering av bygningssmassen.

– Vi har alt i alt for lite handlingsrom og for få muligheter til fornyelser innenfor undervisningsopplegg eller nye satsinger innenfor studier og forskning.

Aftenposten 21. april

Skjev forskerrekuttering

Forskerutdanningen er svært kostbar og skal forsyne norsk arbeidsliv med spisskompetanse. Et innslag av utenlandske kandidater i våre doktorgradsprogram er både sunt og naturlig, men mange av disse

tar med seg sin kompetanse til utlandet kort tid etter at graden er avlagt. Internasjonalisering av denne typen er ikke udeelt positivt. Forskningsministeren bør spørre seg hvorfor forskerutdanningen ikke oppfattes som attraktiv av tilstrekkelig mange talentfulle søkere med bakgrunn fra Norge.

Forsker Jarle Møen i Aftenposten 18. april

Nær dobling av frilansforskarar

– Tala er skremmande høge, seier Sigrud Lem.

Generalsekretæren i Forskerforbundet meiner den store auken av mellombels tilsette viser ressurssituasjonen ved universiteta.

– Store delar av løyvingane er bundne til faste utgifter som løn. Sidan dei ikkje veit kor mykje dei får til neste år, ønskjer dei ikkje nye forpliktingar, seier Lem.

Bergens Tidende 30. mars

FAKTA OM FORSKERFORBUNDET

**FORSKER
FORBUNDET**

Forskerforbundet har 17 000 medlemmer, og er landets største og ledende fag- og interesseorganisasjon for ansatte i forskning, høyere utdanning og kulturminnevern.

Forskerforbundet organiserer ansatte i forskning, høyere utdanning og kulturminnevern som innehar en vitenskapelig, administrativ eller annen faglig stilling som krever høyere utdanning. Vi tilbyr også studentmedlemskap.

Forskerforbundet er tilsluttet Unio – hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede.

- Forskerforbundet arbeider for å styrke norsk forskning og høyere utdanning, til beste for samfunnet og for deg som medlem.
- Forskerforbundet forhandler lønn for deg, både lokalt på arbeidssstedet og sentralt.
- Du får bistand i spørsmål som angår dine lønns- og arbeidsvilkår.
- Forskerforbundet arrangerer kurs, konferanser og seminarer for medlemmer og tillitsvalgte, samt åpne konferanser om aktuelle tema.
- Du får tilbud om gunstige forsikringer og banktjenester.
- Du får tidsskriftet Forskerforum 10 ganger per år.

Forskerforbundet, Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon 21 02 34 00 – E-post post@forskerforbundet.no

FORSKERFORBUNDETS HOVEDSTYRE:

Bjarne Hodne, Universitetet i Oslo (leder)
Randi Halveg Iversby, Universitetet i Oslo (nестeder)
Svein Kristiansen, NTNU (AU-medlem)
Ragnhild Elster, Høgskolen i Telemark
Sigurd Rysstad, Universitetet for miljø- og biovitenskap
Merethe J. Sollund, Nordlandsforskning
Kåre-Olav Stensløkken, Ullevål universitetssykehus
Karen-Lise S. Knudsen, Universitetet i Agder (1. vara)
Kristin Dæhli, NTNU (2. vara)
Ove Kvammen, Høgskolen i Bergen (3. vara)

SEKRETARIATET:

Generalsekretær Sigrud Lem
Arkivleder Kristine K. Brox
Kommunikasjonsrådgiver Arvid Ellingsen
Informasjonsrådgiver Unn Rognmo
Avdelingssjef Bjørn T. Berg
Rådgiver Jon W. Iddeng
Forhandlingssjef Frank O. Anthun
Seksjonsleder Eirik Rikardsen
Juridisk rådgiver Birgitte Olafsen
Seksjonsleder/advokat Ann Turid Opstad
Advokat Brita Alsos
Juridisk rådgiver Hildur N. Nilssen
Juridisk rådgiver Mariann Helen Olsen
Organisasjonssjef Joar Flynn Jensen
Rådgiver Elisabeth Tindeland
Kontorsjef Aina Nilsen
Kasserer Marit Brendengen
Organisasjonssekretær Turid Cordtsen
Sekretær Hans Askildsen
Sekretær Seija Hjelteig
Sekretær Lena Holum
Sekretær Inger Marie Højfeldt
Sekretær Linda Pettersson
Sekretær Tore Sandnes
Sekretær Gerd Sandvik

**FORSKER
FORBUNDET**

Forskerforbundets reiseforsikring

Når du står ved «gaten» på flyplassen er det for sent. Reiseforsikringen bør du tegne nå! Da får du en forsikring for hele familien som gjelder hele året. Omtrent til samme pris som du betaler for en korttidsreiseforsikring på 2 uker til syden!

Forskerforbundets reiseforsikring dekker blant annet:

- avbestilling
- forsinket reisegods
- tapt reisegods
- reisesyke
- hjemtransport og sykeledsagelse
- reiseansvar og rettshjelp
- reiser inntil 60 dager

Husk at den også gjelder på småturer, som til butikken, hytta, trening, konsert, på vei til/fra jobb osv...
Det er ingen egenandel.

**Prisen for hele familien ut året er
kr 583**

Pris for én person er kr 492 ut året.

Bestill eller les mer om reiseforsikringen på
www.forskerforbundet.no/forsikring